

روان آدمیزاد خیلی پیچیده است. برای همین روان‌شناسی هم اصلاً علم نیچیده‌ای نیست! آگه یه وقت دوست داشتید توی دانشگاه روان‌شناسی بخونید، حتماً بخونید! ولی آگه خواستید روان‌شناس خوبی باشید و مردم بهتون اعتماد کنن، دوتا چیز رو یادتون نره؛ اول این‌که شنونده خوبی باشید و هی وسط حرف مردم نپرید و بذارید آدم‌ها هر چی دل‌تنگشون می‌خواد بگن؛ دوم این‌که آدم‌ها رو قضاوت نکنید و اونا رو با خط‌کش خودتون اندازه نگیرید؛ قضاوت کردن نفرت‌انگیزه!! (باعث نفرت طرف می‌شه).

و اما این کتاب‌ها به نظر من که عالی شده. دست مؤلفای خوبمون، خانم سیمین زاهدی و آقای محمدابراهیم مازنی که کلی تلاش کردن و دقت به خرج دادن بهترین کتاب رو براتون بنویسن، درد نکنه. مرسی از بچه‌های واحد تألیف به‌ویژه خانم الهه آرائی که پیگیر بودن و نظارت کردن، هم‌چنین سپاس از همکارای کاردرست واحد تولیدمون که از ستون‌های اصلی خیلی سبزند.

دم همتون گرم!

سلام سلام؛

اول از همه به خاطر حسن انتخابتون بهتون تبریک می‌گیم و ازتون تشکر می‌کنیم که کتاب روان‌شناسی خیلی سبز رو انتخاب کردید. بهتون قول می‌دیم که اگه با این کتاب همراه باشید و توصیه‌های ما رو اجرا کنید، خیلی راحت می‌تونید درصدتون رو بالا ببرید و حتی به ۱۰۰ درصد درخشان توی کارنامه کنکور تون به جا بذارید.

◆ داستان کنکور روان‌شناسی؛

تاریخچه کنکور توی درس روان‌شناسی رو می‌شه به دو بخش تقسیم کرد: قبل از کنکور ۱۴۰۱ و بعد از اون؛ تا قبل از کنکور ۱۴۰۱ روان‌شناسی راحت‌ترین درس بین درس‌های کنکور انسانی محسوب می‌شد و دانش‌آموزها با یه مطالعه ساده می‌تونستن به بالاترین درصدها برسند. اما کنکور ۱۴۰۱ اومد و معادلات رو به هم زد؛ از یه طرف سوالات مفهومی‌تر شده بودن و اینطوری نبود که به راحتی بشه به جوابشون رسید و از طرف دیگه حجم سوالات زیاد شده بود و اطلاعات زیادی رو از دانش‌آموزها می‌خواست، بنابراین پاسخ دادن به اون‌ها خیلی وقت‌گیر شده بود. از اون زمان تا الان که در خدمتتون هستیم، هر سال سوالات داره مفهومی‌تر و دشوارتر می‌شه؛ اما باید این نوید رو بهتون بدیم که درس روان‌شناسی از معدود درس‌هاییه که هنوز توی کنکور می‌شه ۱۰۰٪ رسیدن به این هدف، یه منبع کامل و دقیق می‌خواد که هم مطالب رو به زبان ساده آموزش بده و هم مثل یه بانک تست نیاز شما رو برطرف کنه. ما و همکارانمون توی خیلی سبز، حسابی تلاش کردیم که این کار رو براتون انجام بدیم و نتیجه‌اش هم شده این کتابی که دستتونه.

◆ داستان کتاب روان‌شناسی خیلی سبز؛

درس‌نامه‌ها: سعی کردیم مطالب کتاب درسی رو به بیان ساده و روشن و با ذکر کلی **نکته** و **مثال** توضیح بدیم و اون‌ها رو به صورت جدول و نمودار دسته‌بندی کنیم. به ما اعتماد کنید؛ هیچ نکته‌ای رو از قلم ننداختیم و همه مطالب حتی نقاط کور مثل پاورقی‌ها و فعالیت‌های کتاب درسی رو هم پوشش دادیم. بعد از این که هر مبحث رو مطالعه کردید، هم بخش **جمع‌بندی** داریم و هم بخش **اگه گفتی** که باعث تثبیت مطالب توی ذهنتون می‌شه و شما رو برای تست زدن آماده می‌کنه.

تست‌ها: با اولین نگاهی که به تست‌ها می‌کنید، بوی خوش کنکور به مشام مبارکتون می‌رسه؛ مهم‌ترین ویژگی کتاب ما اینه که کاملاً به‌روزرسانی شده و فرم، ظاهر و محتوای تست‌هامون دقیقاً هم‌سطح با کنکورهای اخیره. توی قسمت تست‌ها براساس سرفصل‌های کتاب درسی جلو رفتیم؛ در عین حال شیب تست‌ها به شکلیه که اول با تست‌های ساده‌تر مواجه می‌شید و بعدش کم‌کم به تست‌های هم‌سطح با کنکور یا حتی بالاتر از سطح کنکور هم می‌رسیم. توی بخش تست‌ها هم هیچ نکته‌ای از قلم نیفتاده و نه تنها از تمام نکات و مطالب کتاب درسی سوال داریم، بلکه با یک چینش مناسب، مطالب مهم رو چندین بار مرور می‌کنیم. تست‌های کنکورهای سراسری رو هم از سال ۹۸ به این طرف توی کتاب آوردیم و چون بعضی از این تست‌ها قدیمی شده سعی کردیم تا حد امکان فرم و محتوای اون‌ها رو با کنکورهای اخیر منطبق کنیم.

پاسخ‌های تشریحی: تست‌زنی خوب بدون مراجعه به پاسخ‌های تشریحی کامل نمی‌شه. ما تلاش کردیم با ارائه پاسخ‌های واقعاً تشریحی و بررسی گزینه‌های درست و نادرست، تمام نکات سوال رو بررسی کنیم. وقتی به پاسخ‌های تشریحی مون مراجعه می‌کنید هم سوال مورد نظرتون رو می‌فهمید، هم سوال‌های مشابه رو می‌تونید حل کنید. این کتاب کلی ویژگی خوب دیگه هم داره که در طول مطالعه باهاشون بیشتر آشنا می‌شید. وقت تنگه؛ بدون معطلی برید سراغ درس!

در آخر باید از تیمی که پشت این کتاب بوده و در طول مدت تألیف و تولید اون، همیشه همراهمون بودن تشکر کنیم؛ دکتر کمیل نصری و مهندس بقایی گرامی که خیلی کمکمون کردن؛ مهندس سبزمیدانی عزیز که حسابی توی این مدت از تخصص و بردباری‌شون یاد گرفتیم؛ خانم آرانی بزرگوار که بدون تلاش‌های ایشون این کتاب به نتیجه نمی‌رسید؛ خانم‌ها ستایش محمدی، فرزانه حاجی، یاسمین آئینه، نیلوفر شیرخدایی، زهره قموشی، هنگامه ربیع و آقای مهدی جاهدی که حسابی برای ویرایش این کتاب زحمت کشیدن؛ و در نهایت همه دوستانمون در خیلی سبز که کنارشون خیلی خوشحالیم.

فهرست مطالب

درسنامه و سؤال =

سؤال

درسنامه

۱۷

۸

..... **درس اول:** روان‌شناسی: تعریف و روش مورد مطالعه

۴۳

۳۳

..... **درس دوم:** روان‌شناسی رشد

۷۱

۶۱

..... **درس سوم:** احساس، توجه و ادراک

۹۷

۸۵

..... **درس چهارم:** حافظه و علل فراموشی

۱۱۹

۱۱۰

..... **درس پنجم:** تفکر (۱) حل مسئله

۱۴۳

۱۳۵

..... **درس ششم:** تفکر (۲) تصمیم‌گیری

۱۶۴

۱۵۷

..... **درس هفتم:** انگیزه و نگرش

۱۸۴

۱۷۷

..... **درس هشتم:** روان‌شناسی سلامت

پاسخ

پاسخنامه ✓

۱۹۴

..... **پاسخنامه تشریحی**

۲۷۳

..... **پاسخنامه تشریحی**

درس اول: روان‌شناسی: تعریف و روش مورد مطالعه

علم روان‌شناسی به چه سؤالاتی پاسخ می‌دهد؟

هر علمی موضوع خاصی دارد و به نوع خاصی از سؤالات انسان‌ها پاسخ می‌دهد. مثلاً موضوع علم جامعه‌شناسی، کنش‌های اجتماعی و علم پزشکی، درباره سلامت و بیماری صحبت می‌کند. آنگاه از جامعه‌شناس پرسیم که چه طور می‌شه بیماری آنفلوآنزا رو درمان کرد، با توجه به اطلاعات جامعه‌شناسی خودش نمی‌تونه به این سؤال پاسخ بده، چون موضوعات جامعه‌شناسی و پزشکی با هم فرق دارن. روان‌شناسی هم موضوع مفصّل به خودش رو دارد و به نوع خاصی از سؤالات پاسخ می‌دهد، مثلاً نباید از به روان‌شناس درباره علت کاهش آب دریاچه ارومیه سؤال پرسیم! پاسخ به این سؤال، وظیفه علم مغزافیاست.

موضوعات و سؤالاتی در علم روان‌شناسی بررسی می‌شوند که دو ویژگی داشته باشند:

- 1 قابلیت بررسی علمی داشته باشند؛ یعنی با ابزارها و روش‌های علمی بتوان آن‌ها را مطالعه کرد. مثلاً پدیده استرس یا هوش رو می‌شه به صورت علمی بررسی کرد، اما پدیده‌هایی مثل پن، روح و روز معاد، قابلیت بررسی علمی و آزمایشگاهی ندارن.
 - 2 به پدیده‌های روان‌شناختی (یعنی رفتار یا فرایندهای ذهنی) مربوط باشند. مثلاً عوامل مؤثر بر فراموشی توی علم روان‌شناسی بررسی می‌شه، چون فراموشی به پدیده روان‌شناختیه، اما سؤال درباره ارزش‌های اجتماعی، در قلمرو علم روان‌شناسی قرار نمی‌گیره؛ چون ارزش، یک پدیده جامعه‌شناختیه، نه روان‌شناختی!
- سؤالاتی که دارای هر دو ویژگی بالا باشند، در قلمرو علم روان‌شناسی قرار می‌گیرند و پاسخ به آن‌ها دغدغه روان‌شناسان است.
- مثال:** برای فهم بهتر مطلب، به مثال‌های زیر توجه کنید. هواستون باشه که آنگاه از این بخش سؤالی طرح شد، باید مثل همین روشی که توی این جدول اومده حلش کنید.

مثال	ویژگی اول: آیا قابلیت بررسی علمی دارد؟	ویژگی دوم: آیا به پدیده‌های روان‌شناختی مربوط است؟	نتیجه: آیا در حیطه علم روان‌شناسی قرار می‌گیرد؟
چه رابطه‌ای بین فشار روانی و دیدن ارواح مردگان وجود دارد؟	خیر، زیرا روح با روش‌ها و ابزارهای علمی قابل بررسی نیست.	بله، فشار روانی یک پدیده روان‌شناختی است.	خیر، زیرا فاقد ویژگی اول است.
وضعیت فیزیکی والدین، چه تأثیری بر قد و وزن فرزندشان دارد؟	بله، با روش علمی می‌توان بررسی کرد که آیا وضعیت فیزیکی والدین، بر قد و وزن فرزندشان تأثیر می‌گذارد یا خیر.	خیر، زیرا هیچ عنصر روان‌شناختی در این سؤال وجود ندارد. همه مفاهیم این سؤال مربوط به ویژگی‌های جسمانی انسان است.	خیر، زیرا فاقد ویژگی دوم است.
چرا هنگام مطالعه حواسمان مدام پرت می‌شود؟	بله، با روش علمی می‌توان این موضوع را ارزیابی کرد.	بله، پرت شدن حواس، یک پدیده روان‌شناختی است.	بله
تماشای برنامه‌های خشونت‌آمیز رسانه‌ها چه تأثیری بر پرخشگری کودکان دارد؟	بله، با استفاده از روش‌ها و ابزارهای علمی مثل مشاهده، می‌توان این موضوع را مطالعه کرد.	بله، پرخشگری، یک رفتار و پدیده روان‌شناختی است.	بله

نکته: اگر از افراد موفق درباره علت موفقیتشان پرسیم، به دو عامل اشاره می‌کنند: 1 دانش تخصصی‌شان، 2 ویژگی‌های روان‌شناختی مانند انگیزه و تلاش. این مسئله نشان می‌دهد که ویژگی‌های روان‌شناختی بر عملکرد انسان تأثیر زیادی دارند.

آنگه گفتی: مشخص کنید کدام‌یک از سؤالات زیر، در حیطه علم روان‌شناسی قرار می‌گیرد.

- 1- افرادی که مکرر و بدون دلیل تن به جراحی زیبایی می‌دهند، در زیبایی بدنشان نقص دارند یا تصور نادرستی از زیبایی دارند؟
- 2- آیا بین بین موفقیت و شانس ارتباط علی یا همبستگی وجود دارد؟
- 3- قانون برای کسانی که مواد مخدر توزیع می‌کنند و به سلامت جسمانی و روانی افراد آسیب می‌زنند، چه مجازاتی در نظر گرفته است؟
- 4- چرا یک فرد وقتی در جمع قرار می‌گیرد، متفاوت از سایر موقعیت‌ها عمل می‌کند؟

پاسخ: سؤالات 1 و 4 در حیطه علم روان‌شناسی قرار می‌گیرند، چون هر دو تا ویژگی رو دارن. سؤال 2 فاقد ویژگی اول است (شانس، قابلیت بررسی علمی نداره) و سؤال 3 فاقد ویژگی دوم است. (موضوع اصلی موجود در این عبارت، حقوقی است، نه روان‌شناختی)؛ به همین دلیل سؤالات 2 و 3 در حیطه علم روان‌شناسی قرار نمی‌گیرند.

منابع کسب آگاهی و معرفت

منظور از منابع کسب معرفت، روش‌هاییه که ما رو به علم و آگاهی درباره یک موضوع می‌رسونه. ما برای این‌که درباره یک موضوع به دانش و آگاهی برسیم، از روش‌های مختلفی استفاده می‌کنیم. مثلاً آنگاه بفوایم بفوایم که چرا توی فصل بهار بیشتر از سایر فصل‌ها هوا بویامون می‌گیره، ممکنه از عقل فوادمون کمک بگیریم و به قول معروف «دوتا هوار تای عقلی» بنویسیم؛ ممکنه بریم سوالمون رو از افراد صاحب نظر پرسیم، یا حتی ممکنه دست به دامن هوش ممنوعی بشیم!

انسان‌ها در پاسخ به سؤال‌های خود و برای کسب آگاهی و معرفت، از منابع و روش‌های زیر استفاده می‌کنند:

- 1 عقل (روش‌های فلسفی و استدلال‌های منطقی و ...)
- 2 شهود و دریافت درونی و ...
- 3 استناد به وحی، آیات الهی و سخن و عمل بزرگان دین
- 4 تجربه (روش‌های علم تجربی)

مثال: فرض کنید از شما سؤال می‌شود که «آیا جهان نظم دارد؟» شما برای پاسخ به این سؤال، می‌توانید از روش‌های مختلفی استفاده کنید.

روش	توضیح
عقل (روش‌های فلسفی و استدلال‌های منطقی)	1 استدلال کردن ← وجود قوانین در عالم طبیعت، نشانه نظم در آن است، ما از این قوانین برای رفع نیازهای زندگی خود استفاده می‌کنیم؛ پس به این موضوع پی می‌بریم که جهان دارای نظم است.
شهود و دریافت درونی	2 استفاده از تجربه‌های شخصی ← به هر چیزی که در پیرامون خود نگاه می‌کنیم، به وجود نظم در جهان پی می‌بریم.
استناد به وحی، آیات الهی و سخن و عمل بزرگان دین	3 استناد به وحی و تعالیم دینی ← خداوند در قرآن می‌فرماید: «آسمان‌ها و زمین را به عدل آفریدم.» این آیه نشان می‌دهد که جهان منظم و قاعده‌مند است.
تجربه (روش‌های علم تجربی)	4 استفاده از روش علمی ← اگر کره زمین چند متر دورتر یا نزدیک‌تر به خورشید بود، امکان حیات در این سیاره وجود نداشت؛ پس جهان با نظم آفریده شده است.

چند نکته: 1 روش شهودی یک منبع شخصی است و قابل تعمیم یا انتقال به دیگران نیست. *اون پاسفی که فرد بر اساس احساس درونی و یا تجربه خودش به یه سوال می‌ده، فقط برای خودش معتبره.*

2 روش شهودی و روش علمی، هر دو بر مبنای تجربه هستند. با این تفاوت که روش شهودی، تجربه خاص و منحصر به فرد یک شخص است، اما روش علمی تجربه‌ای است که قواعد منظم و مشخصی دارد و قابل تعمیم به دیگران است.

مثال: «هر وقت که در حل یک مسئله به مشکل می‌خورم، مدتی به خودم استراحت می‌دهم و به موسیقی گوش می‌کنم. تجربه من نشان داده است که این روش باعث می‌شود ذهنم عملکرد بهتری داشته باشد.» ← از تجربه‌ها و دریافت‌های درونی استفاده شده و بیانگر روش شهودی است. (تجربه غیر قابل تعمیم به دیگران)

«تحقیقات نشان داده است که وقتی سماجت بر حل مسئله برای مدت‌زمانی نادیده گرفته می‌شود، عواملی که مانع حل آن مسئله هستند فراموش می‌شود. در نتیجه هنگام مراجعه مجدد، حل مسئله محقق می‌شود.» ← از استدلال‌های علمی و تجربی استفاده شده و بیانگر روش تجربی است. (تجربه قابل تعمیم به دیگران)

3 اگر استدلال‌های فرد صرفاً عقلانی و فلسفی باشد، روش او عقلی است، اما اگر استدلال‌های فرد بر اساس مشاهدات عینی یا ابزارهای علمی صورت گرفته باشد، روش او تجربی است؛ پس روش فلسفی و روش تهری، در این‌که هر دو استدلالی هستند، اشتراک دارند، اما تفاوت شون اینه که یکی شون بر مبنای عقله و اون یکی بر مبنای تجربه و آزمایش.

مثال: «همه پدیده‌ها به آفریننده نیاز دارند. انسان نیز یک پدیده است؛ پس نتیجه می‌گیریم که انسان نیز به آفریننده نیاز دارد.» ← از استدلال‌های عقلی و منطقی استفاده شده و بیانگر روش عقلی است.

«مشاهدات دانشمندان نشان می‌دهد که شامپانزه‌ها در سال‌های اول زندگی خود از مادرشان جدا نمی‌شوند؛ پس می‌توانیم نتیجه بگیریم که شامپانزه‌ها هم مثل انسان‌ها از نظر فیزیکی و عاطفی به یکدیگر وابستگی دارند.» ← از استدلال‌ها، روش‌ها و ابزارهای علمی (مشاهده) استفاده شده و بیانگر روش تجربی است.

4 هر یک از منابع چهارگانه آگاهی و معرفت، روش‌های خاص و متناسب با خود را داشته و از آن‌ها برای پاسخ به مسئله مورد نظر استفاده می‌شود.

5 نباید این چهار منبع را در مقابل یکدیگر قلمداد کرد. این روش‌ها، منابعی برای آگاهی از جنبه‌های مختلف عالم هستی هستند که هر یک ویژگی‌های مخصوص به خود را دارند و می‌توانند یکدیگر را تکمیل کنند.

آنگفتی: مشخص کنید که در هر یک از موارد زیر، از کدام منبع کسب آگاهی و معرفت استفاده شده است.

- از طریق پرسش‌نامه سبک زندگی، می‌توان آسیب‌پذیری فرد در برابر فشار روانی را نمره‌گذاری کرد.
- بهترین تغذیه برای کودک، شیر مادر است، زیرا من به خوبی حس کرده‌ام که شیردادن به فرزندم تأثیر مثبتی بر رشد او داشته است.
- مطابق با سیره معصومین، خانواده مهم‌ترین عامل جلوگیری از انحرافات اجتماعی است.
- هرچند هر معلولی علتی دارد، اما سلسله علت‌ها نمی‌تواند نامتناهی باشد.

پاسخ: 1- تجربه (روش علمی) 2- شهود و دریافت درونی 3- استناد به وحی، آیات الهی و سخن و عمل بزرگان دین 4- عقل

علم تجربی چیست؟

توی قسمت قبل توضیح دادیم که به طور کلی چهار تا روش برای کسب آگاهی وجود داره. در ادامه این درس درباره روش چهارم (روش علم تهری) صحبت می‌کنیم، اما قبل از هر چیز، بریم ببینیم که «علم» چه معنایی داره.

واژه علم معانی و تعریف‌های متفاوتی دارد:

تعریف	توضیحات
هرگونه معرفت و دانش بشری knowledge	طبق این تعریف، همه دانش‌هایی که از طریق منابع چهارگانه کسب آگاهی و معرفت کسب می‌شوند، علم نام دارند؛ یعنی اون چیزهایی که با عقلمون می‌فهمیم، اون چیزهایی که با شهود و تجربه درونی درک می‌کنیم، اون چیزهایی که از طریق وحی بهمون می‌رسه و اون چیزهایی که با علوم تهری بهوش می‌رسیم، همه و همه علم محسوب می‌شن.
علم تجربی science	طبق این تعریف، فقط منبع چهارم (روش علمی و تجربی) علم محسوب می‌شود؛ یعنی فقط به چیزی می‌گیم علم، که از طریق ابزارها و روش‌های علمی و تهری بهوش رسیدیم. منظور از علم در کتاب درسی، علم تجربی است. علم تجربی، ویژگی‌هایی دارد: 1 از روش‌ها و ابزارهای دقیق برای موضوع مورد مطالعه استفاده می‌کند. 2 با کمک مشاهده و روش‌های مختلف، رابطه بین پدیده‌های طبیعی را بررسی می‌کند. 3 مفاهیمی مانند مسئله، فرضیه، اصل (قانون) و نظریه در آن کاربرد فراوانی دارند.

مفاهیم پرکاربرد در علم تجربی

تا حالا اسم «نظریه تکامل یا فرگشت» به گوش مبارکتون خورده؟ نظریه تکامل یا فرگشت می‌گه تمام جانداران با همه تنوعی که دارن، از جد مشترکی که حدود ۳/۸ تا ۳/۵ میلیارد سال پیش زندگی می‌کرده، پدید اومدن! فب بیاید بررسی کنیم که دانشمندا چه‌طور این نتیجه رو گرفتن و برای رسیدن به نظریه فرگشت و بقیه نظریات علمی چه مراهلی رو طی کردن. به طور خلاصه، برای دستیابی به یک نظریه علمی:

- ۱ ابتدا دانشمندان سؤالی را مطرح می‌کنند. ← مسئله
- ۲ سپس با توجه به دانش‌ها و تجربه‌های قبلی و با استفاده از قوه تخیل خود، پاسخی حدسی و احتمالی به آن سؤال می‌دهند. ← فرضیه
- ۳ در صورت تأیید شدن آن پاسخ حدسی، یک اصل یا قانون علمی به وجود می‌آید. ← اصل یا قانون
- ۴ با کنار هم قرار گرفتن مجموعه‌ای از اصول و قوانین درباره یک موضوع، یک نظریه شکل می‌گیرد. ← نظریه

۱- مسئله:

♦ «مسئله»، سؤالی است که ذهن دانشمند را به خود مشغول کرده است.

♦ پژوهش دانشمندان با «طرح مسئله» آغاز می‌شود؛ پس اولین گام در یک پژوهش روان‌شناسی، شکل‌گیری سؤال یا مسئله در ذهن محقق است.

مثال: فرض کنید که یک روان‌شناس در تحقیقات خود به دنبال پاسخ به این سؤال است که «گذشت زمان بر پایداری حافظه چه تأثیری دارد؟». این‌ها به سؤال توی ذهن دانشمند شکل گرفته که باید بره دنبال پاسخش!

★ **نکته:** مسئله‌ها غالباً به صورت یک جمله پرسشی مطرح می‌شوند، اما گاهی نیز ممکن است به صورت جمله‌ای خبری مطرح شود که در آن پرسشی نهفته است.

مثال: به جای این‌که بگوییم «علت افت تحصیلی دانش‌آموزان پس از کرونا چیست؟»، می‌توانیم بگوییم «دانشمندان به دنبال کشف علت افت تحصیلی دانش‌آموزان پس از کرونا هستند.».

۲- فرضیه:

دانشمندان با توجه به دانش‌ها و تجربه‌های قبلی خود و همچنین با استفاده از قوه تخیلشان، سعی می‌کنند برای مسئله‌های علمی پاسخی پیدا کنند. پاسخ اولیه پژوهشگران به مسئله‌های علمی، «فرضیه» نام دارد.

مثال: در پاسخ به این مسئله که «گذشت زمان بر پایداری حافظه چه تأثیری دارد؟»، این فرضیه را می‌توانیم ارائه دهیم: «گذشت زمان باعث تضعیف حافظه می‌شود.»

★ **چند نکته:** ۱ فرضیه، یک حدس خردمندانه است؛ یعنی قطعیت ندارد و ممکن است تأیید یا رد شود. راحت‌تر بگم؛ فرضیه یک حدسه؛ پس می‌تونه درست یا نادرست باشه.

۲ برای پذیرش یا رد فرضیه‌ها، باید دو مرحله طی شود: الف) ابتدا باید فرضیه را براساس روش‌های علمی مورد آزمایش قرار دهیم. ب) سپس نتیجه آزمایش‌ها را با یافته‌های مورد قبول در علم تجربی مطابقت دهیم. اگر نتایج به‌دست‌آمده با علم تجربی مطابقت داشت، فرضیه تأیید و به اصل (یا قانون) تبدیل می‌شود. در غیر این صورت، فرضیه رد و کنار گذاشته می‌شود.

۳ مسئله و فرضیه، رابطه دوسویه دارن؛ یعنی فرضیه‌ها می‌توانند ضمن این‌که در پاسخ به یک سؤال بیابند، باعث طرح سؤال‌های دیگر هم بشوند. **مثال:** ممکن است در پاسخ به این سؤال که «چه رابطه‌ای بین تعداد اعضای خانواده و قدرت تکلم کودکان وجود دارد؟» این فرضیه را ارائه دهیم: «قدرت تکلم کودکان در خانواده‌های پرجمعیت بیشتر از خانواده‌های کم‌جمعیت است.» این فرضیه نیز می‌تواند باعث ایجاد سؤالات و مسئله‌های دیگری در ذهن اندیشمندان شود؛ از جمله این‌که: «چرا میان دایره لغات کودکان و تعداد افراد خانواده ارتباط وجود دارد؟» یا «چرا کودکان در خانواده‌های پرجمعیت، زودتر به حرف می‌آیند؟»

۴ برای این‌که یک جمله، فرضیه محسوب شود، باید ویژگی‌هایی داشته باشد. از جمله این‌که:

چه جمله‌ای می‌تواند فرضیه باشد؟	چه جمله‌ای فرضیه محسوب نمی‌شود؟
فرضیه یک جمله خبری است.	جمله‌های پرسشی، تعجبی، عاطفی و امر و نهی، نمی‌توانند فرضیه باشند.
در فرضیه باید رابطه میان دو متغیر بررسی شود. این متغیرها باید قابلیت بررسی علمی داشته باشند.	اموری مانند شیطان و جن که قابلیت بررسی علمی ندارند، نمی‌توانند در فرضیه‌ها مطرح شوند.
در فرضیه از قیده‌های تأکید و قیده‌های تردید استفاده نمی‌شود.	اگر جمله‌ای تأکید (حتماً، باید، قطعاً، مطمئناً و ...) یا تردید (شاید، احتمالاً، ممکن است و ...) داشت، نمی‌تواند فرضیه باشد.
در فرضیه از کلمات و عباراتی که بار ارزشی مثبت یا منفی دارند استفاده نمی‌شود.	عباراتی مانند «این عمل مفید» یا «این رفتار زشت»، بار ارزشی دارند و نمی‌توانند در فرضیه‌های علمی مطرح شوند.

🗨 **اگه گفتی:** مشخص کنید کدام‌یک از جملات زیر، فرضیه محسوب می‌شوند.

- ۱- با گذشت زمان، میزان فراموشی مطالب آموخته‌شده افزایش می‌یابد. ۲- فشار روانی، روبه‌رو شدن با تغییر در زندگی است.
- ۳- چرا برخی مادران پس از زایمان دچار افسردگی می‌شوند؟ ۴- پس از این جهان، جهان دیگری به نام معاد وجود دارد.
- ۵- میان ویژگی‌های ژنتیکی و هوش اجتماعی افراد ارتباط وجود دارد. ۶- انسان‌های باهوش به طور قطع زندگی بهتری از افراد کم‌هوش دارند.

✔ **پاسخ:** عبارت‌های ۱ و ۵ فرضیه هستند، زیرا همه ویژگی‌های یک فرضیه را دارند. عبارت ۲ فرضیه نیست، زیرا صرفاً یک توصیف است و در آن رابطه میان دو متغیر بررسی نشده است. عبارت ۳ فرضیه نیست، زیرا جمله‌ای خبری نیست. عبارت ۴ فرضیه نیست، زیرا معاد (قیامت) قابلیت بررسی علمی ندارد. عبارت ۶ فرضیه نیست، زیرا از قید تأکید (به طور قطع) استفاده کرده است.

۳- اصل یا قانون:

فرضیه‌ها در صورت پذیرفته شدن در شرایط مختلف آزمایشی، به اصل یا قانون تبدیل می‌شوند.
مثال: به مثال قبلی توجه کنید. در پاسخ به این سؤال که «گذشت زمان بر پایداری حافظه چه تأثیری دارد؟» این فرضیه را مطرح کردیم: «گذشت زمان باعث تضعیف حافظه می‌شود.» ← اگر این فرضیه مورد آزمایش قرار گیرد و تأیید شود، پذیرفته شده و به اصل یا قانون تبدیل می‌شود:

★ **چند نکته:** ۱ توجه داشته باشید که در بیان فرضیه و اصل هیچ تفاوتی وجود ندارد فقط در «اصل» حتماً باید تأکید شود که بر روی آن تحقیقاتی انجام شده و نتیجه به دست آمده، حاصل آزمایش‌های تجربی است.

مثال: اگر گفته شود: «استفاده از ویتامین D شانس ابتلا به ویروس کرونا را کاهش می‌دهد.» این عبارت یک «فرضیه» است، ولی اگر گفته شود: پزشکان به این نتیجه رسیده‌اند که استفاده از ویتامین D شانس ابتلا به ویروس کرونا را کاهش می‌دهد «یک اصل» است، چون پزشکان براساس آزمایشات علمی به این نتیجه رسیده‌اند.

۲ معتبر بودن و پذیرفته شدن یک فرضیه، لزوماً به معنای درست و واقعی بودن آن نیست، بلکه ممکن است پاسخی که اکنون مورد قبول واقع شده است، پس از مدتی نادرست تلقی شده و کنار گذاشته شود. فرضیه‌هایی که قبلاً تأیید شده‌اند، به دو دلیل ممکن است اعتبار خود را از دست بدهند: **(الف) آگاهی** از نادرستی آزمایش‌های قبلی **(ب) تغییر در پیش‌فرض‌های دانشمندان.**

۴- نظریه:

مجموعه‌ای منسجم از اصول و قوانین علمی درباره یک موضوع، «نظریه» را تشکیل می‌دهد.
مثال: به این اصل یا قانون رسیدیم: «گذشت زمان باعث تضعیف حافظه می‌شود.» حالا اگر این اصل را در کنار سایر اصول و قوانین مرتبط با حافظه قرار دهیم، «نظریه‌های فراموشی» شکل می‌گیرد.

★ **نکته:** در نظریه یک موضوع کلی مطرح است که محور اصلی همه اصول و قوانینی است که در یک مجموعه قرار گرفته‌اند. مثلاً نظریه‌های یادگیری، نظریه‌های فراموشی و نظریه‌های رشد و ...

+ **جمع‌بندی** در نمودار زیر پیوستگی مراحل اشاره شده، آمده است:

مسئله ← فرضیه ← اصل یا قانون ← نظریه

مسئله ← فرضیه	اگر به مسئله‌های علمی پاسخ داده شود، فرضیه شکل می‌گیرد.	مسئله: «آیا خانواده بر مهارت‌های ارتباط‌گیری کودکان تأثیر دارد؟» پاسخ احتمالی به مسئله (فرضیه): «خانواده بر رشد مهارت‌های ارتباط‌گیری کودکان تأثیر می‌گذارد.»
فرضیه ← اصل یا قانون	اگر فرضیه تأیید و پذیرفته شود، به اصل یا قانون تبدیل می‌شود.	تأیید فرضیه «خانواده بر رشد مهارت‌های ارتباط‌گیری کودکان تأثیر می‌گذارد.» براساس تحقیقات به دست آمده خانواده بر رشد مهارت‌های ارتباط‌گیری کودکان تأثیر می‌گذارد.
اصل یا قانون ← نظریه	اگر یک اصل یا قانون، در کنار سایر اصول و قوانین مرتبط با یک موضوع قرار بگیرد، نظریه شکل می‌گیرد.	اصل یا قانون: «براساس تحقیقات به دست آمده خانواده بر رشد مهارت‌های ارتباط‌گیری کودکان اثر می‌گذارد.» + سایر اصول مربوط به موضوع مهارت‌های اجتماعی کودکان نظریه: «رشد اجتماعی کودکان»

؟ **اگر گفتی:** تشخیص دهید که هر یک از موارد زیر به کدام یک از مفاهیم علم تجربی ارتباط دارد.

- ۱- طبق تأیید سازمان بهداشت جهانی واکسیناسیون بر کنترل بیماری کرونا اثر دارد.
- ۲- آزادی‌های افراد از طریق دین محدود می‌شود.
- ۳- پژوهشگران به دنبال یافتن یک راه حل مناسب برای مقابله با کرونا هستند.
- ۴- یادگیری مشاهده‌ای

✓ **پاسخ:** ۱- اصل یا قانون ۲- فرضیه ۳- مسئله ۴- نظریه

علم روان‌شناسی چه هدف‌هایی را دنبال می‌کند؟

روان‌شناسی از علوم تجربی محسوب می‌شود. این علم مثل سایر علوم تجربی چهار هدف را دنبال می‌کند: ۱ توصیف ۲ تبیین ۳ پیش‌بینی ۴ کنترل.

۱- توصیف

قبل از این که هر تحقیقی انجام دهیم، اول باید پدیده‌هایی که قصد داریم مطالعه‌شان کنیم رو تعریف کنیم. به عبارت دیگر، برای کشف روابط میان پدیده‌ها، ابتدا باید این پدیده‌ها را تعریف و توصیف کنیم. توصیف، بیان روشن و تا حد ممکن دقیق از «چیزی مفهومی و موضوعی» است که قصد مطالعه و بررسی آن را داریم.
مثال: برای این که بررسی کنیم که چه رابطه‌ای بین هوش و حافظه وجود دارد، در گام اول باید واژه‌های «هوش» و «حافظه» را تعریف و توصیف کنیم.

★ **چند نکته:** ۱ چگونگی توصیف هر دانشمند از یک موضوع یا پدیده، تأثیر بسیار زیادی در مواجهه با آن موضوع و بررسی علمی آن دارد.

مثال: دانشمندی که انسان را صرفاً موجودی جسمانی می‌داند (یعنی به روح و بعد معنوی انسان باور ندارد)، در پژوهش علمی خود درباره انسان، بسیار متفاوت از دانشمندی عمل می‌کند که انسان را دارای ابعاد روحانی و معنوی می‌داند.

۲ روان‌شناسان سعی می‌کنند تا در توصیف موضوعات و پدیده‌های مختلف، دقیق و بی‌طرف باشند، اما فب همیشه موفق نیستند! چون روان‌شناسان همانند سایر دانشمندان علوم تجربی، غالباً تحت تأثیر عواملی قرار می‌گیرند که بی‌طرفی آن‌ها را مخدوش می‌کند.

- ۳ عواملی که بی‌طرفی یک دانشمند را مخدوش می‌کند (یعنی باعث می‌شود توی تحقیقاتشون سوگیری داشته باشن یا به اصطلاح به یه سمتی غش کنن) عبارت‌اند از:
- الف) قرار گرفتن تحت تأثیر پیش‌فرض‌ها و نظریات پذیرفته‌شده در هر علم**
- ب) قرار گرفتن تحت تأثیر ارزش‌ها و جهت‌گیری‌های موجود در ذهن خود**
- مثال:** فرض کنید محققى به دنبال این است که تأثیر جنسیت را بر قدرت حافظه افراد بررسی کند و پون از پسرها فوشش نماید دخترها را باهوش‌تر توصیف می‌کند. فب بگید ببینم این مفق تحت تأثیر کدوم یکی از عوامل بالا قرار گرفته؟
- ۴ زمانی که ویژگی‌های یک پدیده را بیان می‌کنیم در واقع آن پدیده را توصیف کرده‌ایم.
- مثال:** حافظه کوتاه‌مدت دارای ظرفیت نگاه‌داری و محدود و زمان بازبایی چند دقیقه است.

۲- تبیین

تبیین به بیان «چرایی اتفاق افتادن یک پدیده» می‌پردازد. در واقع، هر دانشمند زمانی که یک پدیده را تبیین می‌کند، در حال بیان علل اتفاق افتادن آن پدیده در جهان است.

مثال: در عبارت «مرور به موقع مطالب، موجب استحکام حافظه می‌شود»، یک تبیین وجود دارد، چون علت استحکام حافظه را، مرور به موقع مطالب می‌داند.

- ★ **چند نکته:** ۱ در توصیف به دنبال یافتن چستی پدیده هستیم، اما در تبیین به دنبال پیدا کردن چرایی پدیده هستیم.
- ۲ همیشه این احتمال وجود دارد که برای یک موضوع یا پدیده، تبیین‌های متفاوت و در عین حال صحیحی وجود داشته باشد (مثلاً چند نوع تبیین مختلف تجربی یا تبیین عقلی یا تبیین دینی یا ...). بنابراین نباید با دست‌یافتن به یک تبیین خاص، تبیین‌های محتمل یا صحیح دیگر را رد کنیم.
- مثال:** در بررسی علت پیدایش جهان، در هر یک از منابع کسب دانش تبیین‌های متفاوتی وجود دارد که نمی‌توان به طور قطع یکی را برگزید و سایر تبیین‌ها را رد کرد.

۳ و ۴- پیش‌بینی و کنترل

پس از برگزیدن یک توصیف و تبیین خاص از یک پدیده (یعنی وقتی درباره یک پدیده به توصیف و تبیین رسیدیم)، می‌توان آن پدیده را تا حد زیادی «پیش‌بینی» و «کنترل» کرد.

مثال: اگر شما بدانید هوش به معنای توانایی سازگاری با محیط است (توصیف) و هم‌چنین بدانید که هوش کودکان تحت تأثیر ویژگی‌های ژنتیکی و محیطی قرار دارد (تبیین) ← می‌توانید:

- الف) حدس بزنید که در چه صورتی کودکان هوش بالاتری خواهند داشت. (پیش‌بینی)**
- ب) با ارائه راهکارهایی، هوش کودکان را ارتقا دهید. (کنترل)**

پیش‌بینی	کنترل
به معنای بیان احتمال وقوع یک پدیده است.	به معنای دستکاری و تغییر در پدیده‌ها برای رسیدن به یک وضعیت خاص است.
مثال: در عبارت «اگر دانش‌آموز مطالب درسی خود را مرور کند، آن‌ها را بهتر حفظ خواهد کرد»، یک پیش‌بینی و احتمال بیان شده است.	مثال: در عبارت «برای این که دانش‌آموز مطالب را بهتر حفظ کند، باید تکلیف هر درس را در همان روزی که یاد گرفته است انجام دهد» کنترل وجود دارد؛ زیرا با دستکاری و تغییر در یک پدیده (انجام تمرین هر درس در همان روز یادگیری) به دنبال رسیدن به یک وضعیت خاص (حفظ بهتر مطالب درسی) هستیم.

- ★ **نکته:** پیش‌بینی و کنترل در علم روان‌شناسی، نسبت به سایر علوم دشوارتر است؛ زیرا:
- ۱ توصیف و تبیین موضوعات علم روان‌شناسی دشوارتر از سایر علوم است. برای مثال یکی از موضوعات اصلی روان‌شناسی، انسان و رفتارهای او است. مطالعه انسان به مراتب دشوارتر از مطالعه سایر پدیده‌هاست، زیرا دارای ابعاد و ویژگی‌های مختلف و بسیار پیچیده‌ای است. انسان علاوه بر آن که جسم و بدن دارد، دارای ابعاد غیرجسمانی هم هست که با بدن در ارتباط تنگاتنگی است.
- ۲ پدیده‌های روان‌شناختی تحت تأثیر عوامل متعددی هستند که به راحتی نمی‌توان آن‌ها را توصیف و تبیین کرد، در حالی که پدیده‌های فیزیکی دلایل روشن‌تر و مشخص‌تری دارند.

جمع‌بندی اهداف علم روان‌شناسی:

هدف	تعریف	مثال	کلیدواژه برای تشخیص
توصیف	بیان روشن و تا حد ممکن دقیق از چستی یک مفهوم یا موضوع	فشار روانی به معنای به هم خوردن تعادل در زندگی است.	کلماتی مانند: یعنی، عبارت است از، به معنای و ...
تبیین	بیان چرایی اتفاق افتادن یک پدیده	سبک زندگی افراد، از مهم‌ترین عوامل وقوع فشار روانی است.	کلماتی مانند: موجب، باعث، منجر به، علل و عوامل و ...
پیش‌بینی	بررسی احتمال وقوع یک پدیده	اگر افراد تغذیه سالمی نداشته باشند، فشار روانی بیشتری را تجربه خواهند کرد.	کلمات و جملاتی که مفهوم «احتمالی» را در آینده برسانند.
کنترل	دستکاری و تغییر در پدیده‌ها برای رسیدن به یک وضعیت خاص	برای این که فرد فشار روانی کم‌تری را تجربه کند، باید ورزش را در برنامه هفتگی خود قرار دهد.	کلمات و جملاتی که مفهوم «توصیه» یا «پیشنهاد» و یا حتی «اجبار» را برسانند.

؟ **آگه‌گفتی:** مشخص کنید که در هر یک از عبارات‌های زیر، کدام‌یک از اهداف علم روان‌شناسی مطرح است.

- ۱- استفاده از روش‌ها و فنون خاص برای تقویت حافظه
 - ۲- علل فراموشی مطالب درسی در جلسهٔ آزمون
 - ۳- ویژگی‌های حافظهٔ کاری در نظام شناختی انسان
 - ۴- برآورد عملکرد حافظه یک هفته پس از به خاطر سپردن مطالب
- ✓ **پاسخ:** ۱- کنترل ۲- تبیین ۳- توصیف ۴- پیش‌بینی

روش علمی

توی بخش‌های قبلی درس یاد گرفتیم که روش علمی (روش تهرپی)، یکی از منابع کسب آگاهی و معرفت. هم‌پنین یاد گرفتیم که روان‌شناس‌ها توی تحقیقات فودشون از روش علمی استفاده می‌کنن. حالا توی این بخش می‌فوییم دربارهٔ تعریف و ویژگی‌های روش علمی صحبت کنیم.

جایگاه روش علمی در مقایسه با دیگر منابع کسب آگاهی و معرفت

- ◆ مشاهده و تجربه، رکن اساسی روش علمی است. همان‌طور که اساس روش‌های استناد، شهود و دلایل منطقی، به ترتیب وحی، دریافت درونی و عقل است.
- ◆ روش‌های تجربی، صرفاً در امور مشاهده‌پذیر (یعنی اموری که با هواس پنج‌گانه قابل مشاهده باشن) قابل اجرا و معتبر هستند و نمی‌توان از آن‌ها در حیطهٔ امور غیرحسی (غیر قابل مشاهده) استفاده کرد. حالا این سوال پیش میاد که پدیده‌هایی مثل حافظه یا هوش که روان‌شناس‌ها اون‌ها رو مطالعه می‌کنن، مگه قابل مشاهده هستن؟ در پاسخ باید گفت که: این پدیده‌ها به طور مستقیم قابل مشاهده نیستند، اما می‌توان آن‌ها را براساس آثار و کارکردهایشان به طور غیرمستقیم مشاهده کرد.
- ◆ برخی دانشمندان روش تجربی، به اشتباه به حوزهٔ امور غیرحسی وارد می‌شوند و دربارهٔ این امور اظهار نظر می‌کنند و گاهی دیگر منابع آگاهی و معرفت یا تبیین‌های آن‌ها را نادرست معرفی می‌کنند. مثلاً میان با روش تهرپی دربارهٔ مسائل دینی اظهار فضل می‌کنن! در حالی که تنها چیزی که علم تجربی در مواجهه با مسائل غیرمحسوس می‌تواند ادعا کند، «نمی‌دانم» است. باید بگن «نمی‌دونم»، نه این‌که بگن «نیست».
- ◆ **مثال:** برخی اندیشمندان برای اثبات وجود بعد روحانی انسان، به دنبال روش‌ها و ابزارهای حسی هستند، اما چون از طریق حس و تجربه راه به پای نمی‌برن، تبیین‌های دینی دربارهٔ روح را نادرست می‌شمارند.
- ◆ اگر چه موضوعی را که قابل مشاهده نیست، نمی‌توان با روش تجربی بررسی کرد و دربارهٔ آن گزاره‌ای تجربی و علمی صادر کرد، اما گاه می‌توان با استناد به منابع و روش‌های دیگر کسب آگاهی و معرفت، گزاره‌های صحیح و معتبری دربارهٔ آن موضوع بیان کرد.
- ◆ هر نظریهٔ علمی که براساس مشاهده و تجربه شکل گرفته است، خود بر نظریات و مبانی غیرتجربی (وحی، شهود، عقل) تکیه داشته و با تغییر در این مبانی غیرتجربی، فرضیات و نظریات مطرح‌شده در علم تجربی نیز تغییر خواهد کرد.

تعریف روش علمی

از روش علمی یا روش تهرپی، تعریف‌های زیادی وجود داره، اما کاربردی‌ترین تعریف روش علمی عبارت است از: «فرایند جست‌وجوی باقاعده و نظام‌دار برای مشخص کردن یک موقعیت نامعین».

کلماتی که توی تعریف بالا زیرشون خط کشیده شده، مفاهیم اساسی توی تعریف روش علمیه. بیاید با هم این کلمات رو بررسی کنیم:

توضیحات	کلمات مهم در تعریف روش علمی
فرایند، به جریان یک عمل اشاره دارد. وقتی از مبدأ به سوی مقصد در حال حرکت هستیم، جریان رسیدن به هدف را «فرایند» می‌گویند.	فرایند
در روش علمی همواره به دنبال جست‌وجوی چیزی هستیم. در جست‌وجوی چیزی بودن باعث می‌شود تا روش علمی، هدفمند باشد. گاهی ممکنه توی روش علمی اقدامی بدون هدف انجام بشه. در این صورت اقدام محقق‌شده، به دلیل توجه‌نداشتن به هدف مشخص، نتیجه‌بخش نخواهد بود.	جست‌وجو
روش علمی تابع قواعد مشخصی است که به صورت منظم طی می‌شود. دانشمند و فرد عادی هر دو با مسئله مواجه می‌شوند، اما مهم‌ترین تفاوت آن‌ها این است که مواجههٔ دانشمند، برخلاف فرد عادی، منظم و قاعده‌مند است.	باقاعده و نظام‌دار
دانشمند به دنبال ابهام‌زدایی و روشن‌سازی است. دانشمندان در مواجهه با موقعیت ناشناخته دو تا کار انجام می‌دن: ۱ با طرح مسئله، موقعیت‌های ناشناخته و مجهول را شناسایی می‌کنند. ۲ با روش‌های تجربی، سعی می‌کنند تا به آن‌ها پاسخ داده و این موقعیت‌ها را روشن سازند. نکته: با طرح مسئله ← موقعیت‌های نامعین و مجهول شناسایی می‌شوند. / با روش علمی ← موقعیت‌های نامعین و مجهول روشن می‌شوند. روشن‌سازی موقعیت نامعین همانند نور در شب تاریک است، هر چه بر شدت نور افزوده می‌شود، از مقدار تاریکی کاسته می‌شود.	موقعیت نامعین

ویژگی‌های روش علمی

روش علمی دو ویژگی دارد: ۱ تعریف عملیاتی متغیرها ۲ تکرارپذیری.

تعریف عملیاتی:

قبل از این‌که این ویژگی رو بررسی کنیم، اول باید بفهمیم متغیر یعنی چی؟

متغیر، هر چیزی است که تغییر می‌کند و می‌تواند مقدارهای مختلفی داشته باشد. برای مثال، ضرب هوشی یک متغیر است، زیرا هم مقدارهای متفاوتی دارد (مثلاً اکثر افراد ضرب هوشی بین ۱۵ تا ۱۱۵ دارن) و هم از یک فرد به فردی دیگر تغییر می‌کند (مثلاً ممکنه ضرب هوشی یه نفر ۱۵ و ضرب هوشی یه نفر دیگه ۱۱۵ باشه). حالا بیاید بررسی کنیم که بحث متغیرها چه ربطی به ویژگی‌های روش علمی داره؟

♦ در یک پژوهش علمی، دانشمندان به دنبال بررسی رابطه بین متغیرهای تحقیق خود هستند. آن‌ها باید متغیرهای مورد نظر را ۱ شناسایی و ۲ تعریف عملیاتی کنند. (گفتیم که روش علمی یک موقعیت نامعین رو معین می‌کند. این روش‌سازی به داده‌ها و اطلاعات دقیق احتیاج دارد؛ برای همین لازمه پی‌ری که تغییر می‌کنه رو فوب شناسایی و اندازه‌گیری کنه.)

مثال: فرض کنید محقق می‌خواهد «تأثیر میزان استراحت شبانه‌روزی یک دانش‌آموز بر نمرات درسی او در امتحانات نهایی» را مطالعه کند. در این پژوهش، محقق: ۱ باید متغیرها را شناسایی کند. ← «میزان استراحت» و «نمرات درسی» متغیرهای این تحقیق محسوب می‌شوند؛ زیرا مقادیر مختلفی دارند و از فردی به فرد دیگر متفاوت هستند.

۲ باید متغیرها را تعریف عملیاتی کند. ← مثلاً می‌تونه متغیرها رو این طوری تعریف عملیاتی کنه: (الف) میزان استراحت، تعداد ساعت‌های خواب دانش‌آموزها در طول یک شبانه‌روز است. (ب) نمره درسی، عددی است که با اجرای امتحان نهایی به دست می‌آید.

♦ در روش علمی و برای انجام یک آزمایش صحیح و هم‌چنین سهولت در اندازه‌گیری‌ها، باید متغیرهای مورد نظر، به شکل دقیق، شفاف و قابل اندازه‌گیری، تعریف شوند. به تعریفی از متغیر که این ویژگی‌ها را داشته باشد تعریف عملیاتی می‌گویند. پس می‌تونیم بگیم:

- ویژگی‌های تعریف عملیاتی: ۱ دقیق ۲ شفاف ۳ قابل اندازه‌گیری (آگه این ویژگی‌ها توی تعریف ما باشه، در اون صورت به اهداف تعریف عملیاتی می‌رسیم.) - اهداف تعریف عملیاتی: ۱ انجام یک آزمایش صحیح ۲ سهولت در اندازه‌گیری‌ها

چند نکته: ۱ تعریف عملیاتی باید به گونه‌ای باشد که همه افراد با مطالعه آن به برداشت یکسان و یا تقریباً یکسانی برسند. مثلاً آردا تعریف یکسانی از هوش ندارند؛ بنابراین برای انجام یک آزمایش بر روی هوش، باید اون رو تعریف عملیاتی کنیم تا به یه مفهوم مشترک ازش برسیم. می‌تونیم بگیم: «هوش قدرت سازگاری با محیط است»؛ پس به این منظور به آزمون سازگاری طراحی می‌کنیم از افراد آزمون می‌گیریم. بعد از این می‌تونیم بگیم: «منظور از هوش عددی است که با اجرای آزمون سازگاری به دست می‌آید.»

۲ تعریف عملیاتی واژگان علم روان‌شناسی (مثل اضطراب، پیشرفت تحصیلی، موفقیت و ...)، دشوارتر از تعریف کردن واژگان سایر علوم است. ۳ یه راه ساده برای این که بفهمید یه پی‌ری تعریف عملیاتی هست یا نه اینه که بروید تعریف عملیاتی، تعریفی است که متغیر مورد نظر را تبدیل به عدد می‌کند. به همین دلیل است که تعریف عملیاتی، «کمی کردن متغیرها» است.

آگه گفتی: تشخیص دهید که کدام‌یک از موارد زیر، تعریف عملیاتی مفهوم پرخاشگری است.

- ۱- پرخاشگری، عمل آگاهانه برای آسیب‌زدن به اشخاص و اشیاست.
- ۲- پرخاشگری، نمره‌ای است که توسط آزمون پرخاشگری به دست می‌آید.
- ۳- پرخاشگری، تعداد دفعاتی است که یک فرد طی ۲۴ ساعت به اشخاص و افراد آسیب وارد می‌کند.
- ۴- پرخاشگری، به معنای رفتاری است که منجر به آزار و درد می‌شود.

پاسخ: در عبارت‌های ۱ و ۴، پرخاشگری توصیف شده است. به چنین توصیفی، تعریف مفهومی می‌گویند. عبارت‌های ۲ و ۳ تعریف عملیاتی پرخاشگری است.

تکرارپذیری:

♦ تکرارپذیری یعنی یافته‌های یک آزمایش به گونه‌ای باشد که انسان‌ها با رعایت ضوابط و نکات آن آزمایش، بتوانند به نتیجه یکسان یا تقریباً یکسانی برسند. ♦ یافته‌های به‌دست‌آمده از روش علمی، شخصی نیست، بلکه هر دانشمند با رعایت ضوابط علمی، می‌تواند یافته‌های دیگران را تکرار کند. به همین دلیل، اگر فردی با روش‌هایی منحصر به فرد، مسئله‌ای را حل کنند، اما پاسخ او به وسیله دیگران قابل تکرار نباشد، در مجموعه روش علمی قرار نمی‌گیرد، چون فاقد ویژگی تکرارپذیری است.

چند نکته: ۱ تعریف عملیاتی ← باعث می‌شود افراد به برداشت یکسان و یا تقریباً یکسانی از یک مفهوم برسند.

تکرارپذیری ← باعث می‌شود که افراد در آزمایش‌های متعدد به یافته‌های یکسانی برسند.

۲ همه علوم به یک میزان دارای یافته‌های تکرارپذیر نیستند. به عنوان مثال، فیزیک‌دانی که موضوع پژوهش او اجسام بی‌جان است، می‌تواند به یافته‌های یکسانی در آزمایش‌های متعدد درباره تأثیر گرما بر فلزات برسد، اما چنین چیزی در علومی مانند روان‌شناسی بسیار دشوار است.

۳ علت دشواری تکرار یافته‌ها در روان‌شناسی:

(الف) پیچیدگی پژوهش‌های مربوط به انسان (انسان به موجود پندربعیه که عوامل زیادی روش اثر می‌دارد و به این راهتیا نمی‌شه ویژگی‌هاشو بررسی کرد. مثلاً فرض کنید امروز با دوستتون دعواتون شده و فیلی ناراحتید، ولی دو هفته دیگه میوتون فوب شده و یه سفر زیارتی هم رفتی و فیلی سرخالیید. حالا اگر تو این دو موقعیت ازتون تست افسردگی بگیرن احتمال این که نتیجه‌های متفاوت به دست بیارن، فیلی زیاده.)

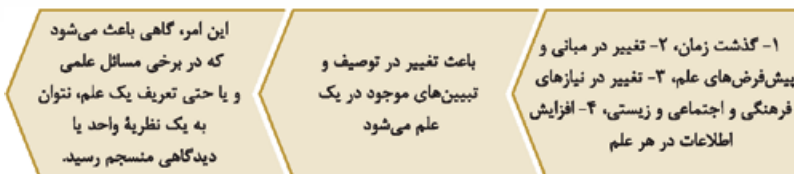
(ب) رعایت مسائل اخلاقی (پژوهشگر باید هواسش به این باشه که نمی‌تونه ارزش و کرامت آدم‌ها رو زیر سؤال ببره و هر کاری رو ازشون بخواه و یا تو هر شرایطی قرارشون بده و یا حتی وارد مسائل فصولی‌شون بشه. مثلاً برای بررسی اثر مواد مضر بر روی حافظه نمی‌تونه اون‌ها رو به مواد مضر آلوده کنه و یا برای سنپش پرفاشگری، مپورشون کنه به هم آسیب بززن.)

(پ) تأثیر ارزش‌ها در نگاه و تفسیر پدیده‌های انسانی (مثلاً از نظر یک دانشمند خودفواهی صفت مفیدیه و برای هر انسانی لازمه و از نظر یک دانشمند دیگه تصمیمات گروهی و اقدامات جمعی در اولویته. به نظر شما اگر این دو نفر بفوان بلندشدن یا بلندنشدن از روی صندلی مترو برای افراد سالمند و ضعیف رو تبیین و یا توفیه کنن، مثل هم فکر می‌کنن؟)

به همین دلیل هم هست که روش‌های تجربی و علمی، همواره با محدودیت در تبیین پدیده‌های انسانی مواجه بوده و نمی‌تواند پاسخی از پرسش‌های بشر را بدهد.

تعریف روان شناسی

وقتی که می‌فوییم به علم روانشناسی، باید موضوعاتی که مطالعه می‌کنه رو بیان کنیم. مثلاً علم تاریخ، وقایع گذشته رو مطالعه می‌کنه؛ پس می‌تونیم بگیم تاریخ، علم مطالعه وقایع گذشته است، اما تعریف روانشناسی به همین راحتی‌ها نیست. آگه از شما و هم‌کلاسی‌ها تون بپرسن در روانشناسی چه چیزی مطالعه می‌شه، شاید به تعداد افراد کلاس، تعریف‌های متفاوت ارائه بشه. چالنج اینه که خود روانشناسان هم، نمی‌تونن تعریف واحد و یکسانی برای روانشناسی ارائه بدن! اما چرا؟

به همین دلیل که نمی‌تونیم به تعریف واحدی از روانشناسی برسیم، اما با وجود همه این اختلاف نظرها، یکی از جامع‌ترین تعاریف روانشناسی عبارت است از: «علم مطالعه رفتار و فرایندهای ذهنی (شناخت).»

توی این تعریف، دو تا واژه کلیدی وجود داره که موضوعات علم روانشناسی رو نشون می‌ده: 1 رفتار، 2 فرایندهای ذهنی

موضوعات علم روان شناسی	توضیحات
رفتار	به هر نوع فعالیت مورد مشاهده جانداران، رفتار می‌گویند؛ پس همه فعالیت‌های قابل مشاهده انسان‌ها (راه رفتن، غذا خوردن، فوبیدن و ...) و بقیه جاندارها (حرکت جمعی پرندگان، لانه‌سازی حیوانات و ...) رفتار محسوب می‌شن. مطالعه رفتار، محدود به انسان نیست. مثلاً ممکنه روانشناس‌ها برن روی رفتار میمون‌ها یا سگ‌ها مطالعه کنن. حتی در بسیاری از آزمایش‌های مربوط به رفتار، تفاوت جدی و بنیادی میان انسان و حیوان گذاشته نمی‌شود.
فرایندهای ذهنی (شناخت)	اموری هستند که به شکل مستقیم قابل مشاهده نیستند. به همین دلیل، فرایندهای ذهنی را به واسطه آثار و کارکردهای قابل مشاهده آنها، مورد مطالعه تجربی قرار می‌دهیم. اموری مثل حافظه، یادگیری، حل مسئله، تصمیم‌گیری و ...، به طور مستقیم قابل مشاهده نیستن، اما می‌تونیم آثار و کارکردهای اون‌ها رو مطالعه کنیم. مثال: شما بیست عکس به دوستان نشان می‌دهید. بعد از نشان دادن همه تصاویر از او می‌خواهید تا با دیدن تصادفی عکس‌ها، عکس هفتم و هشتم را به شما نشان دهد. اگر پاسخی که می‌دهد درست باشد، نشان دهنده عملکرد مناسب حافظه اوست. در واقع پاسخ درست به این مسئله، یکی از کارکردهای حافظه دوستون رو نشون می‌ده و ما از این طریق، به وجود حافظه و عملکرد فوب حافظه اون پی می‌بریم.

آگه گفتی: تشخیص دهید که کدام یک از مثال‌های زیر به صورت مستقیم (رفتار) یا غیرمستقیم (شناخت) قابل مشاهده است.

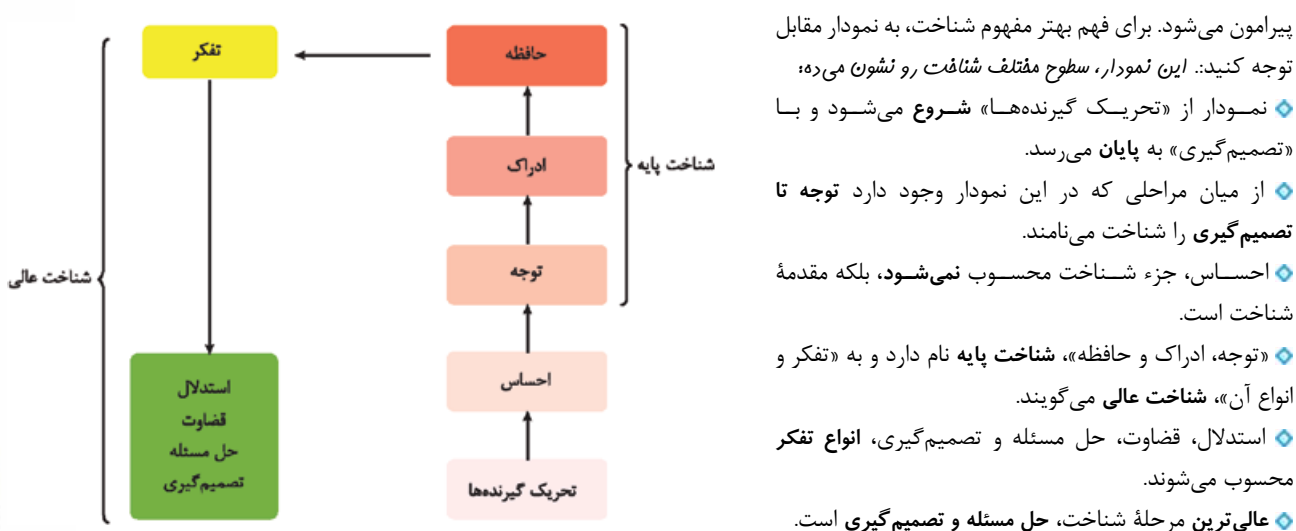
- 1- حسین با دیدن دوستش به سمت او می‌رود.
- 2- فاطمه، با نگاه به آینده، به رشته تحصیلی دانشگاهی‌اش می‌اندیشد.
- 3- کودکان حرکت مادران را با چشم ردیابی می‌کنند.
- 4- تصاویر زیبای معابر شهری، احساس خوشایندی به شهروندان می‌دهد.

پاسخ: 1- رفتار 2- شناخت 3- رفتار 4- شناخت

شناخت چیست؟

توی قسمت قبل گفتیم که روانشناسی، رفتارها و فرایندهای ذهنی (شناخت) رو مطالعه می‌کنه. کتاب درسی قبلی روی مفهوم شناخت تأکید داره و قراره از این‌بایی که الان هستیم تا آفر کتاب، مسابا با مفهوم شناخت دست به یقه بشیم!

به فرایند به دست آوردن دانش از طریق تجربه و تفکر، شناخت گفته می‌شود، (توجه تا تصمیم‌گیری). شناخت از هنگام تولد شروع و باعث درک جهان

بریم این نمودار رو بررسی کنیم:

مثال	مراحل
صداها، از محرک‌هایی هستند که در محیط وجود دارند. اگر از شدت لازم برخوردار باشند می‌توانند گیرنده آن (یعنی گوش) را تحریک کنند.	در محیط پیرامون ما، چیزهای زیادی وجود دارد که می‌تواند حواس ما را تحریک کند. به عواملی که باعث تحریک حواس ما می‌شود، محرک‌های حسی گفته می‌شود.
تصور کنید که یک روز به همراه دوستان به طبیعت تشریف برده‌اید و مشغول عیش و نوش هستید که ناگهان صدای فریادی را می‌شنوید. در این جا، گوش شما (که یک گیرنده حسی است)، صدایی را احساس کرده است.	این محرک‌ها، گیرنده‌های حسی همچون گوش و چشم را تحریک می‌کنند. در نتیجه آن احساس به وجود می‌آید.
در طبیعت صداها زیاد وجود دارد. صدای آب، صدای پرندگان و ...، اما شما از بین این همه صدا، به صدای فریاد توجه می‌کنید. احتمالاً چون صدای او از بقیه صداها بلندتره یا نسبت به دوستان دلیل اون کنه‌گاترید.	پس از آن، ما به کمک توجه، یک یا چند محرک احساس شده را انتخاب می‌کنیم.
وقتی به صدا توجه می‌کنید، می‌فهمید که یک نفر درخواست کمک می‌کند.	سپس محرک انتخاب شده را تعبیر و تفسیر می‌کنیم. به فرایند تفسیر و معنابخشی به محرک‌های انتخابی، ادراک گفته می‌شود.
به یاد می‌آورید که یک رودخانه پر آب و چند پرتگاه در مسیر شما وجود داشت.	در مرحله بعد، تفسیرهای خود را در محفظه‌ای نگه‌داری می‌کنیم که به آن حافظه می‌گویند.
با توجه به اطلاعات موجود در حافظه خود، استدلال می‌کنید که احتمالاً فردی در خطر است و تصمیم می‌گیرید که به او کمک کنید.	در نهایت، انسان‌ها سعی می‌کنند با استفاده از اطلاعات خام موجود در حافظه، استنباط‌های زیادی داشته باشند و به مراتب بالاتر شناخت دست یابند. فرایند استفاده از اطلاعات موجود در حافظه، تفکر نام دارد. تفکر شامل استدلال، قضاوت، حل مسئله و تصمیم‌گیری است.

★ **چند نکته:** ۱- شناخت عالی، فقط مخصوص انسان است، اما شناخت پایه هم در انسان‌ها وجود دارد و هم در حیوان‌ها.

۲- میان مراحل شناخت، سلسله‌مراتب وجود دارد؛ بنابراین ابتدا باید مرحله پایین‌تر اتفاق بیفتد، سپس به مراحل بالاتر برسیم.

۳- فردی که حافظه قوی‌تری دارد، لزوماً متفکر نیست، چون ممکنه از اطلاعات حافظه خودش به خوبی و درستی استفاده نکنه.

🔗 **اگر گفتی:** تشخیص دهید که هر کدام از عبارات‌های زیر مربوط به کدام فرایند شناختی است.

۱- گوش دادن به صحبت‌های معلم در کلاس درس

۲- یادآوری یک خاطره از دوران کودکی

۳- انتخاب رشته تحصیلی

۴- تشخیص صدای پدرمان

✓ **پاسخ:** ۱- توجه ۲- حافظه ۳- تصمیم‌گیری ۴- ادراک

پردازش

در هر یک از مراحل سلسله‌مراتب شناخت، پردازش صورت می‌گیرد. پردازش به معنای دریافت و فهم بیشتر است. انسان‌ها در پردازش به یک شیوه عمل نمی‌کنند:

انواع پردازش	مثال:
پردازش ادراکی: پردازشی است که صرفاً براساس ویژگی‌های حسی محرک (مانند اندازه و شکل ظاهری) باشد.	سارا ۵ساله و سپیده ۱۷ساله با هم خواهند و به همراه مادرشان برای خرید لباس به فروشگاه رفته‌اند.
پردازش مفهومی: پردازشی است که علاوه بر ویژگی‌های حسی تحت تأثیر ویژگی‌های کیفی (مانند کاربرد و کیفیت) قرار دارد. به عبارت دیگر در این نوع پردازش، پردازشگران به مفهوم می‌رسند.	سارا با دیدن لباسی قرمز، بر خرید آن اصرار دارد. چون فقط به ویژگی‌های ظاهری لباس توجه کرده، پس پردازش او ادراکی است.
	اما سپیده لباس را از نظر نرمی، کیفیت، دوام و قیمت بررسی می‌کند و سپس تصمیم به خرید می‌گیرد. چون هم به ویژگی‌های ظاهری توجه کرده و هم به ویژگی‌های کیفی، پس پردازش او مفهومی است.

★ **نکته:** پردازش مفهومی از پردازش ادراکی کارآمدتر است.

★ **نکته:** پیچیده‌بودن عمل پردازش، به سطوح شناخت مربوط است، زیرا:

هر چه از شناخت پایه به سوی شناخت عالی پیش می‌رویم، علم پردازش پیچیده‌تر می‌شود.

هر چه از پردازش ما مفهومی‌تر باشد، پایدارتر و کارآمدتر خواهد بود.

پایداری و کارآمدی عمل پردازش، به نوع پردازش مربوط است، زیرا:

شناخت شکل‌گرفته، پایدارتر و کارآمدتر خواهد بود.

شناخت مفهومی‌تر باشد، پایدارتر و کارآمدتر خواهد بود.

روش‌های جمع‌آوری اطلاعات در روان‌شناسی

روان‌شناسان با کمک روش‌های مختلفی اطلاعات لازم برای پژوهش‌های خود را کسب می‌کنند. ما این‌ها به پیروی از کتاب درسی، چهار تا از این روش‌ها رو بررسی می‌کنیم:

۱- مشاهده ۲- پرسش‌نامه ۳- مصاحبه ۴- آزمون

روش	توضیحات
مشاهده	<ul style="list-style-type: none"> مشاهده یکی از روش‌های اصلی جمع‌آوری اطلاعات و توصیف موضوعات مختلف است. بسیاری از محققان با مشاهده، رفتار حیوانات و آدمیان را مطالعه می‌کنند. مشاهده به دو صورت انجام می‌شود: ۱) مشاهده در محیط طبیعی ۲) مشاهده در محیط آزمایشگاهی. در مشاهده در محیط آزمایشگاهی این احتمال وجود دارد که مشاهده‌شونده‌ها رفتار مصنوعی از خود نشان دهند. مثلاً فکر کنید مادرها رو بیاریم توی شرایط آزمایشگاهی و رفتارشون رو با بچه‌هاشون مشاهده کنیم. احتمالاً سعی می‌کنن خودشون رو مادر بهتری نشون بدن و رفتارهای مصنوعی و ساختگی انجام می‌دن. به همین دلیل که یکی از شرطهایی که در مشاهده وجود داره اینه که مشاهده‌شوندگان نموندن که دارن مشاهده می‌شن! در مشاهده، اطلاعات باید به شکل دقیق ثبت شوند و تا جای ممکن، از تعصب یا پیش‌داوری‌ها به دور بود. مثال: ۱) با مشاهده دقیق رفتار حیوانات می‌توانیم رفتار نوع‌دوستانه در آن‌ها را مطالعه کنیم. ۲) با فیلم‌برداری از نوزادان، می‌توان جزئیات الگوهای حرکتی آنان را مشاهده و توصیف کرد. ۳) با کمک یک دوربین، می‌توان واکنش‌های هیجانی تماشاگران مسابقه ورزشی دو تیم پرتفردار را مشاهده کرد.
پرسش‌نامه	<ul style="list-style-type: none"> در پرسش‌نامه، محقق از خود فرد درباره رفتار یا افکار خاص او می‌پرسد. اطلاعاتی را که با کمک مشاهده مستقیم نمی‌توان به دست آورد، می‌توان با استفاده از پرسش‌نامه‌ها کسب کرد. پرسش‌نامه‌ها باید دقیق و معتبر باشند. پرسش‌نامه‌ها به صورت‌های مختلف نمره‌گذاری می‌شوند. مثال: ۱) پرسش‌نامه پیشرفت تحصیلی ۲) پرسش‌نامه سبک زندگی (این‌ها به مورد رو توی درس ۸ می‌فونیم).
مصاحبه	<ul style="list-style-type: none"> برخی موضوعات را نمی‌توان به صورت مستقیم مشاهده و یا با کمک پرسش‌نامه‌های از پیش تعیین‌شده مطالعه کرد. محققان در چنین حالتی از روش مصاحبه استفاده می‌کنند. در این روش، محقق در ضمن گفت‌وگو و براساس پاسخ‌های دریافت‌کرده، پرسش بعدی خود را معلوم و مصاحبه را هدایت می‌کند. مصاحبه برخلاف گفت‌وگوی معمولی، هدفمند و سازمان‌یافته است.
آزمون	<ul style="list-style-type: none"> افراد عادی جامعه بیش از هر روش دیگری، با آزمون‌های روان‌شناختی مواجه می‌شوند. آزمون‌ها: ۱) ابزاری برای کمتی کردن اطلاعات روان‌شناختی هستند. (قبلاً گفتیم که تعریف عملیاتی یعنی کمتی کردن اطلاعات؛ پس یکی از راهکارهای مناسب برای رسیدن به تعریف عملیاتی، استفاده از آزمون‌هاست.) ۲) فرایند ساخت بسیار دشوار و پیچیده‌ای را طی می‌کنند. ۳) آزمون‌ها حتماً باید دو ویژگی داشته باشند: الف) باید دقیقاً همان چیزی را اندازه‌گیری کنند که برای آن ساخته شده‌اند. ب) در دفعات متعدد اجرا باید نمره یکسان یا تقریباً یکسانی به ما بدهند. ۴) استفاده از آزمون‌ها، چگونگی اجرا و تفسیر آن باید در کنار سایر روش‌ها باشد و به دست افراد متخصص انجام شود. متخصصان نباید مشخصات و اطلاعاتی را که در تحقیقات خود از افراد به دست آورده‌اند، به صورت عمومی و برای دیگران منتشر کنند.

آگاه‌گفتی: تشخیص دهید که در هر یک از موقعیت‌های زیر، استفاده از کدام روش جمع‌آوری اطلاعات مناسب‌تر است.

۱- ثبت حرکات کودکان در هنگام بازی‌های انفرادی در محیط‌های عمومی ۲- تشخیص اختلالات روانی توسط روان‌شناس با پاسخ بیمار به پرسش‌های او

۳- تعیین میزان رضایت کارمندان یک شرکت از مدیر خود ۴- بررسی مقدار تحرک شامپانه‌ها در محیط‌های گرم

✓ پاسخ: ۱- مشاهده ۲- مصاحبه ۳- پرسش‌نامه ۴- مشاهده

پرسش‌های چهارگزینه‌ای

علم روان‌شناسی به چه سوالاتی پاسخ می‌دهد؟، منابع کسب آگاهی و معرفت

۱- پاسخ به کدام سؤال در قلمرو علم روان‌شناسی نمی‌گنجد؟

(۱) چرا مطالعه با فاصله زمانی، بهتر از مطالعه بدون فاصله زمانی است؟

(۲) چرا یک فرد وقتی که در جمع قرار می‌گیرد، متفاوت از سایر موقعیت‌ها عمل می‌کند؟

(۳) شانس و تصادف چه میزان بر موفقیت انسان اثر دارد؟

(۴) تماشای برنامه‌های خشونت‌آمیز رسانه‌ها چه تأثیری بر پرخاشگری کودکان دارد؟

۲- چرا عبارت: «خوردن مشروبات الکلی از چه طریق باعث بروز آلزایمر و فراموشی می‌شود.» در قلمرو علم روان‌شناسی نمی‌گنجد؟

(۱) هیچ‌کدام از موضوعات مطرح‌شده، رفتار و فرایندهای ذهنی نیستند. (۲) روابط بین پدیده‌ها را بیان نمی‌کند.

(۳) پیش‌بینی و کنترل آن امکان‌پذیر نیست. (۴) بیشتر به علل زیستی مربوط است تا به عوامل روان‌شناختی.

۳- تلاش روان‌شناسان برای پاسخ‌دادن به سؤال «عواملی چون اراده، تلاش و انگیزه چه قدر در موفقیت افراد موفق اثر داشته است؟» بیانگر چیست؟

(۱) وجود سوگیری و پیش‌داوری در نگاه روان‌شناسان است.

(۲) اهمیت ویژگی‌های روان‌شناختی در عملکرد انسان است.

(۳) عدم امکان پاسخگویی به بسیاری از پدیده‌ها در روان‌شناسی است.

(۴) نیاز به استفاده از دیگر منابع کسب آگاهی در پاسخ به برخی از موضوعات در علم تجربی است.

(آزمون‌های آزمایشی قبلی سبز)

- ۴- کدام گزینه دغدغه روان‌شناسان را به طور صحیح مطرح کرده است؟
- ۱) بهره‌بردن از روش‌های پژوهشی و آماری به منظور افزایش دقت در بررسی فرضیه‌های روان‌شناختی
 - ۲) بالابردن سطح معرفت و آگاهی در مورد جنبه‌های مختلف انسان
 - ۳) بررسی جنبه‌هایی از انسان که به طور مستقیم قابل مشاهده هستند.
 - ۴) ارائه پاسخ‌های تجربی به صورت دقیق و علمی به پرسش‌های روان‌شناختی انسان
- ۵- تلاش روان‌شناسان برای پاسخ‌دادن به این پرسش که «پزشک و جراح حاذق بودن تا چه میزان تحت تأثیر عواملی مثل قدرت اراده، میزان هوش و پشتکار است؟» اشاره به کدام موضوع دارد؟
- ۱) به نقش دانش پزشکی و تخصصی انسان‌ها در موفقیتشان
 - ۲) به نقش پیش‌داوری و تعصب در توصیف رفتار انسان توسط دانشمندان
 - ۳) به امکان استفاده از سایر منابع شناخت توسط دانشمندان علم تجربی
 - ۴) به اهمیت تأثیر ویژگی‌های روان‌شناختی در عملکرد انسان
- ۶- به ترتیب در هر یک از موارد زیر افراد از کدام‌یک از روش‌های کسب شناخت بهره برده‌اند؟
- شناخت معاد توسط فردی که به کما رفته و فضاهایی غیر از جهان را تجربه کرده است.
 - تشخیص نشانه‌های اولیه بیماری آلزایمر توسط دانشجویان پزشکی از طریق تطبیق با کتب مرجع پزشکی
 - شناخت قواعد قصاص توسط فقها و بیان دیه معادل آن در صورت بخشیدن خانواده مقتول
- ۱) مبتنی بر عقل - استناد به نظر بزرگان - مبتنی بر عقل
 - ۲) شهودی - مبتنی بر عقل - شهودی
 - ۳) مبتنی بر عقل - استناد به نظر بزرگان - شهودی
 - ۴) شهودی - علمی - استناد به نظر بزرگان
- ۷- مریم در یکی از کتاب‌های درسی با این نکته مهم مواجه شده است که «جهان دارای نظم است». مریم برای تبیین این جمله مدتی است یکی از کتاب‌های شگفت‌انگیز در خصوص کهکشان‌ها و منظومه‌های شمسی را مطالعه می‌کند. بعد از مطالعه به این نتیجه رسیده است، امکان ندارد همه این منظومه‌ها بدون قاعده در فضا قرار گیرند. مریم با استفاده از کدام‌یک از منابع شناخت به دانش جدید رسیده است؟ چرا؟
- ۱) روش مبتنی بر عقل - چون از اطلاعات به‌دست‌آورده نتیجه‌گیری عقلی کرده است.
 - ۲) روش استناد به سخن بزرگان - چون کتاب‌ها توسط دانشمندان نوشته شده است.
 - ۳) روش شهودی - چون دریافته است که او از مطالعات خود به دست آورده است.
 - ۴) روش علمی - چون از طریق ابزارهای علمی به دانش دست یافته است.
- ۸- به ترتیب هر یک از افراد زیر از کدام منبع کسب شناخت استفاده کرده‌اند؟
- شیوا به برادرش می‌گوید: «نمی‌بینی چه قدر مادر را ناراحت کردی؟ احترام به والدین از واجبات است. دوست داری فرزند خودت با توجنین رفتاری داشته باشی؟»
 - نیما به دوستش می‌گوید: «وقتی خدا این همه به ما نعمت داده ما هم باید به افراد نیازمند کمک کنیم، چون نسبت به این نعمت‌ها مسئولیم.»
 - اشکان می‌گوید: «من سعی می‌کنم شب‌ها زودتر بخوابم و اصلاً به گوشی‌ام نگاه نمی‌کنم، چون به من ثابت شده هر وقت سراغ گوشی‌ام می‌روم بدخواب می‌شوم.»
- ۱) روش عقلی - استناد به بزرگان دین - روش شهودی
 - ۲) روش شهودی - روش عقلی - روش فلسفی
 - ۳) استناد به بزرگان دین - روش فلسفی - دریافت درونی
 - ۴) استناد به وحی - استدلال شهودی - روش تجربه
- ۹- به ترتیب هر یک از ابیات زیر بیانگر کدام منبع کسب آگاهی و معرفت است؟
- در خرابات مغان نور خدا می‌بینم / این عجب بین که چه نوری ز کجا می‌بینم
 - این همه نقش عجب بر در و دیوار وجود / هر که فکرت نکند نقش بود بر دیوار
 - کسی که خرد را ندارد ز پیش / دلش گردد از کرده خویش ریش
 - مگر نه تشنه آب بقاست کام شما / بقای آب بقا عترت است و قرآن است
- ۱) روش شهودی - روش عقلی - روش فلسفی
 - ۲) روش استناد به بزرگان دین - روش منطقی - روش تجربی
 - ۳) روش دریافت درونی - روش علمی - روش عقلی
 - ۴) روش فلسفی - روش علمی - روش منطقی
- ۱۰- کدام عبارت در مورد ارتباط بین منابع مختلف کسب دانش درست است؟
- ۱) چهار منبع کسب دانش و معرفت با هم رابطه سلسله‌مراتبی دارند.
 - ۲) آن‌ها چهار منبع برای آگاهی از جنبه‌های مختلف عالم هستی بوده و در مقابل یکدیگرند.
 - ۳) اگرچه این چهار منبع در مقابل یکدیگرند، اما می‌توانند تکمیل‌کننده جنبه‌های مختلف آگاهی و معرفت باشند.
 - ۴) روش تجربی می‌تواند برای تدوین نظریه‌های خود بر نظریات و مبانی سه منبع دیگر تکیه کند.
- ۱۱- استاد درس جرم‌شناسی، پس از آموختن نکات مهم در کشف جرم به افسران تحت تعلیم خود، بخشی از لحظه وقوع جنایت در یک فیلم جنایی را نشان داده و از آنان می‌خواهد که «هر کدام براساس شَم خود حدس بزنند که چه کسی قاتل است؟» و سپس بخش دیگری از آن فیلم را نشان داده و می‌خواهد «برای حدس خود شواهدی ارائه دهند». در این روش هر یک از افسران در کشف جرم و پاسخ به سؤالات استاد، به ترتیب از کدام منبع کسب دانش استفاده کرده‌اند؟
- ۱) شهودی - فلسفی
 - ۲) استناد به سخن و عمل بزرگان - تجربی
 - ۳) تجربی - شهودی
 - ۴) دریافت درونی - تجربی

۱۲- محمد، نوجوانی ۱۲ ساله است. او همیشه بدون صبحانه به مدرسه می‌رود و احساس می‌کند روزهایی که صبحانه نمی‌خورد، حال بهتر و سبک‌تری را تجربه می‌کند. او حتی زمانی که پدرش نتایج مطالعات انجام‌شده در زمینه تأثیر خوردن صبحانه بر عملکرد افراد را به او نشان داد، باز هم اصرار داشت که در مورد او، این قضیه فرق دارد. در این موقعیت به ترتیب، محمد و پدرش از کدام منبع شناخت استفاده کرده‌اند؟

(آزمون‌های آزمایشی فیلی سبز)

- (۱) شهودی - علمی
(۲) شهودی - عقلی
(۳) عقلی - علمی
(۴) عقلی - تجربی

(آزمون‌های آزمایشی فیلی سبز)

۱۳- به ترتیب ابیات زیر اشاره به کدام یک از منابع کسب آگاهی دارند؟

- آفرینش همه تنبیه خداوند دل است
- این همه نقش عجب بر در و دیوار وجود
- اجزای خاک مرده به تأثیر آفتاب
- شیطان که رانده شد به جز از یک خطا نکرد
- دل ندارد که ندارد به خداوند اقرار
هر که فکرت نکند نقش بود بر دیوار
بستان میوه و چمن و لاله‌زار کرد
خود را برای سجده انسان رضا نکرد

- (۱) استناد به آیات الهی - روش عقلی - روش علمی - دریافت درونی
(۲) شهودی - روش فلسفی - روش تجربی - استناد به آیات الهی
(۳) دریافت درونی - تجربه - روش عقلی - استناد به آیات الهی
(۴) استناد به آیات الهی - روش علمی - روش فلسفی - شهودی

علم تجربی چیست؟

۱۴- کدام گزینه در مورد عبارت «تماشای برنامه‌های خشونت‌آمیز رسانه‌ها چه تأثیری بر پرخاشگری کودکان دارد؟» نادرست است؟

- (۱) پاسخ علمی به این سؤال در قلمرو علم روان‌شناسی و از دغدغه‌های روان‌شناسان است.
(۲) پاسخ به آن می‌تواند از طریق هر یک از منابع کسب شناخت داده شود و همه هم درست باشند.
(۳) پاسخ به سؤال اولین گامی است که پژوهشگر در هر پژوهشی باید بردارد.
(۴) برای پاسخ به آن محقق می‌تواند از قوه تخیل خود بهره ببرد.

۱۵- به ترتیب درستی یا نادرستی عبارتهای زیر در مورد مفاهیم علم تجربی در کدام گزینه آمده است؟

- این مفاهیم به صورت سلسله‌مراتبی هستند؛ یعنی باید به ترتیب اتفاق بیفتند.
- اصول در صورت پذیرفته شدن می‌توانند نظریه‌ها را تشکیل بدهند.
- اصولی که در ارتباط با یک موضوع نیستند، نمی‌توانند در کنار هم قرار گرفته و نظریه‌ها را بسازند.
- فرضیه‌ها باید رابطه بین پدیده‌های طبیعی را بیان کنند.

- (۱) درست - درست - نادرست - نادرست
(۲) درست - نادرست - درست - درست
(۳) نادرست - درست - نادرست - نادرست
(۴) نادرست - نادرست - درست - درست

(آزمون‌های آزمایشی فیلی سبز)

۱۶- کدام گزینه در مورد فرضیه درست نیست؟

- (۱) در فرضیه قطعیت وجود ندارد.
(۲) در فرضیه رابطه بین موضوعات مورد مطالعه بیان می‌شود.
(۳) فرضیه باید مورد آزمایش قرار بگیرد.
(۴) فرضیه، یکی از منابع کسب آگاهی و معرفت است.

۱۷- کدام عبارت در مورد «فرضیه» درست است؟

- (۱) پدیده‌هایی که در فرضیه‌ها مطرح می‌شوند باید قابلیت بررسی با ابزارهای دقیق و قابل اندازه‌گیری را داشته باشند.
(۲) دانشمندان برای شکل‌گیری فرضیه‌ها صرفاً باید از دانش و تجربه‌های قبلی استفاده کنند.
(۳) استفاده از قوه تخیل در شکل‌گیری فرضیه به دلیل وجود پیش‌داوری‌های شخصی نادرست است.
(۴) در مرحله اول باید فرضیه‌ها با یافته‌های مقبول در علم تجربی مطابقت داده شود و سپس براساس مشاهدات تجربی مورد آزمایش قرار گیرند.

(سراسری ۱۴۰۰)

۱۸- کدام عبارت، در خصوص قوانین روان‌شناسی به عنوان یک علم تجربی درست است؟

- (۱) اصل روان‌شناسی از ترکیب نظریه‌های مختلف به دست می‌آید.
(۲) در پژوهش روان‌شناسی پاسخ نخست به مسئله پژوهشی قانون است.
(۳) فرضیه‌ای که در پژوهش‌های روان‌شناسی تأیید شود، به عنوان قانون پذیرفته می‌شود.
(۴) روان‌شناسان یک اصل را به طور تجربی آزمون می‌کنند تا درستی آن را مشخص کنند.

(آزمون‌های آزمایشی فیلی سبز)

۱۹- درستی یا نادرستی عبارتهای زیر، به ترتیب در کدام گزینه آمده است؟

- یافته‌های اینگهوس علی‌رغم تأیید علمی و مطابقت داشتن با یافته‌های مقبول در علم تجربی، ممکن است واقعی نبوده و بعد از مدتی کنار گذاشته شود.
- پاسخ‌هایی که به مسئله‌های علمی داده می‌شود، می‌تواند هم نتیجه و هم عامل ایجاد سوالات علمی باشند.
- استفاده از قوه تخیل یکی از راه‌های پاسخگویی به بیان‌های علمی مطرح‌شده در اولین گام پژوهش است.

- (۱) نادرست - درست - نادرست
(۲) نادرست - نادرست - درست
(۳) درست - نادرست - نادرست
(۴) درست - درست - درست

۲۰- اگر در پاسخ به پرسش «گذشت زمان بر پایداری حافظه چه تأثیری دارد؟»، بگوییم که گذشت زمان باعث تضعیف حافظه می‌شود. کدام عبارت درباره

این پاسخ نادرست است؟

- (۱) در صورت تأیید شدن لزوماً واقعی و درست است.
(۲) می‌تواند صحیح یا غلط باشد.
(۳) بیانی خردمندانه و تا حد ممکن سنجیده به مسئله است.
(۴) در صورت تأیید می‌تواند به اصل یا قانون تبدیل شود.

۲۱- کدام یک از گزاره‌های زیر، مصداق «فرضیه» است؟

- ۱) آیا میان تحصیلات مادرهای ساکن در استان تهران و پیشرفت تحصیلی فرزندان آن‌ها در مقطع ابتدایی رابطه وجود دارد؟
- ۲) باید بر برنامه‌های ماهواره‌ای نظارت شود، در غیر این صورت شاهد افزایش دروغ‌گویی فرزندانمان خواهیم بود.
- ۳) با توجه به این‌که در زمستان سال گذشته، تهران صرفاً یک روز هوای سالم داشته است، از ناسالم‌ترین شهرهای دنیا به شمار می‌رود.
- ۴) افزایش گفت‌وگو میان فرزندان با پدر و مادرها، اضطراب و استرس را در دوران بلوغ کاهش می‌دهد.

۲۲- در اولین قدم برای تأیید یک فرضیه چه اقداماتی باید صورت بگیرد و با کدام عبارت رابطه دوسویه دارد؟

- ۱) مطابقت با یافته‌های مقبول در علم تجربی - اسباب‌بازی‌ها بر روی هوش کودکان اثر می‌گذارد.
- ۲) آزمایش براساس مشاهدات تجربی - آیا وراثت بر هوش افراد اثر می‌گذارد؟
- ۳) استفاده از دانش و تجارب قبلی - هوش عبارت است از سازگاری با محیط.
- ۴) استفاده از قوه تخیل دانشمند - تحقیقات نشان می‌دهد هوش کودکان با هوش والدینشان رابطه دارد.

۲۳- در ارتباط با سلسله‌مراتب گزاره‌های علمی، کدام گزینه صحیح است؟

- ۱) فرضیه‌ها می‌توانند با مسئله‌ها رابطه دوسویه داشته باشند؛ یعنی هم معلول آن و هم علت آن باشند.
- ۲) برای پذیرش پاسخ‌های اولیه ارائه‌شده به یک مسئله علمی و تأیید یک اصل باید آن پاسخ‌ها را براساس استدلال‌های عقلی بیازماییم.
- ۳) فرضیه‌ها در صورت پذیرفته شدن به قانون تبدیل می‌شوند و مجموعه‌ای منسجم از قوانین علمی درباره یک موضوع، یک اصل را تشکیل می‌دهند.
- ۴) دانشمندان همواره تلاش می‌کنند که بی‌طرف بوده و بدون استفاده از قوه تخیل و صرفاً با توجه به دانش و تجربه‌های قبلی، پاسخ‌های اولیه و سنجیده‌ای به مسائل علمی بدهند.

۲۴- در عبارت‌های زیر، جملاتی از فرایند یک پژوهش علمی آورده شده است. با توجه به توالی مفاهیم علمی، کدام گزینه درست است؟

(آزمون‌های آزمایشی قبلی سبز)

- الف) نقص توجه در فرزندان پسر به بروز بیش‌فعالی در آن‌ها مؤثر است.
 - ب) آیا نقص توجه و بیش‌فعالی در فرزندان پسر با یکدیگر رابطه معناداری دارند؟
 - پ) تأثیر نقص توجه بر بروز بیش‌فعالی در فرزندان پسر براساس پژوهش‌های روان‌شناختی
- ۱) الف) همواره قبل از (ب) می‌آید.
 - ۲) ب) بر (پ) مقدم است.
 - ۳) پ) مقدم بر الف) و مؤخر از (ب) است.
 - ۴) ترتیب درست عبارت‌ها بدین شکل است: پ - ب - الف.

(آزمون‌های آزمایشی قبلی سبز)

۲۵- عبارت‌های زیر، به ترتیب، به کدام مفهوم علمی اشاره دارد؟

- مشاهدات زیست‌شناسی نشان می‌دهد، موجوداتی که بهتر با محیط سازگار می‌شوند، معمولاً عمر طولانی‌تری دارند.
 - دانش‌آموزانی که در دوره‌های آموزشی بیشتری شرکت می‌کنند، در امتحانات نتایج بهتری می‌گیرند.
 - استفاده دانش‌آموزان از کلاس‌های آموزشی آنلاین، چگونه بر میزان اجتماع‌گریزی آنان اثر می‌گذارد؟
 - قوانین کشورها، برای تحقق ارزش‌های مورد قبول جامعه مانند امنیت و اخلاق، آزادی افراد را محدود می‌کنند.
- ۱) فرضیه - قانون - فرضیه - نظریه
 - ۲) قانون - فرضیه - مسئله - فرضیه
 - ۳) فرضیه - فرضیه - مسئله - قانون
 - ۴) اصل - نظریه - مسئله - فرضیه

۲۶- کدام گزینه در ارتباط با عبارت: «دانشمندان از قدیم به دنبال کشف رابطه وراثت با وجود برخی از بیماری‌ها و اختلالات روانی بوده‌اند.» درست است؟

- ۱) اگر پاسخ به این عبارت اثبات شود، می‌تواند باعث طرح سؤال‌های دیگر شود.
- ۲) اگر پاسخ به عبارت فوق اثبات شود، می‌تواند در کنار سایر اصول در این زمینه نظریه‌های اختلالات روانی را تشکیل دهند.
- ۳) اگر پاسخ به عبارت فوق ثابت شود، لزوماً به معنای درست و واقعی بودن آن است.
- ۴) برای اثبات عبارت فوق لازم است که اصول موجود در این زمینه کنار هم قرار گیرند.

۲۷- اگر درستی عبارت: «پاداش دادن در مقابل یک رفتار، در تکرار آن رفتار مؤثر است.» تأیید شده باشد امکان نادرستی آن

- ۱) وجود ندارد، چون از طریق مشاهدات تجربی آزمایش شده و پذیرفته شده است.
- ۲) وجود ندارد، چون یافته‌های مقبول در علم تجربی تطبیق داده و تأیید شده است.
- ۳) وجود دارد، چون فرضیه‌ها جملات خبری محتمل هستند؛ یعنی ممکن است درست باشند یا ممکن است نادرست باشند.
- ۴) وجود دارد، چون ممکن است آزمایشات به درستی صورت نگرفته باشد یا پیش‌فرض‌ها تغییر کرده باشد.

(آزمون‌های آزمایشی قبلی سبز)

۲۸- گزاره‌های زیر به ترتیب مرتبط با کدام یک از مفاهیم علم تجربی است؟

- قوه تخیل در شکل‌گیری آن نقش دارد.
- عدم مطابقت آن با یافته‌های مقبول در علم تجربی سبب رد آن می‌شود.
- تأثیر انگیزه بالا، هنگام مطالعه بر یادگیری» نمونه‌ای از آن است.
- آگاهی پیدا کردن از نادرستی آزمایشات قبلی سبب کنار گذاشتن آن می‌شود.

- ۱) مسئله علمی - نظریه - نظریه - فرضیه
- ۲) پاسخ‌های اولیه - فرضیه - اصل - قانون
- ۳) مسئله علمی - فرضیه - نظریه - اصل
- ۴) پاسخ‌های اولیه - نظریه - اصل - نظریه

۲۹- تغییر در پیش‌فرض‌های دانشمندان» بر کدام یک از مفاهیم علم تجربی اثر می‌گذارد؟

- ۱) مسئله‌های علمی را تغییر می‌دهد.
- ۲) میزان استفاده از قدرت تخیل دانشمند را در شکل‌گیری فرضیه کاهش می‌دهد.
- ۳) درست‌بودن اصول را دچار تردید می‌کند.
- ۴) باعث آگاهی از نادرستی آزمایشات انجام‌شده بر روی فرضیه می‌شود.

۳۰- هر یک از عبارتهای زیر به ترتیب بیانگر کدام مفهوم است؟

- تحقیقات مختلف انجام شده در زمینه رشد همگی نقش وراثت بر جنبه‌های مختلف رشد را ثابت کرده‌اند و مجموعه منسجمی را تشکیل داده‌اند.
- پیشینه خانوادگی تا چه میزان می‌تواند بر بروز بیماری‌های خاص در کودکان نقش داشته باشد.
- مقدار شیوع بیماری اسکیزوفرنی در افراد باهوش بیشتر است.

- (۱) نظریه - مسئله - فرضیه
(۲) اصل - مسئله - فرضیه
(۳) نظریه - فرضیه - اصل
(۴) اصل - فرضیه - قوانین

(آزمون‌های آزمایشی فیلی سبز)

۳۱- کدام گزینه به ترتیب می‌تواند مصداق مفاهیم «مسئله»، «فرضیه» و «نظریه» باشد؟

- (۱) روان‌شناسان در تلاش برای مشخص کردن حد بهینه اضطراب هستند. - بازخورد خانواده در مورد نمرات تحصیلی می‌تواند ریشه اضطراب تحصیلی باشد. - رویکرد روان‌شناسی مثبت‌نگر در درمان اضطراب تحصیلی
- (۲) آیا ریشه اضطراب تحصیلی در روابط دانش‌آموز با والدینش قابل ردیابی است؟ - دلشوره دائمی در مورد درس موجب افت عملکرد تحصیلی دانش‌آموز می‌شود. - بر هم خوردن نظم خواب هم علت و هم معلول اضطراب تحصیلی است.
- (۳) از دیدگاه دانشمندان اسلامی، اضطراب چه پیامدهایی در زندگی تحصیلی فرد دارد؟ - اضطراب تحصیلی در روان‌شناسی تحولی - تفاوت اضطراب تحصیلی به تفکیک رشته تحصیلی
- (۴) تفاوت میزان اضطراب تحصیلی در دختران و پسران - کادر آموزشی مدرسه تا چه اندازه می‌توانند مانع اضطراب تحصیلی دانش‌آموزان شوند؟ - عضویت در طبقه اجتماعی و اقتصادی بالاتر موجب کم شدن سطح نگرانی تحصیلی می‌شود.

۳۲- چند مورد از عبارتهای زیر «فرضیه» نیستند؟

- افراد باهوش زیباتر از افراد کم‌هوش زندگی می‌کنند.
- مادرانی که خودشان به فرزندشان شیر می‌دهند، همیشه فرزندان وابسته‌تری تربیت می‌کنند.
- کودکانی که دائماً شاهد پرخاشگری هستند، قطعاً بیشتر از سایر کودکان از خود پرخاشگری نشان می‌دهند.
- محیط خانوادگی افراد چگونه می‌تواند بر اعتیاد نوجوانان اثر بگذارد.

- (۱) یک مورد
(۲) دو مورد
(۳) سه مورد
(۴) چهار مورد

(آزمون‌های آزمایشی فیلی سبز)

۳۳- کدام گزینه به ترتیب مصداق بهتری برای هر یک از مفاهیم «مسئله»، «فرضیه» و «نظریه» ارائه کرده است؟

- (۱) ریشه پدیدآیی اختلال وسواس چیست؟ - اختلال وسواس ریشه ژنتیکی دارد. - احتمال افزایش رفتار وسواسی در شرایط بحرانی
- (۲) شیوع وسواس در زنان بیشتر از مردان است. - آیا رفتارهای وسواسی در نوجوانی افزایش پیدا می‌کند؟ - رویکرد روان‌کاوی در بررسی وسواس
- (۳) چرا با وجود زمینه ژنتیکی فردی به وسواس دچار نمی‌شود؟ - حضور در مدارس سختگیر موجب افزایش رفتارهای وسواسی می‌شود. - درمان رفتارهای وسواسی
- (۴) احتمال کاهش وسواس با اتکا به ورزش - آیا مبتلایان به اضطراب مستعد ابتلا به وسواس هستند؟ - آیا نشانه‌های وسواس فکری بدون حضور وسواس عملی قابل مشاهده هستند؟

(نارج ۱۴۰۱)

۳۴- عبارتهای زیر به ترتیب با کدام مورد هماهنگی دارد؟

- استفاده از ویتامین D با تقویت سیستم ایمنی بدن شانس ابتلا به کرونا و بروس را کاهش می‌دهد.
- پزشکان و پژوهشگران حوزه سلامت در حال آزمایش برای یافتن داروی قطعی برای درمان انواع سوبه‌های کرونا هستند.
- طبق تأیید سازمان بهداشت جهانی، واکسیناسیون کووید ۱۹، مرگومیر ناشی از کرونا را تا حد زیادی کاهش می‌دهد.

- (۱) فرضیه - مسئله - قانون
(۲) مسئله - فرضیه - نظریه
(۳) قانون - مسئله - نظریه
(۴) فرضیه - مسئله - فرضیه

(سراسری نوبت اول ۱۴۰۲)

۳۵- کدام مورد به ترتیب، مصداق کامل‌تری برای «مسئله»، «فرضیه» و «نظریه» ارائه نموده است؟

- (۱) کودکان با هوش بالا در مدرسه با چالش‌های بیشتری مواجه می‌شوند. - استفاده مستمر از مهارت‌های کنترل خشم، پیامدهای مثبتی در زندگی خانوادگی دارد. - اندازه‌گیری هوشیهر کودکان
- (۲) نوجوانان در تصمیم‌گیری با چه مشکلاتی روبه‌رو هستند؟ - روش تدریس مشارکتی موجب بهبود عملکرد حافظه دانش‌آموزان می‌شود. - رشد شناختی کودکان
- (۳) پیامدهای منفی عدم استفاده از مهارت‌های تفکر چیست؟ - روش‌های مؤثر بر کاهش استرس افراد چیست؟ - رشد روانی - اجتماعی کودکان
- (۴) دلایل فراموشی مطالب درسی چیست؟ - سبک‌های تصمیم‌گیری ناکارآمد چه پیامدهایی دارد؟ - رشد روانی - اجتماعی کودکان

علم روان‌شناسی چه هدف‌هایی را دنبال می‌کند؟

۳۶- تلاش روان‌شناسان بر کدام مورد، متمرکز است؟

(سراسری ۹۹)

- (۱) توصیف و تبیین علمی رفتار انسان
(۲) شکل‌دهی فرضیه برای بررسی داده‌ها
(۳) مشاهده طبیعی رفتار و تجربه منحصربه‌فرد انسان
(۴) گردآوری و جمع‌آوری اطلاعات در مورد رفتار انسان

۳۷- به ترتیب در پاسخ به این سؤال که «چرا یک فرد وقتی که در جمع قرار می‌گیرد، متفاوت از سایر موقعیت‌ها عمل می‌کند» و «شناسایی مهم‌ترین علل شکست تحصیلی»، کدام هدف علم روان‌شناسی دنبال می‌شود؟

(ترکیب سراسری ۹۸ و ۱۴۰۰)

- (۱) تبیین - تبیین
(۲) توصیف - پیش‌بینی
(۳) پیش‌بینی - کنترل
(۴) کنترل - توصیف

- ۳۸- تفاوت در نحوه مواجهه با یک موضوع و بررسی علمی پدیده‌ها توسط دانشمندان، به کدام عامل مربوط می‌شود؟
 (۱) میزان تکرارپذیر بودن پژوهش‌های انجام شده
 (۲) میزان استفاده دانشمند از روش‌های دقیق و قابل اندازه‌گیری
 (۳) چگونگی توصیف دانشمند از موضوع مورد نظر
 (۴) تفاوت در نیازهای اجتماعی و زیستی و فرهنگی
- ۳۹- کدام یک از عوامل زیر از عوامل تأثیرگذار بر دقت مشاهده دانشمندان محسوب نمی‌شود؟
 (۱) پیش‌فرض‌های موجود در علم
 (۲) نظریات پذیرفته‌شده در علم
 (۳) تغییر در توصیف و تبیین پدیده‌های مورد نظر
 (۴) ارزش‌ها و جهت‌گیری‌های موجود در ذهن دانشمند
- ۴۰- کدام یک از عبارات‌های زیر در مورد اهداف علم تجربی نادرست است؟
 (۱) زمانی که دانشمندی با آزمایش‌های دقیق به تبیین درستی از پدیده‌ای رسید، می‌تواند تبیین‌های دیگر را رد کند.
 (۲) برای پیش‌بینی و کنترل پدیده‌ها حتماً باید قبل از آن، پدیده را توصیف و تبیین کرده باشیم.
 (۳) دشواری توصیف دقیق از پدیده‌ها با میزان پیچیدگی موضوع مورد نظر رابطه مستقیم دارد.
 (۴) برای کنترل پدیده‌ها لازم است حتماً آن را تبیین کرده باشیم، ولی پیش‌بینی آن الزامی نیست.
- ۴۱- رسیدن به هدف‌های علم در کدام یک از فرضیه‌های زیر ساده‌تر است؟
 (۱) پرتاب موشک به فضا و قراردادن آن در جو کره مریخ
 (۲) کنترل هیجان‌ات افراد از طریق آموزش راهکارهای مربوطه
 (۳) تعیین شدت افسردگی در افراد عزادار
 (۴) برآورد میزان امید به آینده از طریق ایجاد امنیت شغلی در افراد
- ۴۲- علی می‌داند که وقتی دچار سردرد می‌شود، احتمالاً معده‌اش اسیدی شده و نیاز دارد برای آن که حالت اسیدی را خنثی کند، یک محلول قلیایی مانند الف
- عرق نعنا بنویسد. در عبارات‌های «الف» و «ب» به ترتیب کدام هدف علم روان‌شناسی مطرح است؟**
- ب
- (۱) توصیف - کنترل
 (۲) تبیین - کنترل
 (۳) توصیف - پیش‌بینی
 (۴) تبیین - پیش‌بینی
- ۴۳- کدام یک از عوامل زیر بر مواجهه دانشمند با موضوع مورد بررسی تأثیر بیشتری دارد؟
 (۱) چگونگی بیان چستی مفهوم مورد نظر توسط دانشمند
 (۲) میزان به‌کارگیری قواعد و ضوابط روش علمی
 (۳) توجه به ویژگی‌های روش علمی
 (۴) بیان چرایی اتفاق افتادن پدیده توسط دانشمند
- ۴۴- قرار گرفتن دانشمندان تحت تأثیر پیش‌فرض‌ها و نظریات پذیرفته‌شده در هر علم بیش از همه در چه چیزی تأثیر می‌گذارد؟
 (۱) بر نحوه فرضیه‌پردازی و آزمایش پدیده‌ها
 (۲) بر مشاهده و دقت دانشمندان
 (۳) بر پیش‌بینی پدیده‌ها و کنترل آن‌ها
 (۴) در مواجهه دانشمند با پدیده‌ها
- ۴۵- در کدام یک از عبارات‌های زیر سومین هدف علم روان‌شناسی مطرح شده است؟
 (۱) دلیل این که دختران در آزمون‌های کلامی و مهارت‌گفتاری نمرات بالاتری کسب می‌کنند فعال‌تر بودن نیم‌کره چپ آن‌ها نسبت به پسران است.
 (۲) اگرچه از نظر افزایش حجم اندام‌های داخلی بین دختران و پسران در هنگام بلوغ تفاوتی وجود ندارد، اما دختران به دلیل ریش جنسی باید آهنگ بیشتری در ماه استفاده کنند.
 (۳) هوش نه تنها متأثر از جنسیت است بلکه ترتیب تولد هم در آن مؤثر است؛ بنابراین نباید فرزندی را به دلیل هوش پایین‌تر سرزنش کرد.
 (۴) کسانی که از هوش بیشتری برخوردارند، احتمالاً زمان کم‌تری را صرف یادگیری خواهند کرد.
- ۴۶- یکی از اهداف علم روان‌شناسی، توصیف می‌باشد؛ کدام گزینه با توجه به شرایط توصیف نادرست است؟
 (۱) منظور از توصیف، بیان دقیق و روشن از چستی مفهوم مورد نظر است.
 (۲) یک نمونه از توصیف دقیق بیان همین مطلب است که: «پسرها از دخترها پرخاشگرترند» زیرا ویژگی پسرها را مطرح کرده است.
 (۳) در توصیف، روان‌شناس نباید تحت تأثیر پیش‌داوری شخصی قرار بگیرد ولی غالباً این اتفاق می‌افتد.
 (۴) معرفی کردن هوش افراد از طریق آزمون سازگاری، نمونه یک توصیف عملیاتی و دقیق است.
- ۴۷- به ترتیب دلیل دشواری تبیین موضوعات روان‌شناختی چیست و در چه صورتی می‌توان پدیده‌ها را کنترل کرد؟
 (۱) توصیف دقیق و پیش‌بینی رفتار انسان دشوار است. - علت و چرایی آن‌ها مشخص شده باشد.
 (۲) علل زیاد و متنوعی برای پدیده‌ها در روان‌شناسی وجود دارد. - علت و چرایی آن‌ها مشخص شده باشد.
 (۳) توصیف دقیق از ابعاد غیر جسمانی انسان و پیش‌بینی رفتار انسان بسیار سخت است. - قابل پیش‌بینی باشند.
 (۴) علل زیاد و خارج از کنترل روان‌شناس وجود دارد. - قابل پیش‌بینی باشد.
- ۴۸- به ترتیب پرسش‌های زیر در پی دستیابی به کدام یک از اهداف علم روان‌شناسی هستند؟
 - به ترتیب وسواس فکری و عملی و پارانوئید متأثر از چه عواملی هستند؟
 - آیا توهم یکی از ویژگی‌های اسکیزوفرنی است؟
 - استرس احتمال ابتلا به بیماری پارکینسون را افزایش می‌دهد.
- (۱) تبیین - توصیف - پیش‌بینی
 (۲) توصیف - تبیین - تبیین
 (۳) تبیین - تبیین - پیش‌بینی
 (۴) تبیین - تبیین - تبیین

۴۹- در کدام عبارت، پدیده مورد نظر توصیف شده است؟

- (۱) بیماری «ای بی» یا پروانه‌ای، یک نوع بیماری پوستی تاولی در پوست و غشای مخاطی است که هنوز درمان قطعی برای آن وجود ندارد.
 - (۲) فعال شدن غیرطبیعی سلول‌های عصبی و تولید مواد سمی که به سلول‌های رنگدانه‌ساز آسیب می‌رسانند موجب بیماری پسی یا برص است.
 - (۳) شغل‌هایی که در آن فرد باید بار سنگینی را حمل کند و یا نیاز به رانندگی و نوشتن طولانی‌مدت دارند، ممکن است باعث درد سیاتیک شوند.
 - (۴) بیماری سرخچه که از طریق یک ویروس به مادر و جنین منتقل می‌شود، می‌تواند باعث سقط، نابینایی یا ناشنوایی در جنین شود.
- ۵۰- در رابطه با سؤال «آیا کسی که سخنور خوبی است، لازم است حافظه خوبی داشته باشد؟» کدام یک از موارد زیر درست است؟

- (۱) روان‌شناس در پاسخ به این سؤال به بیان چرایی آن پدیده می‌پردازد.
- (۲) روان‌شناس در این سؤال به بیان دقیق و روشن مفهوم حافظه پرداخته است.
- (۳) در این سؤال پدیده سخنوری توسط تقویت حافظه کنترل شده است.
- (۴) در این سؤال یکی از ویژگی‌های سخنوری خوب مطرح شده است، پس توصیف صورت گرفته است.

(آزمون‌های آزمایشی فیلی سبز)

۵۱- عبارتهای زیر به ترتیب با کدام یک از اهداف علم تجربی مطابقت دارد؟

- بیماری افسردگی ریشه ژنتیکی دارد و عوامل محیطی مانند والدین سختگیر و محیط‌های تنبیهی می‌تواند بر روی پایین آمدن سن بروز آن اثر گذارد.
- تشویق، هر نوع عملی است که احتمال تکرار رفتار را در افراد افزایش می‌دهد.
- برای جایگزین کردن رفتارهای مطلوب به جای رفتارهای نامناسب، باید رفتارهای مطلوب را تشویق کرده و رفتارهای نامطلوب را نادیده گرفت.

- (۱) تبیین - توصیف - کنترل
- (۲) توصیف - پیش‌بینی - تبیین
- (۳) پیش‌بینی - توصیف - کنترل
- (۴) کنترل - پیش‌بینی - تبیین

۵۲- چندین دانشجوی رشته روان‌شناسی قرار است بر روی وجود رابطه بین انگیزه درونی و موفقیت تحصیلی تحقیقی داشته و به استاد خود ارائه دهند. هر یک از این دانشجویان از نقطه‌های ذکر شده شروع کرده‌اند. کدام یک از این دانشجویان درست‌تر کار را آغاز کرده‌اند؟

- (۱) دانشجوی (الف) می‌نویسد: داشتن انگیزه درونی باعث موفقیت تحصیلی بیشتر می‌شود.
- (۲) دانشجوی (ب) می‌گوید: کسانی که دارای انگیزه درونی هستند احتمال این‌که در تحصیل موفق‌تر باشند بیشتر است.
- (۳) دانشجوی (پ) بیان می‌کند: انگیزه درونی انگیزه‌ای است که منبع لذت در خود تکلیف است و با نیازهای فطری فرد مطابقت دارد.
- (۴) دانشجوی (ت) می‌نویسد: برای این‌که دانش‌آموزان در تحصیل موفق‌تر باشند، باید انگیزه درونی را در آن‌ها تقویت کرد.

۵۳- متأسفانه تصادفات جاده‌ای در ایام تعطیلات سال نو، هم‌زمان با مسافرت‌های نوروزی، همواره موجب فوت یا آسیب دیدن جدی هموطنان ماست ۷۶۹ کشته و بیش از ۲۰ هزار زخمی در نوروز ۱۴۰۳. هر یک از گزاره‌های زیر به ترتیب ناظر بر کدام یک از اهداف علم روان‌شناسی در بررسی این موضوع است؟

(آزمون‌های آزمایشی فیلی سبز)

- تولید برنامه‌های تلویزیونی و تأکید پلیس راهنمایی بر بستن کمربند، موجب کاهش این تلفات خواهد شد.
- سطح ایمنی خودروها از جمله نبود کیسه هوا و کیفیت بدنه خودرو عامل پرهزینه بودن تصادفات است.
- می‌توان با اجرای طرحی ملی مبتنی بر جداسازی مسیرهای رفت و برگشت جاده‌ها از تصادفات جاده‌ای کاست.

- (۱) کنترل - تبیین - کنترل
- (۲) تبیین - توصیف - پیش‌بینی
- (۳) تبیین - تبیین - کنترل
- (۴) کنترل - توصیف - پیش‌بینی

۵۴- کدام عبارت در مورد اهداف روان‌شناسی نادرست است؟

- (۱) اهداف روان‌شناسی به صورت سلسله‌مراتبی هستند و تقدم و تأخر دارند.
- (۲) نظریات پذیرفته شده در علم ممکن است بر مشاهده و دقت دانشمند اثر منفی داشته باشد.
- (۳) با دانستن توصیف و تبیین دقیق و درست از پدیده‌ها همیشه می‌توان پدیده‌ها را پیش‌بینی و کنترل کرد.
- (۴) پیچیدگی موضوعات انسانی بر همه اهداف علم روان‌شناسی می‌تواند تأثیر بگذارد.

(آزمون‌های آزمایشی فیلی سبز)

۵۵- پاسخ پرسش‌های زیر، در جهت دستیابی به کدام یک از اهداف علم روان‌شناسی است؟

- آیا مشکلات روانی مثل فوبیا (ترس شدید از یک شیء یا حیوان و ...) ریشه ژنتیکی دارد؟
- آیا کودکی که در سنین خردسالی والدینش را از دست داده است، در سنین جوانی علائم اضطرابی از خود نشان می‌دهد؟
- چه علائمی در فرد، نشان‌دهنده وجود افسردگی در اوست؟

- (۱) تبیین - پیش‌بینی - توصیف
- (۲) کنترل - تبیین - تبیین
- (۳) کنترل - پیش‌بینی - تبیین
- (۴) کنترل - تبیین - تبیین

۵۶- به ترتیب در هر یک از عبارتهای زیر کدام هدف علم مطرح است؟

- پیشرفت تحصیلی با مؤلفه‌های پشتکار، تلاش، برنامه‌ریزی، هوش و انگیزه رابطه دارد.
- در فراموشی فرد بخش‌هایی از خاطرات سپرده شده را از دست می‌دهد.
- کودکانی که دارای پردازش ادراکی هستند، احتمالاً هدایای بزرگ کم‌ارزش را به هدایای کوچک پرارزش ترجیح می‌دهند.
- برای کاهش اثرات مخرب داروها بر جنین بر روی داروها میزان اثرات آن با علائمی مشخص شده است.

- (۱) تبیین - توصیف - پیش‌بینی - کنترل
- (۲) کنترل - پیش‌بینی - توصیف - تبیین
- (۳) پیش‌بینی - توصیف - تبیین - تبیین
- (۴) توصیف - پیش‌بینی - پیش‌بینی - کنترل

۵۷- پژوهشگری فعالیت‌های خود را با موضوع «علاقه نوجوانان ایرانی به موسیقی معاصر کره‌ای» انجام می‌دهد. هر یک از گزاره‌های زیر، به ترتیب مصداق کدام یک از اهداف علم روان‌شناسی هستند؟

- نوجوانی که روزانه بیش از یک ساعت به این سبک موسیقی گوش دهد، در دسته «بسیار مشتاق» قرار می‌گیرد.
 - جذابیت بصری نمادهای (موزیک ویدئو) این آثار در علاقه‌مند شدن نوجوانان به آن‌ها مؤثر است.
 - داشتن همشیره بزرگ تری که به این آثار علاقه‌مند است، احتمال علاقه به این سبک موسیقی را زیاد می‌کند.
- (۱) تبیین - توصیف - پیش‌بینی
(۲) تبیین - پیش‌بینی - تبیین
(۳) توصیف - تبیین - پیش‌بینی
(۴) توصیف - پیش‌بینی - تبیین

۵۸- ترتیب درستی یا نادرستی عبارات‌های زیر در کدام گزینه آمده است؟

- روان‌شناسان برخلاف سایر دانشمندان علوم تجربی، همیشه تحت تأثیر پیش‌فرض‌های خود قرار می‌گیرند.
 - زمانی که می‌گوییم داشتن برنامه‌ریزی و تلاش یکی از ارکان موفقیت است در واقع به بیان چپستی «موفقیت» دست یافته‌ایم.
 - وجود علل متعدد در پدیده‌های روان‌شناختی پیش‌بینی و کنترل این پدیده‌ها را دشوار ساخته است.
 - در علم تجربی زمانی که امکان تبیین پدیده‌های غیر قابل مشاهده وجود ندارد، دانشمند فقط باید به توصیف آن‌ها اکتفا کند.
- (۱) درست - نادرست - درست - نادرست
(۲) نادرست - نادرست - درست - نادرست
(۳) درست - درست - نادرست - درست
(۴) نادرست - درست - درست - درست

۵۹- کدام یک از عبارات‌های زیر، فرضیه‌ای است که دستیابی به دومین هدف علم روان‌شناسی را ممکن می‌سازد؟

- (۱) آیا ناتوانی در حل مسئله موجب احساس ناکامی و پرخاشگری می‌شود؟
(۲) برای کاهش پرخاشگری در افراد باید مهارت‌های حل مسئله را به آنان آموخت.
(۳) فشار روانی تغییری است که موجب بر هم خوردن تعادل زندگی می‌شود.
(۴) تداوم تعارض در افراد موجب بروز بیماری‌های جسمانی در آنان می‌گردد.

(سراسری ۱۴۰۲)

۶۰- هر کدام از موارد زیر، به ترتیب، به کدام هدف علم روان‌شناسی اشاره دارد؟

- استفاده از روش‌ها و فنون تقویت حافظه
 - کاربرد عملکرد حافظه، یک هفته پس از به خاطر سپردن مطالب
 - ویژگی‌های حافظه کاری در نظام شناختی انسان
 - علل فراموشی مطالب درسی در جلسه آزمون
- (۱) تبیین - توصیف - کنترل - تبیین
(۲) تبیین - مشاهده - کنترل - توصیف
(۳) کنترل - مشاهده - پیش‌بینی - تبیین
(۴) کنترل - توصیف - پیش‌بینی - تبیین

۶۱- عده‌ای از دانشمندان پس از انجام آزمایش‌های مختلف به این نتیجه دست یافتند که هر چه یک رفتار با تقویت‌کننده‌های بیشتری همراه باشد، احتمال انجام دادن مجدد آن افزایش پیدا می‌کند. در ارتباط با این مطلب، کدام گزینه می‌تواند به ترتیب نشان‌دهنده «تبیین»، «نظریه» و «کنترل» باشد؟

- (آزمون‌های آزمایشی قبلی سبز)
- (۱) منظور از تقویت‌کننده هر عامل خوشایندی است که رفتار را افزایش می‌دهد. - تقویت‌کننده چه تأثیری بر رفتار دارد؟ - حدود یک دقیقه بعد از دریافت جایزه، رفتار نوع‌دوستانه در کودک دیده می‌شود.
- (۲) رفتار در اثر همراه شدن با تقویت‌کننده ادامه پیدا می‌کند. - یادگیری رفتار - اطرافیان کودک باید یاد بگیرند که هنگام بروز رفتارهای نوع‌دوستانه، کودک را تحسین کنند تا این رفتارها افزایش پیدا کند.
- (۳) منظور از تقویت‌کننده هر عامل خوشایندی است که رفتار را افزایش می‌دهد. - یادگیری رفتار - حدود یک دقیقه بعد از دریافت جایزه، رفتار نوع‌دوستانه در کودک دیده می‌شود.
- (۴) رفتار در اثر همراه شدن با تقویت‌کننده ادامه پیدا می‌کند. - تقویت‌کننده چه تأثیری بر رفتار دارد؟ - اطرافیان کودک باید یاد بگیرند که هنگام بروز رفتارهای نوع‌دوستانه، کودک را تحسین کنند تا این رفتارها افزایش پیدا کند.

۶۲- یک تحلیلگر اقتصادی از روند سرعت افزایش قیمت‌ها و تورمی که برای غالب دهک‌های درآمدی آزاردهنده شده است صحبت می‌کند و افزونی تقاضا بر عرضه را از اصلی‌ترین عوامل تأثیرگذار بر این رخداد می‌داند. او معتقد است اگر همین روند افزایش قیمت ادامه یابد، فقر در جامعه زیاد می‌شود و برای مدیریت شرایط در کوتاه‌مدت، اعمال سیاست پولی انقباضی توسط بانک مرکزی پیشنهاد می‌شود.

(آزمون‌های آزمایشی قبلی سبز)

- هر یک از موارد «اعمال سیاست پولی انقباضی»، «آزاردهنده بودن تورم برای اغلب دهک‌های درآمدی» و «بیان فزونی تقاضا بر عرضه» به ترتیب مربوط به کدام هدف علم است؟

- (۱) پیش‌بینی - تبیین - توصیف
(۲) کنترل - توصیف - تبیین
(۳) پیش‌بینی - توصیف - تبیین
(۴) کنترل - تبیین - توصیف

(آزمون‌های آزمایشی قبلی سبز)

۶۳- در کدام گزینه به ترتیب مصادیق درستی برای توصیف، تبیین و کنترل آمده است؟

- (۱) تغذیه نامناسب در کنار استعداد ژنتیکی، منتهی به اضافه وزن می‌شود. - بالاتر بودن نسبت توده چربی به وزن کل بدن از عدد ۲۵٪ به معنی چاقی است. - برای کاهش اضافه وزن باید کالری مصرفی را مدیریت کرد.
- (۲) برداشت اشتباه از تصویر بدن منجر به لاغری مفرط می‌شود. - فردی که درگیر کم‌اشتهایی عصبی است، در صورت شرکت در جلسات مشاوره بهبود پیدا خواهد کرد. - شرکت در جلسات گروه‌درمانی برای کاهش کم‌اشتهایی توصیه می‌شود.
- (۳) پرخوری عصبی به معنای پرخوری ناگهانی بدون نیاز جسمانی به غذاست. - ناتوانی در به کلام آوردن هیجانات منفی و تجربه آن‌ها، منجر به پرخوری عصبی می‌شود. - با بهبود حمایت اجتماعی می‌توان از شدت پرخوری عصبی افراد کم کرد.
- (۴) مواد نگهدارنده به موادی غیرطبیعی گفته می‌شود که برای ماندگاری بیشتر به مواد غذایی افزوده می‌شوند. - جوامعی که مصرف مواد نگهدارنده بیشتری دارند، در آینده جمعیت سالمند آسیب‌پذیرتری خواهند داشت. - برای مبتلانشدن به مشکلات کلیوی مصرف مواد نگهدارنده باید به حداقل برسد.

۶۴- رکن اساسی روش تجربه چیست و روش‌های ارائه‌شده در علم تجربی در کدام حیطه قابل اجرا هستند؟

- (۱) آزمایش و تجربه - امور مشاهده‌پذیر به طور مستقیم
(۲) مشاهده و تجربه - امور مشاهده‌پذیر به طور مستقیم و غیرمستقیم
(۳) آزمایش و تجربه - امور مشاهده‌پذیر به طور مستقیم و غیرمستقیم
(۴) مشاهده و تجربه - امور مشاهده‌پذیر به طور مستقیم

(آزمون‌های آزمایشی فیلی سبز)

۶۵- روش‌های علوم تجربی تنها در کدام حیطه قابل اجرا و معتبر است و چه نوع گزاره‌ای «علمی» محسوب می‌شود؟

- (۱) امور معقول - حاصل بررسی با روش‌های قابل اندازه‌گیری و دقیق باشد.
(۲) امور محسوس - براساس منابع کسب آگاهی به شکل صحیح و معتبر بیان شده باشد.
(۳) امور محسوس - حاصل بررسی با روش‌های قابل اندازه‌گیری و دقیق باشد.
(۴) امور معقول - براساس منابع کسب آگاهی به شکل صحیح و معتبر بیان شده باشد.

۶۶- به ترتیب هر یک از جملات زیر به کدام مؤلفه در تعریف «روش علمی» اشاره دارد؟

- (۱) جریان رسیدن به هدف را می‌گویند.
(۲) به دنبال ابهام‌زدایی و روشن‌سازی است.
(۳) تفاوت مواجهه دانشمند با فرد عادی در آن است.
(۴) بدون وجود آن اقدام انجام‌شده نتیجه‌بخش نخواهد بود.

- (۱) فرایند - موقعیت نامعین - نظام‌داربودن - در جست‌وجو بودن
(۲) هدفمندی - موقعیت نامعین - در جست‌وجو بودن - نظام‌داربودن
(۳) هدفمندی - روش علمی - در جست‌وجو بودن - نظام‌داربودن
(۴) فرایند - روش علمی - نظام‌داربودن - در جست‌وجو بودن

۶۷- مهم‌ترین تفاوت دانشمند با فرد عادی در مواجهه با مسائل چیست؟

- (۱) دانشمند هدف مشخصی دارد، ولی فرد عادی هدف مشخصی ندارد.
(۲) دانشمند به دنبال ابهام‌زدایی و روشن‌سازی است، ولی فرد عادی به دنبال رفع نیازهای خود است.
(۳) دانشمند از مبدأ به سمت مقصد پیوسته در حال حرکت است، ولی فرد عادی سمت و سوی مشخصی ندارد.
(۴) دانشمند از ضوابط و قواعد مشخصی تبعیت می‌کند، ولی فرد عادی روش‌های خاص خود را دارد.

۶۸- کدام عبارت در ارتباط با تعریف روش علمی نادرست است؟

- (۱) علت نتیجه‌بخش بودن اقدامات دانشمند هدفمندبودن روش اوست.
(۲) در جست‌وجوی چیزی بودن بیانگر مفهوم «فرایندی» بودن روش علمی است.
(۳) در مواجهه با مسئله اقدام فرد عادی و دانشمند هر دو هدفمند است.
(۴) موقعیت‌های ناشناخته از طریق «طرح مسئله» شناسایی می‌شود.

۶۹- کدام یک از عبارات‌های زیر، از اشتباهات دانشمندان علم تجربی است؟

- (۱) کسب اطلاعات در مورد موجودات غیرمحسوس از طریق سایر منابع کسب شناخت
(۲) اظهار نظر در مورد موضوعاتی که امکان مشاهده مستقیم و تجربی آن‌ها وجود ندارد.
(۳) تکیه کردن بر نظریه‌ها و مبانی و سایر منابع کسب شناخت
(۴) اظهار نادانی در مواجهه با موجودات غیرمحسوس و اظهار ناتوانی در بررسی آن‌ها

۷۰- در روش علمی به دنبال چه چیزی هستیم و در جست‌وجوی چیزی بودن کدام ویژگی را باعث می‌شود؟

- (۱) روشن کردن موقعیت نامعین - هدفمندی
(۲) روشن کردن موقعیت نامعین - رعایت ضوابط و قواعد
(۳) شناسایی موقعیت نامعین - هدفمندی
(۴) شناسایی موقعیت نامعین - رعایت ضوابط و قواعد

۷۱- به ترتیب «شناسایی موقعیت‌های ناشناخته و مجهول» و «روشن‌سازی موقعیت نامعین» از طریق کدام مفاهیم صورت می‌گیرد؟

- (۱) استفاده از ابزارهای دقیق و عینی - فرضیه‌سازی
(۲) طرح مسئله - روش علمی
(۳) رعایت ویژگی تعریف عملیاتی - فرضیه‌سازی
(۴) پاسخ اولیه به مسئله‌های علمی - روش علمی

۷۲- کدام عبارت در زمینه روش علمی نادرست است؟

- (۱) دانشمندان علوم تجربی در مواجهه با موجودات غیر قابل مشاهده باید از تبیین‌های مستند به دیگر منابع معرفتی استفاده کنند.
(۲) دانشمندان علوم تجربی در مواجهه با موجودات غیرمحسوس تنها چیزی که می‌توانند ادعا کنند «نمی‌دانم» است.
(۳) دانشمندان علوم تجربی نمی‌توانند از نظریات و حیاتی غیرتجربی بهره ببرند، چون رکن اساسی روش آن‌ها مشاهده و تجربه است.
(۴) دانشمندان علوم تجربی می‌توانند بر روی پدیده‌هایی که با هر یک از حواس پنج‌گانه قابل بررسی است به تحقیق و پژوهش بپردازند.

۷۳- محقق به دنبال بررسی «تأثیر نوع ورزش بر میزان مشارکت جمعی دانش‌آموزان» است. این محقق قصد دارد، مشارکت جمعی را به صورت دقیق اندازه‌گیری کند. موفقیت وی به چه چیزی بستگی دارد و چه نتیجه‌ای به همراه دارد؟

(فارج از کشور ۹۸ با اندکی تغییر)

- (۱) شروع با طرح مسئله - مشخص شدن موقعیت نامعین
(۲) تعریف عملیاتی متغیر - رسیدن به مفهومی مشترک
(۳) استفاده از روش علمی - روشن‌سازی موقعیت نامعین
(۴) نظام‌دار کردن روش مورد استفاده - رسیدن به یافته‌های یکسان

(آزمون‌های آزمایشی فیلی سبز)

۷۴- در کدام یک از فرضیه‌های زیر، تکرار یافته‌ها ساده‌تر است؟

- (۱) بین علاقه به تحصیلات و میزان رضایت از زندگی افراد، رابطه وجود دارد.
(۲) میزان هوش افراد با میزان موفقیت آن‌ها در زندگی رابطه مستقیم دارد.
(۳) مقدار ترشح آدرنالین با شدت تجربه اضطراب رابطه مستقیم دارد.
(۴) اتفاقات دوران کودکی، بر شخصیت افراد در بزرگسالی اثر می‌گذارد.

۷۵- پژوهشگری می‌خواهد این مسئله که «آیا نوع دارودرمانی بر اضطراب امتحان دختران دبیرستانی مقطع متوسطه دوم شهر تهران تأثیرگذار است» را

(آزمون‌های آزمایشی فیلی سبز)

مورد بررسی قرار دهد. متغیرهای اصلی پژوهش او چه هستند؟

- (۱) دختران دبیرستانی - اضطراب امتحان
(۲) شهر تهران - مقطع تحصیلی
(۳) اضطراب امتحان - روش‌های دارودرمانی
(۴) نتایج امتحان - روش‌های دارودرمانی

(آزمون‌های آزمایشی قبلی سبز)

۷۶- به ترتیب درستی یا نادرستی عبارتهای زیر کدام است؟

- موضع دانشمندان علوم مختلف نسبت به سایر منابع کسب آگاهی، «نمی‌دانم» است.
- «شناسایی مجهولات» در تعریف روش علمی با مفهوم «طرح مسئله» مرتبط است.

- در روش علمی، هر متغیر اصلی پژوهشی که در فرضیه مطرح می‌شود باید تعریف عملیاتی شود.
(۱) درست - درست - نادرست
(۲) نادرست - درست - درست
(۳) درست - نادرست - نادرست
(۴) نادرست - درست - نادرست

۷۷- در فرضیه «نمره‌های نحوه ارائه پروژه در دانشجویان ترم اول دختر نسبت به دانشجویان ترم اول پسر به دلیل قدرت کلامی بالاتر بیشتر است.» کدام یک از متغیرهای زیر متغیرهای اصلی پژوهش هستند؟

(۱) جنسیت - نمره ارائه پروژه
(۲) قدرت کلامی - نمره ارائه پروژه
(۳) ترم دانشگاه - جنسیت
(۴) جنسیت - قدرت کلامی

۷۸- یافته‌های یک تحقیق علمی نشان داد که تماشای فیلم‌های خشونت‌آمیز موجب افزایش پرخاشگری کودکان می‌شود، در چند تحقیق دیگر که در موقعیت‌های مشابه انجام شد، نیز همین یافته به دست آمد. این یافته‌های تحقیقاتی کدام ویژگی روش علمی را نشان می‌دهد و مستلزم رعایت کدام نکته است؟

(۱) کنترل - در جست‌وجوی چیزی بودن
(۲) مشاهده - تبدیل متغیر به عدد
(۳) تکرارپذیری - تابع قواعد مشخص بودن
(۴) تعریف عملیاتی - اندازه‌گیری دقیق متغیر

۷۹- یک روان‌شناس قصد دارد در یک پژوهش علمی، اضطراب ابتلاء به بیماری کووید - ۱۹ (کرونا) را در بین بزرگسالان بررسی کند، کدام مورد، برای این که خوانندگان این پژوهش، مفهوم اضطراب ابتلاء به این بیماری را تقریباً به طور مشابه درک کنند، لازم است و چه مفهومی دارد؟ (سراسری ۱۴۰۰ - با اندکی تغییر)

(۱) توصیف - بیان چستی پدیده‌ها
(۲) ارائه فرضیه - بیان پاسخ خردمندانه به مسئله‌های علمی
(۳) تعریف نظری - بیان روشن و دقیق از مفهوم مورد نظر
(۴) تعریف عملیاتی - بیان نحوه اندازه‌گیری و نسبت دادن عدد به ویژگی‌های اشیا و افراد

۸۰- در فرضیه «مقدار تشویق کلامی معلمان در سال‌های ابتدایی تحصیلی بر افزایش انگیزه دانش‌آموزان دختر تأثیر مثبت دارد»، کدام گزینه می‌تواند «تعریف عملیاتی» از یکی از متغیرهای اصلی پژوهش باشد؟ (آزمون‌های آزمایشی قبلی سبز)

(۱) تعداد معلمانی که از تشویق کلامی استفاده کرده‌اند و تعداد دانش‌آموزانی که بیش از سه بار مورد تشویق قرار گرفته‌اند.
(۲) تعداد دفعاتی که معلم در هر جلسه ۶۰ دقیقه‌ای تدریس، رفتار دانش‌آموزی را با واژه‌هایی مانند احسنت، مرحبا، عالی بود و ... تأیید می‌کند.
(۳) انگیزه نیرویی است که باعث می‌شود دانش‌آموزان به یادگیری اشتیاق داشته و رفتار درس‌خواندن را در آن‌ها بیشتر مشاهده کنیم.
(۴) مقایسه نمره‌های امتحانی دانش‌آموزانی که بیش از همه تشویق شده‌اند با دانش‌آموزانی که هرگز تشویق نشده‌اند.

۸۱- پاسخ به سؤالات زیر در کدام گزینه آمده است؟

- دلیل دشواری رسیدن به یافته‌های یکسان در آزمایشات روان‌شناسی چیست؟
- کدام یک متغیر نیستند؟

- دلیل عدم توانایی روش‌های تجربی در پاسخ‌دادن به بسیاری از پرسش‌های بشر چیست؟

(۱) رعایت مسائل اخلاقی - واحد اندازه‌گیری مسافت دوندها - دشواری تکرارپذیری موضوعات انسانی
(۲) پیچیدگی انسان - میزان انگیزه فرد برای دودن - دشواری تعریف عملیاتی متغیرهای روان‌شناختی
(۳) تأثیر ارزش‌ها در نگاه - جنسیت دوندها - دشواری تعریف عملیاتی متغیرهای روان‌شناختی
(۴) ناتوانی در تعریف عملیاتی پدیده‌ها - سرعت حرکت فرد دونده - دشواری تکرارپذیری موضوعات انسانی

۸۲- کدام مورد در خصوص پدیده‌هایی که در پژوهش‌های روان‌شناسی مورد مطالعه قرار می‌گیرد درست است؟ (فارج از کشور ۱۴۰۱)

(۱) رابطه این پدیده‌ها با استفاده از مشاهدات تجربی بررسی می‌شود.
(۲) پیش‌بینی و کنترل این پدیده‌ها به سهولت و راحتی صورت می‌گیرد.
(۳) تبیین مشخص و واحدی در مورد علل رخ‌دادن این پدیده‌ها وجود ندارد.
(۴) با تعریف عملیاتی این پدیده‌ها می‌توان به راحتی در پژوهش‌های مختلف به نتایج یکسان در مورد آن‌ها رسید.

۸۳- کدام یک از موارد زیر باعث می‌شود که محققین به برداشت یکسان یا تقریباً یکسان از پدیده مورد بررسی برسند؟

(۱) حافظه به معنای نگهداری اطلاعات تفسیرشده در ذهن برای مدت یک لحظه تا تمام عمر و به یاد آوردن آن‌ها در مواقع لزوم است.
(۲) مرور کارآمد یعنی دانش‌آموز مطلبی را که صبح سر کلاس آموخته حداکثر تا ۷ ساعت بعد مرور کند.
(۳) شدت اعتیاد با مقدار دوز ماده مخدری که فرد طی ۲۴ ساعت مصرف می‌کند، مشخص می‌شود.
(۴) محققین میزان اثر داروی ضدافسردگی را از بیمارانی که به مدت سه ماه متوالی در بیمارستان بستری و تحت درمان بوده‌اند، تعیین می‌کنند.

۸۴- درستی یا نادرستی عبارتهای زیر، به ترتیب در کدام گزینه آمده است؟

- پژوهشی که تعریف عملیاتی متغیرهای آن صورت نگرفته باشد، نمی‌تواند تکرارپذیر باشد.
- مهم‌ترین تفاوت فرد عادی و دانشمند در فرایند روش علمی، هدفمندی دانشمند است.
- تغییر در نظریات زیربنایی منابع غیرتجربی، موجب تغییر در فرضیات و نظریات مربوط به آن در علم تجربی می‌شود.
- دانشمند برخوردی دوگانه با موقعیت نامعین دارد؛ هم آن را خلق کرده و هم آن را از بین می‌برد.

(۱) درست - نادرست - درست
(۲) درست - نادرست - درست
(۳) نادرست - درست - نادرست
(۴) درست - درست - نادرست

۸۵- در فرضیه «روش تدریس معلم‌هایی که در آن دانش‌آموزان فعالانه نقش دارند از روش تدریس معلم‌هایی که دانش‌آموزان در آن منفعل هستند، بر یادگیری کودکان دبستانی مؤثرتر است»، کدام متغیر تعریف عملیاتی شده است؟

- ۱) یادگیری کودکان با ارزیابی توانایی به‌کارگیری مطالب آموزش داده شده در موقعیت‌های دیگر به دست می‌آید.
- ۲) روش تدریس منفعل با میزان تسلط معلم به درس و مهارت او در تدریس مشخص می‌شود.
- ۳) یادگیری کودکان با نمره آزمونی که بلافاصله پس از پایان کلاس درس از آن‌ها گرفته می‌شود تعیین می‌گردد.
- ۴) روش تدریس فعال با میزان همکاری ثمربخشی که دانش‌آموزان با معلم خود دارند تعیین می‌گردد.

۸۶- استادی برای این‌که ببیند آیا مسائل عاطفی می‌تواند بر میزان یادگیری دانشجویانش اثر بگذارد در کلاس (الف) از مزایا و کاربردهای درسی که قرار است با هم بخوانند مدت‌ها صحبت کرده و آن‌ها را به شدت به موضوع درسی‌شان مشتاق کرد و در کلاس (ب) از بی‌اهمیت بودن و بی‌خاصیت بودن همان درس دقایق طولانی صحبت کرد و همین روال را در هر جلسه در بین تدریس دروس ادامه می‌داد و در پایان ترم متوجه شد که کلاس (الف) نمرات بالاتری کسب کرده‌اند. در موضوع مورد بررسی استاد، متغیرهای اصلی پژوهش چه بوده‌اند و روش او فاقد کدام‌یک از مفاهیم مهم در تعریف علم تجربی بوده است؟

- ۱) عوامل عاطفی و میزان یادگیری - رعایت ضوابط و قوانین علمی
- ۲) عوامل عاطفی و موضوع درس - هدفمندی
- ۳) میزان یادگیری و شیوه تدریس - فرایندبودن
- ۴) شیوه تدریس و موضوع درس - مشخص کردن موقعیت نامعین

۸۷- علت محدودیت روش علم تجربی در پاسخ به پرسش‌های بشر به کدام موضوع مربوط می‌شود؟

- ۱) تغییر در نیازهای فرهنگی و اجتماعی و زیستی
- ۲) گذشت زمان و افزایش اطلاعات
- ۳) تغییر در مبانی و پیش‌فرض‌های علم
- ۴) تأثیر ارزش‌ها در نگاه و تغییر پدیده‌ها

۸۸- در مورد ارتباط بین مفاهیم، کدام گزینه نادرست است؟

- ۱) اقدام بدون هدف ← تفاوت فرد عادی با دانشمند
- ۲) دلیل دشواری رسیدن به یافته‌های یکسان در روان‌شناسی ← تأثیر ارزش‌ها در نگاه و تفسیر پدیده‌های انسانی
- ۳) علت محدودیت در تبیین پدیده‌های انسانی ← پیچیدگی انسان
- ۴) رسیدن به برداشت یکسان از مفهوم پدیده‌ها ← تعریف عملیاتی

۸۹- تعدادی از مدارس برای پذیرش دانش‌آموز، سعی می‌کنند دانش‌آموزان باهوش را ثبت نام کنند؛ کدام عبارت در این ارتباط می‌تواند تعریف عملیاتی هوش باشد؟

- ۱) متغیری است که توسط آزمون ریون اندازه‌گیری می‌شود.
- ۲) توانایی دانش‌آموز در پاسخ‌دادن به سؤالات مصاحبه‌کننده است.
- ۳) قدرت و سرعت پاسخ‌دادن به سؤالات دروس سال گذشته است.
- ۴) ظرفیت دانش‌آموز برای کسب اطلاعات و یادگیری است.

۹۰- تعریف عملیاتی سطح HDL کلسترول در خون افراد در مقایسه با ارزیابی درست بودن قضاوت یک قاضی با سهولت بیشتری همراه است؛ در ارتباط با این موضوع کدام گزینه درست است؟

- ۱) اندازه‌گیری دقیق سطح کلسترول منجر به تعریفی دقیق، روشن و کتی از HDL می‌شود.
- ۲) برداشت یکسان یا تقریباً یکسان از سطح کلسترول با تکرار دقیق آزمایشات انجام می‌شود.
- ۳) تعاریف دقیق کلسترول و قضاوت تعاریفی هستند که به نتایج یکسان در آزمایش‌های مکرر می‌انجامد.
- ۴) برای اندازه‌گیری سطح کلسترول در خون ابزار دقیق‌تری از نحوه اندازه‌گیری میزان درستی قضاوت یک قاضی وجود دارد.

۹۱- به کدام‌یک از دلایل زیر روش علمی در روان‌شناسی نتوانسته است به همه مجهولات بشر پاسخ دهد؟

- ۱) غیر قابل تکرار بودن تحقیقات روان‌شناسی
- ۲) رعایت مسائل اخلاقی و پیچیدگی موضوعات پژوهش انسان‌ها
- ۳) قاعده‌مند و نظام‌دار بودن روش علمی
- ۴) ناتوانی در تعریف عملیاتی بسیاری از پدیده‌ها

۹۲- به چه علت رعایت ویژگی تکرارپذیری در بررسی میزان تأثیر تنبیه در پرخاشگری کودکان و نوجوانان، دشوار است؟

- ۱) عدم توانایی روان‌شناسان در دوری از پیش‌داوری و بی‌طرفی
- ۲) ناتوانی در تعریف دقیق و قابل اندازه‌گیری از تنبیه و پرخاشگری
- ۳) پیچیدگی پژوهش‌های مربوط به انسان و رعایت مسائل اخلاقی
- ۴) ناتوانی در رسیدن به مفهومی مشترک از شدت تنبیه و پرخاشگری

۹۳- میزان تکرارپذیری یافته‌های به‌دست‌آمده در کدام مورد بیشتر از سایر موارد است؟

- ۱) مدت‌زمان آموزش مفاهیم هندسی در افزایش میزان خون‌رسانی در نورون‌های نیم‌کره راست دانش‌آموزان اثر می‌گذارد.
- ۲) تأکید بر کلمه‌خوانی در سیستم آموزشی مانع از پردازش مفهوم‌خوانی و باعث اختلال در یادگیری می‌شود.
- ۳) میان پایین‌آمدن دوپامین بدن و افزایش افسردگی و خلق پایین رابطه وجود دارد.
- ۴) کودکانی که در سنین پایین‌تر به مهد کودک رفته‌اند، وابستگی کم‌تری به مادران خود نشان می‌دهند.

۹۴- با مطالعه کدام گزینه می‌توان به مفهومی مشترک از هوش هیجانی (EQ) رسید؟

- ۱) افراد دارای هوش هیجانی خویشتن‌دار بوده و سریع واکنش نشان نمی‌دهند و افراد بالاتر از ۲۵ سال عموماً هوش هیجانی بیشتری دارند.
- ۲) از مشخصات داشتن هوش هیجانی، توانایی همدلی کردن است که در مصاحبه‌های طولانی‌تر از ۴۵ دقیقه نمود بیشتری دارد.
- ۳) افرادی که هوش هیجانی دارند در حسرت گذشته باقی نمی‌مانند و سعی می‌کنند از هر ۵ فرصت پیش‌آمده حداقل از یکی از آن‌ها استفاده کنند.
- ۴) در یک پرسش‌نامه که دارای ۸۰ سؤال بوده است، گرفتن امتیازی بین ۵۵ تا ۶۵ نشان‌دهنده درجه بالای هوش هیجانی است.

۹۵- محققى به دنبال بررسی نقش اعتمادبه‌نفس بر روی میزان افسردگی جوانان است. او به این منظور تعدادی از دانشجویان را انتخاب کرده و سعی می‌کند در شرایط مختلف اعتمادبه‌نفس آن‌ها را دچار خدشه کند و سپس میزان افسردگی این گروه را با سایر دانشجویان از طریق آزمون افسردگی بک مقایسه کند. کدام عبارت در مورد روش این محقق درست است؟

- ۱) در روش او هیچ‌کدام از متغیرهای اصلی پژوهش تعریف عملیاتی نشده‌اند.
- ۲) روش او تکرارپذیر نمی‌باشد، چون متغیرهای مورد پژوهش او پیچیده هستند.
- ۳) در روش او نمی‌توان به برداشت یکسان یا تقریباً یکسان از افسردگی رسید.
- ۴) در روش او به دلیل عدم رعایت مسائل اخلاقی نمی‌توان به یافته‌های یکسان در آزمایش‌های متعدد رسید.

تعریف روان‌شناسی

۹۶- کدام‌یک از گزینه‌های زیر از علل نرسیدن به یک نظریه واحد در علم نیست؟

- ۱) تغییر در نیازهای زیستی و اجتماعی و زیستی
- ۲) تغییر در مبانی و پیش‌فرض‌های علم
- ۳) گذشت زمان و افزایش اطلاعات
- ۴) پیچیدگی در موضوعات علوم، به‌خصوص علم روان‌شناسی

۹۷- کدام عبارت در مورد «فرایندهای ذهنی» درست است؟

- ۱) اگرچه غیر قابل مشاهده‌اند، ولی مورد مطالعه تجربی قرار می‌گیرند.
- ۲) هرچند در حیوانات وجود ندارند، ولی می‌توانند به رفتار درآیند.
- ۳) به واسطه آثار و کارکردهای قابل مشاهده آن‌ها مورد بررسی قرار می‌گیرند و مختص انسان‌ها هستند.
- ۴) در صورتی قابل مشاهده و بررسی می‌شوند که به رفتار درآیند.

۹۸- به ترتیب هر یک از جملات زیر اشاره به کدام وجه تعریف روان‌شناسی دارد؟

- جمع‌آوری پول برای کودکان تحت پوشش محک، احساس خوبی از انسان‌دوستی در ما برانگیخته می‌کند.
- با نگاه به بازار کار، سعی می‌کنید رشته تحصیلی دانشگاه را انتخاب کنید.
- مشاور مدرسه به دانش‌آموزان نحوه برنامه‌نویسی را می‌آموزد.

- ۱) شناخت - شناخت - رفتار
- ۲) رفتار - رفتار - رفتار
- ۳) شناخت - رفتار - شناخت
- ۴) رفتار - شناخت - شناخت

۹۹- کدام عبارت در مورد تعریف روان‌شناسی درست است؟

- ۱) پیچیدگی موضوع مورد مطالعه در روان‌شناسی علت نبودن دیدگاهی منسجم در تعریف این علم است.
- ۲) نبودن یک نظریه واحد و منسجم در تعریف علم روان‌شناسی باعث تغییر در توصیف و تبیین‌های موجود در این علم شده است.
- ۳) تغییر در توصیف و تبیین‌های موجود در روان‌شناسی باعث افزایش اطلاعات در آن شده است.
- ۴) گذشت زمان و تغییر در مبانی و پیش‌فرض‌های علم روان‌شناسی نتوانسته مانع از رسیدن به یک تعریف جامع از آن شود.

۱۰۰- کدام گزینه درباره رفتارها و شناخت‌های موجود در این موقعیت درست است؟

(آزمون‌های آزمایشی قبلی سبز)

«مادر علی از او خواست تا از سوپرمارکت اجناسی را برای او خریداری کند و از آن‌جا که تعداد اجناس زیاد بود پیشنهاد کرد آن‌ها را در برگه‌ای یادداشت کند تا چیزی را فراموش نکند؛ ولی علی اصرار داشت که به راحتی می‌تواند همه آن‌چه باید خریداری شود را به خاطر بسپارد؛ اما به محض ورود به فروشگاه، تمرکزش را از دست داد و احساس کرد چند قلم از اجناس را فراموش کرده است. علی از عصبانیت، دستانش را محکم به هم کوبید و از فروشگاه خارج شد.»

- ۱) خواستن: شناخت - یادداشت‌کردن: رفتار - به خاطر سپردن: شناخت
- ۲) کوبیدن دستان به هم: شناخت - به خاطر سپردن: شناخت - خریداری‌کردن: رفتار
- ۳) از دست دادن تمرکز: شناخت - خریداری‌کردن: رفتار - خواستن: رفتار
- ۴) یادداشت‌کردن: شناخت - کوبیدن دستان به هم: رفتار - از دست دادن تمرکز: شناخت

۱۰۱- مریم برای مشکلاتی که اخیراً با آن مواجه شده، به روان‌شناس مراجعه کرده است و خود را این‌طور توصیف می‌کند: «اخیراً خیلی زود عصبانی می‌شوم و سر پسر چهارساله‌ام جیغ می‌کشم. به طوری که اضطرابم به فرزندم هم منتقل شده و او هم مدام به دوستانش پرخاشگری می‌کند.»

(آزمون‌های آزمایشی قبلی سبز)

به ترتیب قسمت‌هایی که زیر آن خط کشیده شده، نشان‌دهنده کدام موضوع مورد مطالعه در روان‌شناسی است؟

- ۱) فرایند ذهنی - رفتار - فرایند ذهنی - رفتار
- ۲) فرایند ذهنی - فرایند ذهنی - رفتار - فرایند ذهنی
- ۳) رفتار - رفتار - فرایند ذهنی - رفتار
- ۴) رفتار - فرایند ذهنی - رفتار - فرایند ذهنی

۱۰۲- ترتیب درستی یا نادرستی عبارتهای زیر در کدام گزینه آمده است؟

- از جمله دلایل عدم وجود تعریف واحد از علم روان‌شناسی تأثیر ارزش‌ها در نگاه و تفسیر پدیده‌های انسانی است.
- فرایندهای ذهنی از اموری هستند که در ذهن اتفاق می‌افتند؛ بنابراین احساسات و هیجانات فرایند ذهنی محسوب نمی‌شوند.
- مطالعه رفتار و فرایندهای ذهنی محدود به انسان نیست و در بسیاری از آزمایشات تفاوت جدی و بنیادی میان انسان و حیوان گذاشته نمی‌شود.
- اگرچه فرایندهای ذهنی به طور مستقیم قابل مشاهده نیستند، ولی دانشمندان علم تجربی می‌توانند آن‌ها را مورد بررسی علمی قرار دهند.

- ۱) درست - نادرست - درست - نادرست
- ۲) درست - درست - درست - نادرست
- ۳) نادرست - نادرست - نادرست - درست
- ۴) نادرست - نادرست - نادرست - درست

۱۰۳- خانمی پس از زایمان فرزندش دچار افسردگی شده است و حالت‌های زیر را از خود نشان می‌دهد. به ترتیب بگویید هر یک از این حالات بیانگر کدام موضوع است.

- خوابیدن‌های مکرر و پی‌درپی بدون در نظر گرفتن اوقات شب و روز
- تنگی نفس همراه با تپش قلب و نبض سریع
- (۱) شناخت - رفتار - رفتار - شناخت
- (۲) شناخت - رفتار - شناخت - رفتار
- (۳) رفتار - شناخت - رفتار - رفتار
- (۴) رفتار - شناخت - شناخت - رفتار

۱۰۴- ترتیب درستی یا نادرستی عبارتهای زیر در کدام گزینه آمده است؟

- در بسیاری از آزمایش‌های مربوط به رفتار و فرایندهای شناختی تفاوت جدی و بنیادی میان انسان و حیوان گذاشته نمی‌شود.
- رفتار در حیوانات هم وجود دارد، ولی حیوانات فاقد شناخت هستند.
- فرایندهای ذهنی که موضوع روان‌شناسی است، صرفاً شامل سطوح مختلف شناخت می‌شود.
- روان‌شناسی نوین در تبیین موضوعات مورد مطالعه با واژه «شناخت» بسیار سروکار دارد.

- (۱) درست - نادرست - درست - نادرست
- (۲) نادرست - نادرست - نادرست - درست
- (۳) درست - درست - نادرست - درست
- (۴) نادرست - درست - درست - درست

۱۰۵- در رابطه با علم روان‌شناسی، پیامد عبارتهای زیر به ترتیب در کدام گزینه آمده است؟

- تغییر در نیازهای فرهنگی و زیستی و اجتماعی
- ارتباط تنگاتنگ ابعاد و ویژگی‌های پیچیده انسان‌ها
- تغییر در توصیف و تبیین‌های موجود در یک علم

- (۱) تغییر در توصیف و تبیین‌های موجود در یک علم - دشواری پیش‌بینی و کنترل موضوعات روان‌شناسی - رسیدن به یک نظریه واحد در تعریف یک علم
- (۲) گذشت زمان و تغییر در پیش‌فرض‌های علم - دشواری توصیف دقیق از موضوعات مربوط به انسان - تغییر در مبانی و پیش‌فرض‌های علم
- (۳) تغییر در توصیف و تبیین‌های موجود در یک علم - دشواری رسیدن به یافته‌های یکسان در آزمایشات متعدد - افزایش اطلاعات در هر علم
- (۴) گذشت زمان و تغییر در پیش‌فرض‌های علم - دشواری رسیدن به اهداف علم روان‌شناسی - تغییر در مبانی و پیش‌فرض‌های علم

شناخت چیست؟

۱۰۶- به ترتیب هر یک از جملات «فرایند استفاده اطلاعات موجود در حافظه»، «انتخاب چند محرک احساس‌شده»، «عمل تعبیر و تفسیر محرک‌های

انتخاب‌شده» و «تحریک گیرنده‌های حسی همچون گوش و چشم» توسط یک محرک به کدام مفهوم اشاره دارد؟

- (۱) توجه - تفکر - ادراک - احساس
- (۲) تفکر - توجه - ادراک - احساس
- (۳) توجه - احساس - تفکر - ادراک
- (۴) تفکر - احساس - ادراک - توجه

۱۰۷- کدام گزینه دربرگیرنده ترتیب درستی از انواع شناخت است؟

- (۱) استدلال - حافظه - حل مسئله - تصمیم‌گیری
- (۲) حل مسئله - ادراک - قضاوت - استدلال
- (۳) تصمیم‌گیری - استدلال - حل مسئله - قضاوت
- (۴) ادراک - حافظه - استدلال - قضاوت

۱۰۸- با توجه به چگونگی شکل‌گیری سطوح مختلف شناخت، در کدام گزینه به ترتیب پاسخ سؤال‌های زیر

به درستی بیان شده است؟

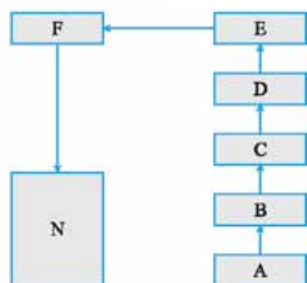
- نتیجه حرکت از شناخت پایه به شناخت عالی چه می‌باشد؟
- پروسه‌ای که محرک‌های موجود را دریافت می‌کنیم با کدام حرف نشان داده شده است؟
- اگر پردازش را به معنای دریافت و فهم بیشتر بگیریم، معیار پردازش کارآمدتر چه می‌باشد؟
- حرف C اشاره به چه مرحله‌ای دارد؟
- پایین‌ترین سطح شناخت پایه چه می‌باشد؟

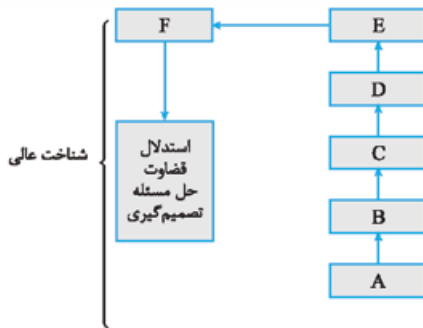
- (۱) استفاده از اطلاعات حافظه - B - تکیه‌داشتن بر ویژگی‌های حسی محرک - انتخاب محرک احساس‌شده - تحریک گیرنده‌ها
- (۲) پردازش پیچیده‌تر - B - رسیدن به مفهوم - اولین مرحله شناخت پایه - انتخاب محرک‌ها
- (۳) استفاده از اطلاعات حافظه - A - رسیدن به مفهوم - اولین مرحله شناخت پایه - تفسیر محرک‌ها
- (۴) پردازش پیچیده‌تر - A - تکیه‌داشتن بر ویژگی‌های حسی محرک - انتخاب محرک احساس‌شده - دریافت محرک‌ها

۱۰۹- هر کدام از عبارتهای زیر، به ترتیب اشاره به کدام عمل یا فرایند مرتبط با علم روان‌شناسی دارد؟

- مطالعه آن محدود به انسان نیست و در بسیاری از آزمایش‌ها تفاوت جدی و بنیادی میان انسان و حیوان گذاشته نمی‌شود.
- از جمله اموری است که از طریق کارکردهایش بررسی می‌شود.
- تشخیص این‌که، آن‌چه در مقابل خود احساس می‌کنیم برگه کاغذ است.
- در سلسله‌مراتب شناخت در مرحله بالاتری نسبت به حافظه قرار دارد، ولی از سایر مراتب شناخت عالی، پایین‌تر است.

- (۱) رفتار - حافظه - ادراک - استدلال
- (۲) ادراک - خوابیدن - توجه - قضاوت
- (۳) ادراک - استدلال - توجه - تصمیم‌گیری
- (۴) رفتار - احساس - ادراک - حل مسئله

۱۱۰- به ترتیب از راست به چپ هر یک از عبارات‌های زیر با کدام بخش‌های نمودار مرتبط است؟

- علی در جلسه امتحان از اطلاعات موجود در حافظه استفاده می‌کند.

- مینا تلاش می‌کند تفسیرهای خود را از محرک‌های مختلف در طبیعتی که در حال قدم‌زدن در آن است نگه دارد.

- فریده در هنگام زلزله‌ای که دیشب رخ داد به لرزش پنجره‌ها خیره شده بود.

B - E - F (۲)

B - E - C (۱)

C - E - F (۴)

D - F - C (۳)

۱۱۱- «روشا که به همراه خانواده به پارک رفته بودند، با شنیدن صدایی جهت آن را دنبال نمود و متوجه یک بچه گربه در بین بوته‌ها شد. او بلافاصله تصمیم گرفت که بچه گربه را با خود به خانه ببرد؛ زیرا نگران این بود که نکند کودکان دیگر، او را آزار دهند و یا از گرسنگی بمیرد»؛ با توجه به این مطلب به ترتیب سطوح مختلف شناخت پایه و عالی این موضوع کدام است؟

(۱) شنیدن صدا (پایه)، دنبال کردن جهت صدا (پایه)، تشخیص بچه گربه (پایه)، نگرانی روشا (عالی)، مردن از گرسنگی (عالی)، بردن به خانه (عالی)

(۲) صدا (محرک)، دیدن بچه گربه (پایه)، نگرانی روشا (پایه)، اذیت شدن بچه گربه (پایه)، مردن از گرسنگی (پایین‌ترین سطح شناخت عالی)، بردن به خانه (عالی)

(۳) رفتن به طرف صدا (احساس)، دیدن گربه (پایه)، اذیت شدن بچه گربه (قبل از شناخت)، مردن از گرسنگی (پایه)، نگرانی روشا (عالی)، بردن به خانه (پایه)

(۴) رفتن به طرف صدا (پایه)، دیدن بوته (قبل از شناخت)، تشخیص بچه گربه (پایه)، احتمال آزار بچه گربه (عالی)، احتمال مردن از گرسنگی (عالی)، بردن به خانه (بالا‌ترین مرحله شناخت عالی)

(آزمون‌های آزمایشی قبلی سبز)

۱۱۲- نوع پردازش در کدام‌یک از عبارات‌های زیر با بقیه متفاوت است؟

(۱) سهیلا برای رفتن به جلسه کنکور، یک مداد مشکی نرم انتخاب کرد.

(۲) مریم به پدرش گفت: «من را به پارکی ببر که خیلی بزرگ باشد.»

(۳) سمیه از مادرش اجازه گرفت که با پس‌اندازش یک پرنده خوش‌رنگ بخرد.

(۴) علی وقتی ظرف غذایش را دید با ناراحتی آن را پس داد و گفت: «این خیلی کم است.»

۱۱۳- نوع پردازش کودکی که هنگام خرید اتومبیل به والدینش توصیه می‌کند، اتوبوس یا کامیون بخرند چون از همه ماشین‌ها بزرگ‌تر هستند، چیست و کدام ویژگی در مورد آن درست است؟

(۱) پردازش ادراکی - دسترسی به ویژگی‌های ظاهری و مشترک در محرک‌های مختلف

(۲) پردازش مفهومی - عدم پیچیدگی فرایند پردازش

(۳) پردازش ادراکی - در نظر گرفتن ویژگی ظاهری در عین انجام بالاترین سطح پردازش

(۴) پردازش مفهومی - پایین بودن سطح شناخت

۱۱۴- شناخت شکل‌گرفته در کدام گزینه در ارتباط با انتخاب رشته تحصیلی پایدارتر و کارآمدتر است؟

(۱) انتخاب رشته پزشکی به علت مقبولیت آن نزد عموم مردم و داشتن وجهه اجتماعی

(۲) علاقه‌مند بودن به رشته معماری به دلیل داشتن خلاقیت و ایده فراوان ضمن داشتن درآمد مناسب

(۳) انتخاب رشته وکالت به دلیل داشتن ارتباط‌های گسترده در دادگستری به دلیل شغل پدر

(۴) انتخاب رشته نرم‌افزار دانشگاه شریف چون عمده نقرات برتر کنکور سال‌های گذشته آن را انتخاب کرده‌اند.

(فارج از کشور ۱۴۰۰)

۱۱۵- کدام مورد، در خصوص شناخت درست است؟

(۱) پردازش مفهومی در یافتن بهترین راه حل برای رسیدن به هدف کارآمدتر است.

(۲) پردازش مفهومی تنها از طریق خصوصیات کیفی محرک صورت می‌گیرد.

(۳) توجه به محرک، بالاترین مرحله شناخت ناشی از پردازش ادراکی است.

(۴) روش پردازش ادراکی محرک‌ها در همه انسان‌ها یکسان است.

۱۱۶- پاسخ به سؤالات زیر به ترتیب در کدام گزینه آمده است؟

- دلیل نرسیدن به یک نظریه واحد یا دیدگاهی منسجم در تعریف یک علم چیست؟

- چه شباهتی بین پردازش ادراکی و پردازش مفهومی وجود دارد؟

- دانشمند با چه چیزی موقعیت‌های ناشناخته و مجهول را شناسایی می‌کند؟

(۱) تغییر در نیازهای فرهنگی، اجتماعی و زیستی - میزان پایداری و کارآمدی هر دو نوع پردازش - روش علمی

(۲) تغییر در نیازهای فرهنگی، اجتماعی و زیستی - تحت تأثیر ویژگی‌های حسی بودن هر دو نوع پردازش - طرح مسئله

(۳) تأثیر ارزش‌ها در نگاه و تفسیر پدیده‌های انسانی - تحت تأثیر ویژگی‌های حسی بودن هر دو نوع پردازش - روش علمی

(۴) تأثیر ارزش‌ها در نگاه و تفسیر پدیده‌های انسانی - میزان پایداری و کارآمدی هر دو نوع پردازش - طرح مسئله

۱۱۷- پردازش کدام یک از فرایندهای زیر در سطح بالاتری قرار دارد؟

- (۱) گوش دادن به مقاله علمی ارائه شده در یک همایش بین‌المللی به زبان انگلیسی
- (۲) بیان علت ننوشتن تکلیف توسط دانش‌آموز به معلم مربوطه
- (۳) ارائه دستورالعمل‌های استاندارد برای پخت یک نوع غذا توسط مربی آشپزی
- (۴) دادن حکم نهایی در مورد مجرم‌بودن متهم به فروش مواد مخدر توسط دادگاه

۱۱۸- به ترتیب «پیچیدگی» و «کارآمدی» عمل پردازش به چه چیز مربوط است؟

- (۱) شناخت پایه - شناخت عالی
- (۲) شناخت عالی - پردازش ادراکی
- (۳) سطوح شناخت - نوع پردازش
- (۴) نوع شناخت - پردازش مفهومی

۱۱۹- این موضوع که انسان‌ها در پردازش به یک شیوه عمل نمی‌کنند بیانگر چیست؟

- (۱) هر چه از شناخت پایه به سوی شناخت عالی پیش برویم، عمل پردازش پیچیده‌تر می‌شود.
 - (۲) انسان‌ها سعی می‌کنند با استفاده از اطلاعات خام موجود در حافظه، استنباط‌های زیادی داشته باشند.
 - (۳) دریافت بیشتر می‌تواند متکی بر ویژگی‌های حسی و یا ویژگی‌های کیفی و یا هر دو باشد.
 - (۴) هر چه پردازش مفهومی‌تر باشد، شناخت شکل گرفته، پایدارتر و کارآمدتر خواهد بود.
- ۱۲۰- استفاده از کدام یک از فعالیت‌های زیر منجر به استنباط‌های زیاد در ذهن می‌شود؟
- (۱) رؤیا برای رفتن به مسافرت به اخبار هواشناسی توجه می‌کند.
 - (۲) افشین پس از خراب شدن ماشینش با امداد خودرو تماس گرفت.
 - (۳) نوید بعد از ارائه دفاعیات خود در دادگاه تبرئه شد.
 - (۴) اشکان خاطرات مربوط به دوران کودکی‌اش را به یاد می‌آورد.

روش‌های جمع‌آوری اطلاعات در روان‌شناسی

۱۲۱- هر یک از عبارات زیر به ترتیب مشخصه کدام یک از انواع روش‌های جمع‌آوری اطلاعات هستند؟

- یکی از روش‌های اصلی جمع‌آوری اطلاعات است.
- در این روش، محقق پس از دریافت پاسخ، روند کسب اطلاعات را هدایت می‌کند.
- مسائلی را که امکان مشاهده مستقیم ندارند توسط این روش به دست می‌آید و به صورت‌های مختلف نمره‌گذاری می‌شود.
- بهترین ابزار برای تعریف عملیاتی کردن متغیرهاست.

- (۱) مشاهده - پرسش‌نامه - مصاحبه - آزمون
- (۲) مصاحبه - مشاهده - آزمون - پرسش‌نامه
- (۳) مشاهده - مصاحبه - پرسش‌نامه - آزمون
- (۴) مصاحبه - پرسش‌نامه - مشاهده

۱۲۲- به ترتیب افراد عادی جامعه در موضوعات روان‌شناختی بیشتر با کدام روش مواجه شده‌اند و ویژگی مهم این روش چیست؟

- (۱) مشاهده - جلوگیری از پیش‌داوری
- (۲) پرسش‌نامه - یک گفت‌وگوی هدفمند و سازمان‌یافته
- (۳) آزمون‌ها - به کمیت درآوردن ویژگی‌های روان‌شناختی
- (۴) مصاحبه - اخذ اطلاعات عمیق و دقیق

۱۲۳- در ارتباط با آزمون‌ها به عنوان یک روش جمع‌آوری اطلاعات در روان‌شناسی کدام گزینه نادرست است؟

- (۱) آزمون‌ها در دفعات متعدد اجرا باید نمره یکسان یا تقریباً یکسانی به ما بدهند و اجرا و تفسیر آن باید به همراه سایر روش‌ها باشد.
- (۲) در بین چهار روش جمع‌آوری اطلاعات در روان‌شناسی، مردم عادی جامعه بیشتر با این روش مواجه شده‌اند.
- (۳) آزمون‌ها، ابزاری جهت به کمیت درآوردن ویژگی‌های روان‌شناختی هستند و باید دقیقاً چیزی را اندازه‌گیری کنند که برای آن ساخته شده‌اند.
- (۴) اجرای آزمون‌ها دشوار است و فرایند پیچیده‌ای را طی می‌کند، زیرا باید حتماً دو ویژگی آزمون‌ها را داشته باشند.

۱۲۴- زمانی که بخواهیم نظر تعداد زیادی از افراد را در مورد موضوعی مثل میزان رضایتشان از محیط کار و روابط درون‌سازمانی آن‌ها بدانیم، کدام یک از روش‌های جمع‌آوری اطلاعات کاربرد بیشتری دارد و شرکت کردن در انتخابات و رای‌دادن به نماینده‌های مورد نظر به کدام یک از روش‌های جمع‌آوری اطلاعات شبیه‌تر است؟

- (۱) مشاهده - پرسش‌نامه
- (۲) پرسش‌نامه - پرسش‌نامه
- (۳) مصاحبه - مصاحبه
- (۴) آزمون - مصاحبه

(فارج از کشور ۱۳۰۲)

۱۲۵- کدام عبارت، در خصوص روش‌های جمع‌آوری اطلاعات در روان‌شناسی درست است؟

- (۱) در پرسش‌نامه محقق براساس پرسش‌های دریافت کرده پرسش بعدی خود را معلوم می‌کند.
- (۲) یک آزمون در اجراهای متعدد، متغیرهای متفاوتی را اندازه می‌گیرد.
- (۳) مصاحبه، برخلاف گفت‌وگوی معمولی هدفمند و سازمان‌یافته است.
- (۴) از طریق مشاهده از افراد به طور مستقیم درباره رفتار و احساسات آن‌ها سؤال می‌شود.

(فارج از کشور ۱۳۰۲)

۱۲۶- هر یک از ویژگی‌های زیر، به ترتیب با کدام روش جمع‌آوری اطلاعات در روان‌شناسی، تناسب بیشتری دارد؟

- طرح پرسش‌ها براساس پاسخ‌های ارائه‌شده قبلی
 - استفاده از سؤالات مشخص و از قبل برنامه‌ریزی شده
 - به دست آوردن نمرات تقریباً برابر در چندین اجرا
 - بررسی رفتار در شرایط طبیعی و آزمایشگاهی
- (۱) مشاهده - پرسش‌نامه - مصاحبه - پرسش‌نامه
 - (۲) پرسش‌نامه - مصاحبه - مشاهده - آزمون
 - (۳) مصاحبه - آزمون - پرسش‌نامه - مشاهده
 - (۴) آزمون - مشاهده - آزمون - مصاحبه

(آزمون‌های آزمایشی قبلی سبز)

۱۲۷- برای بررسی موضوعات زیر، به ترتیب کدام یک از روش‌های جمع‌آوری اطلاعات مناسب‌تر است؟

- آیا هنگام بروز پرخاشگری در دعوای رانندگی، ضربات اولیه ملایم‌تر از ضربات بعدی است؟

- آیا صدایی که حیوانات در هنگام خطر تولید می‌کنند برای بقیه هم‌نوعانشان قابل درک است؟

- دانش‌آموزان یک مدرسه در مورد کیفیت تدریس آموزگاران مختلف چه نظری دارند و آموزگاران بر این اساس چگونه رتبه‌بندی می‌شوند؟

(۱) مصاحبه - مشاهده آزمایشگاهی - آزمون

(۲) مشاهده - مشاهده طبیعی - پرسش‌نامه

(۳) پرسش‌نامه - مشاهده آزمایشگاهی - آزمون

۱۲۸- پژوهشگری معتقد است که دخالت والدین در انتخاب اسباب‌بازی‌های فرزندانشان بر روی انتخاب کودکان اثر می‌گذارد و اگر پسرها بیشتر به تفنگ و توپ و دخترها به عروسک تمایل نشان می‌دهند، به دلیل این است که این اسباب‌بازی‌ها برایشان خریداری می‌شود. او برای این منظور به زیستگاه‌های میمون‌ها رفته و در بین آن‌ها تعدادی اسباب‌بازی‌های مختلف رها کرد ولی با تعجب دید که بچه میمون‌های نر بیشتر به توپ و ماشین علاقه نشان می‌دهند و بچه میمون‌های ماده بیشتر عروسک را انتخاب می‌کنند، اما روان‌شناس تعداد دفعاتی که بچه میمون‌های نر به عروسک‌ها دست می‌زدند و آن‌ها را رها می‌کردند را هم جزء بازی‌های آن‌ها در نظر می‌گرفت. نوع روش این محقق چه بوده است و چه چیزی در آن رعایت نشده است؟

(۱) مشاهده طبیعی - روش محقق تابع قواعد مشخصی نبوده است.

(۲) مشاهده آزمایشگاهی - روش محقق تابع قواعد مشخصی نبوده است.

(۳) مشاهده طبیعی - روش محقق به دلیل پیش‌داوری دقت لازم را نداشته است.

(۴) مشاهده آزمایشگاهی - روش محقق به دلیل پیش‌داوری دقت لازم را نداشته است.

(آزمون‌های آزمایشی قبلی سبز)

۱۲۹- در کدام گزینه به ترتیب به ویژگی‌های روش «مصاحبه»، «آزمون» و «پرسش‌نامه» اشاره شده است؟

(۱) هدفمند و سازمان‌یافته است. - تفسیر آن باید به دست افراد متخصص انجام شود. - چند سؤال از پیش تعیین‌شده از خود فرد درباره افکار و رفتارش پرسیده می‌شود.

(۲) در آن نوعی هدایتگری وجود دارد. - اطلاعات باید به شکل دقیق ثبت و ضبط شوند. - پرسش‌ها براساس پاسخ به پرسش قبلی تعیین می‌شوند.

(۳) ابزاری برای کتی کردن اطلاعات است. - در آن باید از پیش‌داوری و تعصب اجتناب شود. - به صورت‌های مختلف نمره‌گذاری می‌شود.

(۴) توانایی‌ها و مهارت‌ها به شکل کمی ارزیابی می‌شود. - مربوط به موضوعاتی است که به شکل مستقیم قابل بررسی نیستند. - باید دقیق و معتبر باشد.

۱۳۰- به ترتیب در هر یک از موقعیت‌های زیر کدام روش جمع‌آوری اطلاعات مناسب‌تر است؟

- ثبت نوع بازی کودکان در سنین مختلف در محیط‌های بازی کودکان

- تشخیص نوع بیماری فرد توسط روان‌پزشک براساس پاسخ‌های فرد به سؤالات روان‌پزشک

- پرکردن برگه مشخصات و پیشینه خانوادگی بیماری فرد که منشی از روی آن می‌خواند و با پاسخ بیمار پر می‌کند.

- تعیین مقدار دقیق وسواس فرد از روی پاسخ‌هایی که به سؤالات از قبل تعیین شده می‌دهد.

(۱) مشاهده - مصاحبه - پرسش‌نامه - آزمون

(۲) مشاهده - پرسش‌نامه - مصاحبه - آزمون

(۳) مصاحبه - پرسش‌نامه - مصاحبه - پرسش‌نامه

(آزمون‌های آزمایشی قبلی سبز)

۱۳۱- هر یک از موارد زیر به ترتیب با کدام یک از روش‌های جمع‌آوری اطلاعات تناسب بیشتری دارد؟

- به تنهایی امکان استفاده ندارد و ابزارهای دیگر مکمل آن هستند.

- یکی از ابزارهای اصلی توصیف موضوعات روان‌شناختی است.

(۱) آزمون - آزمون - مشاهده - مصاحبه

(۲) پرسش‌نامه - آزمون - مشاهده - مصاحبه

(۳) آزمون - مصاحبه - پرسش‌نامه - آزمون

(۴) پرسش‌نامه - مصاحبه - پرسش‌نامه - آزمون

۱۳۲- ترتیب درستی یا نادرستی عبارتهای زیر در کدام گزینه آمده است؟

- عدم انتشار نتایج تحقیقات توسط محقق فقط مختص اطلاعاتی است که از طریق آزمون به دست می‌آید.

- ساخت آزمون‌ها استفاده و تفسیر آزمون‌ها باید در کنار سایر روش‌ها صورت گیرد.

- پرسش‌نامه‌ها به صورت‌های مختلف نمره‌گذاری می‌شوند؛ یعنی از پرسش‌نامه‌ها در دفعات متعدد اجرا نمره‌های متفاوتی به دست می‌آید.

(۱) نادرست - درست - نادرست

(۲) نادرست - نادرست - نادرست

(۳) درست - نادرست - درست

(۴) درست - درست - درست

(سراسری توییت اول ۱۴۰۳)

۱۳۳- روان‌شناسی قصد دارد با استفاده از روش علمی، رابطه بین مدت‌زمان ورزش روزانه با میزان فشار روانی دانش‌آموزان را بررسی کند. درستی یا نادرستی عبارتهای زیر به ترتیب کدام است؟

- متغیرهای پژوهش مدت‌زمان ورزش، میزان فشار روانی و دانش‌آموزان است.

- برای ابهام‌زدایی و ارائه یک معنی واحد و مشترک، متغیرهای پژوهش به صورت عملیاتی تعریف می‌شوند.

- طبق قواعد مشخص، منحصر به فرد و مبنی بر دریافت شخصی، رابطه بین متغیرها تبیین می‌شود.

- با استفاده از مصاحبه یا پرسش‌نامه می‌توان متغیرها را به طور دقیق و مستقیم مشاهده و اندازه گرفت.

(۱) درست - نادرست - درست - درست

(۲) درست - نادرست - درست - نادرست

(۳) نادرست - درست - نادرست - نادرست

(۴) نادرست - درست - نادرست - درست

عبارت دوم: در این بیت به مخلوقات عالم هستی و فکر کردن در علت وجود آن‌ها اشاره شده؛ پس به «روش عقلی» اشاره دارد. توجه کنید اگر این مصرع به آزمایش کردن بر روی مخلوقات هستی اشاره کرده بود روش علمی محسوب می‌شد. عبارت سوم: در این بیت هم به خردورزی و استفاده از عقل اشاره شده؛ پس به «روش عقلی» اشاره دارد.

عبارت چهارم: در این بیت نیز به سنت پیامبر و معصومین و آیات الهی اشاره شده؛ پس به روش «استناد به آیات الهی» اشاره دارد.

۱۰- گزینه ۴: هر نظریه علمی که براساس مشاهده و تجربه شکل گرفته است، خود بر نظریات و مبانی غیرتجربی (یعنی سه حیطة دیگر آگاهی و معرفت) تکیه داشته و با تغییر در آن‌ها، فرضیات و نظریات مطرح‌شده در علم تجربی نیز تغییر خواهد کرد.

بررسی سایر گزینه‌ها: ۱) چهار منبع شناخت از هم مستقل هستند و هر کدام روش‌های مخصوص به خود را دارند پس حالت سلسله‌مراتبی ندارند. ۲) و ۳) چهار منبع کسب شناخت در مقابل یکدیگر نیستند و می‌توانند مکمل هم باشند.

۱۱- گزینه ۱: انسان‌ها در پاسخ به سؤال‌های خود و برای کسب معرفت از منابع و روش‌های گوناگونی استفاده می‌کنند. در این‌جا ابتدا خواسته استاد این است که افسران براساس شمه خود مجرم را حدس بزنند؛ بنابراین روش آن‌ها روش شهودی و دریافت درونی بوده است اما زمانی که قرار است برای حدس خود شواهدی ارائه دهند از روش استدلالی منطقی و دلایل فلسفی استفاده کرده‌اند، زیرا براساس آن‌چه که در فیلم دیده‌اند نتیجه‌گیری عقلی کرده‌اند. توجه کنید روش آن‌ها روش تجربی نبوده است، چون در روش تجربی فرد باید با استفاده از مشاهدات اولیه آزمایشاتی را انجام دهد و سپس براساس مشاهدات تجربی نتیجه‌گیری کند.

۱۲- گزینه ۱: محمد از تجربیات شخصی و احساسات درونی خودش استفاده کرده، پس منبع او «شهود» است. پدر محمد به یافته‌های علمی که حاصل آزمایش و تجربه است اشاره کرده، پس منبع او «روش علمی یا تجربی» است.

۱۳- گزینه ۲: **بررسی عبارت‌ها:** عبارت اول: به نظر شاعر این بیت، تمام پدیده‌های آفرینش برای آگاه‌کردن و متنبه‌کردن انسان‌هاست و اگر کسی به وجود خدا اقرار نکند، احساس و عاطفه ندارد؛ بنابراین به «منبع شهود یا دریافت درونی» مربوط است. عبارت دوم: در این بیت شاعر به اهمیت تفکر و تأمل در عالم خلقت اشاره کرده است و می‌گوید هر که فکر نکند مانند موجودی بی‌جان و تصویری بر دیوار است؛ بنابراین به «روش عقلی و فلسفی» اشاره دارد.

عبارت سوم: در این بیت به یک موضوع علمی و تأثیر آفتاب بر خاک و پرورش گیاه اشاره شده که تکرارپذیر و قابل بررسی با آزمایش است؛ پس مربوط به «روش تجربه یا روش علمی» است.

عبارت چهارم: این بیت به موضوع رانده‌شدن شیطان از بهشت اشاره کرده است که از طریق «قرآن و روایات» به آن آگاهی یافته‌ایم.

۱۴- گزینه ۳: پژوهش دانشمندان با «طرح مسئله» شروع می‌شود؛ بنابراین اولین گام در هر پژوهشی «طرح مسئله» است نه پاسخ به مسئله. سایر گزینه‌ها درست هستند.

۱۵- گزینه ۲: **بررسی عبارت‌های نادرست:** عبارت دوم: فرضیه‌ها در صورت پذیرفته‌شدن می‌توانند اصول یا قوانین را شکل دهند. اصول، فرضیه‌های تأییدشده هستند و نیازی به تأییدشدن مجدد ندارند. سایر گزینه‌ها درست هستند.

۱۶- گزینه ۴: علم تجربی یکی از منابع کسب آگاهی و معرفت است که از روش‌ها و ابزارهای دقیق و قابل اندازه‌گیری برای بررسی موضوع مورد نظر استفاده می‌کند. فرضیه یکی از مفاهیم مهم در علم تجربی است، بنابراین خود فرضیه به تنهایی منبع کسب آگاهی نیست.

۱- گزینه ۳: پاسخ به سؤالاتی در قلمرو علم روان‌شناسی می‌گنجد که هم در مورد موضوعات روان‌شناختی باشند و هم قابلیت بررسی علمی از طریق روش‌ها و ابزارهای دقیق و قابل اندازه‌گیری را داشته باشند. در گزینه سوم «شناس و تصادف» قابل مشاهده و قابل بررسی علمی نیست.

۲- گزینه ۴: **بررسی اثرات ناشی از خوردن مشروبات الکلی بر روی بدن و بروز بیماری‌ها به علم پزشکی مربوط می‌شود و پژوهش آسیب‌های واردشده به مغز و بروز آلزایمر به دلیل خوردن مشروبات الکلی در حیطة کار متخصصان علوم زیستی و پزشکی است. توجه داشته باشید که در این‌جا خود بیماری آلزایمر و اثرات روان‌شناختی آن مورد بحث نیست و تحقیق در مورد آن در حیطة علم پزشکی است.** **بررسی سایر گزینه‌ها:** ۱) نادرست است، چون «خوردن» رفتار و حافظه و فراموشی فرایند ذهنی است و نمی‌توانیم بگوییم هیچ‌کدام از موضوعات مطرح‌شده رفتار یا فرایندهای ذهنی نیستند. ۲) در این عبارت، روابط بین خوردن مشروبات الکلی و بروز بیماری آلزایمر مطرح شده است؛ پس نادرست است. ۳) وقتی علت بروز پدیده‌ای مطرح شود؛ می‌توان از طریق آن به اهداف پیش‌بینی و کنترل هم رسید؛ پس عبارت نادرست است.

۳- گزینه ۲: پاسخ دقیق و علمی به پرسش‌هایی که در حیطة علم روان‌شناسی می‌گنجد، دغدغه روان‌شناسان است. در فعالیت ۱- ۲ کتاب درسی، یک داستان فرضی از همایش علمی هزاران نفر از باتجربه‌ترین جراحان مغز و اعصاب دنیا مطرح شده است که دلایل موفقیت خود را بیان می‌کنند و این موضوع برای بیان اهمیت ویژگی‌های روان‌شناختی در عملکرد انسان مطرح شده است. سایر گزینه‌ها ارتباطی با سؤال مطرح‌شده ندارند.

۴- گزینه ۴: پاسخ دقیق و علمی به پرسش‌هایی که در قلمرو علم روان‌شناسی می‌گنجد، دغدغه روان‌شناسان است.

۵- گزینه ۴: داستان فرضی در فعالیت ۱- ۲ کتاب برای بیان اهمیت ویژگی‌های روان‌شناختی در عملکرد انسان مطرح شده است.

۶- گزینه ۴: **بررسی عبارت‌ها:** عبارت اول: روش فردی که به کما رفته و توسط یک تجربه درونی و شخصی به معاد شناخت پیدا کرده، «شهودی و دریافت درونی» بوده است.

عبارت دوم: دانشجویان پزشکی از منابعی بهره می‌برند که توسط ابزارهای دقیق علمی و آزمایشات مختلف بر روی بیمارها به دست آمده است؛ بنابراین روش آن‌ها روش علمی بوده است.

عبارت سوم: فقیهان با استفاده از احکام دین و آیات الهی حکم قصاص و دیه را به دست می‌آورند؛ بنابراین روش آن‌ها «استناد به آیات الهی و بزرگان دین» بوده است.

۷- گزینه ۴: اطلاعاتی که از کتاب مذکور به دست آمده از طریق ابزارهای علمی دقیق (مانند تلسکوپ، ماهواره و ...) بوده است؛ بنابراین مریم با خواندن این کتاب از طریق «روش علمی» به دانش و معرفت دست یافته است.

۸- گزینه ۳: **بررسی عبارت‌ها:** عبارت اول: شیوا با استناد به احکام الهی و واجب‌بودن احترام به والدین از نظر احکام دینی برای برادرش استدلال کرده است؛ پس منبع او استناد به «آیات الهی و بزرگان دین» بوده است.

عبارت دوم: نیما در واقع چنین استدلال کرده است که ۱- خدا به ما نعمت داده است. ۲- ما نسبت به نعمت‌های الهی مسئول هستیم نتیجه آن که ما باید به دیگران کمک کنیم؛ بنابراین روش نیما «روش عقلی» بوده است.

عبارت سوم: اشکان با تجربه شخصی خود به این نتیجه رسیده که نگاه به گوشی موجب بی‌خوابی می‌شود؛ پس روش او «شهودی یا دریافت درونی» بوده است.

۹- گزینه ۱: **بررسی عبارت‌ها:** عبارت اول: در این بیت فرد بیان می‌کند که من در خرابات که مکانی برای می‌خوارگی و مستی است هم نور خدا را می‌بینم. این فرد یک دریافت درونی و شخصی و عرفانی را مطرح می‌کند؛ پس به منبع و «روش شهودی» اشاره دارد.

۱۱- بررسی سایر گزینه‌ها: فرضیه یک پاسخ اولیه است که ممکن است پذیرفته یا رد شود، بنابراین قطعیت ندارد. در علوم تجربی با کمک مشاهده و روش‌های مختلف، رابطه بین پدیده‌های طبیعی بررسی می‌شود و در این راستا مفاهیم مسئله، فرضیه و نظریه کاربرد فراوانی دارند. در واقع در فرضیه روابط احتمالی بین دو یا چند پدیده بیان می‌شود. فرضیه برای پذیرفته شدن و تأیید، نیازمند آزمایش است.

۱۲- گزینه «۱»: مفاهیم مسئله، فرضیه، اصول (قوانین) و نظریه‌ها مفاهیم پرکاربرد در روش علمی هستند؛ بنابراین در تمام این مفاهیم حتماً پدیده‌ها باید قابل مشاهده و قابل بررسی با ابزارهای دقیق و قابل اندازه‌گیری باشند، زیرا رکن اساسی در روش تجربی، مشاهده و تجربه است.

۱۳- بررسی گزینه‌های نادرست: ۲ و ۳ دانشمندان برای شکل‌دادن به فرضیه‌ها هم از دانش و تجارب قبلی و هم از قوه تخیل خود استفاده می‌کنند. ابتدا پاسخ‌ها براساس مشاهدات تجربی آزموده می‌شوند، سپس نتیجه آن با یافته‌های مقبول در علم تجربی مطابقت داده می‌شود نه برعکس.

۱۸- گزینه «۳»: فرضیه‌ها در صورت پذیرفته شدن در شرایط مختلف آزمایشی به «قانون یا اصل» تبدیل می‌شوند.

۱۹- بررسی گزینه‌های نادرست: ۱ نظریه‌ها از ترکیب اصول و قوانینی که درباره یک موضوع هستند به دست می‌آید نه برعکس آن. در پژوهش‌ها پاسخ نخست به مسئله پژوهشی فرضیه نام دارد نه قانون. روان‌شناسان یک فرضیه را به طور تجربی آزمون می‌کنند تا درستی آن مشخص شود نه اصل را.

۱۹- گزینه «۴»: عبارت اول: معتبر بودن و پذیرفته شدن پاسخ لزوماً به معنای درست و واقعی بودن آن پاسخ نیست، بلکه ممکن است پاسخی که اکنون مورد قبول واقع شده و علمی است، پس از مدتی به دلیل آگاهی از نادرستی آزمایشات قبلی و یا به دلیل تغییر در پیش‌فرض‌های دانشمندان کنار گذاشته شده و نادرست تلقی گردد؛ آزمایشات ابینگهوس نیز از این قاعده مستثنا نیست. **درست**

عبارت دوم: فرضیه، پاسخ اولیه پژوهشگران به مسئله‌های علمی است. فرضیه‌ها می‌توانند علاوه بر این که در پاسخ به یک سؤال می‌آیند باعث طرح سؤال‌های دیگر هم بشوند؛ بنابراین فرضیه‌ها هم می‌توانند علت سؤال و هم می‌توانند معلول آن باشند. **درست**

عبارت سوم: پژوهش‌های دانشمندان با طرح مسئله شروع می‌شود. در بیشتر موارد آن‌ها با توجه به دانش و تجربه‌های قبلی و همچنین با استفاده از قوه تخیلشان، سعی می‌کنند پاسخ‌های اولیه و تا حد ممکن سنجیده‌ای به مسئله‌های علمی بدهند؛ پس قوه تخیل یکی از راه‌های پاسخگویی به سؤالات علمی است که در اولین گام پژوهش مطرح می‌شوند. **درست**

۲۰- گزینه «۱»: عبارت: «گذشت زمان باعث تضعیف حافظه می‌شود.» یک «فرضیه» است. باید دقت کرد که معتبر بودن و پذیرفته شدن پاسخ لزوماً به معنای درست و واقعی بودن آن پاسخ نیست.

۲۱- گزینه «۴»: در تدوین فرضیه اصولی باید رعایت شود مثلاً یک جمله خبری باشد، از کلمات باید و نباید یا کلماتی که قطعیت را بیان می‌کند استفاده نشود، رابطه بین دو متغیر را مطرح کند و ...

فقط ۴ ویژگی‌های فرضیه را داراست.

۱ جمله سؤالی است؛ پس یک «مسئله» است.

۲ از کلمه باید استفاده شده؛ پس نادرست است و فرضیه نیست.

۳ یک گزارش در مورد هوای تهران است و رابطه‌ای بین دو متغیر مطرح نشده است.

۲۲- گزینه «۲»: برای پذیرش یک فرضیه و تأیید آن باید ابتدا پاسخ‌ها را براساس مشاهدات تجربی بیازماییم و سپس نتیجه را با یافته‌های مقبول در علم تجربی مطابقت دهیم.

۳ و ۴ برای شکل‌گیری فرضیه انجام می‌شوند نه برای تأیید فرضیه. فرضیه‌ها با مسئله رابطه دوسویه دارند؛ بنابراین در قسمت دوم گزینه‌ها باید به دنبال عبارتی باشیم که به صورت سؤالی مطرح شده باشد. در ۱ فرضیه مطرح شده است. در ۲ یک مسئله وجود دارد، در ۳ هوش تعریف شده است و در ۴ یک اصل مطرح شده است.

۲۳- گزینه «۱»: فرضیه‌ها می‌توانند ضمن این که در پاسخ به یک سؤال بیابند، باعث طرح سؤال‌های دیگر هم شوند؛ پس می‌توانند هم معلول سؤال و هم علت آن باشند.

۲۴- بررسی گزینه‌های نادرست: ۲ برای پذیرش فرضیه‌ها باید براساس مشاهدات تجربی آزموده شوند نه براساس استدلال‌های عقلی. ۳ مجموعه‌ای منسجم از قوانین علمی درباره یک موضوع نظریه را شکل می‌دهد نه اصول را. ۴ بی‌طرفی دانشمند هنگام توصیف پدیده‌ها و مشاهده آن‌ها مطرح است نه در هنگام شکل‌گیری فرضیه، برای پاسخ‌دادن به سؤالات علمی و ارائه فرضیه دانشمندان از قوه تخیل خود استفاده می‌کنند.

۲۴- گزینه «۲»: عبارت‌های «الف»، «ب» و «پ» به ترتیب فرضیه، مسئله و اصل هستند و با توجه به امکان تقدم و تأخر توأمان میان فرضیه و مسئله، این حالات می‌تواند بر سه عبارت حاکم باشد: الف - ب - پ یا ب - الف - پ.

۲۵- گزینه «۲»: عبارت اول: به مشاهدات و نتایج به‌دست‌آمده از آن‌ها اشاره دارد؛ پس یک «اصل یا قانون» است.

عبارت دوم: به رابطه بین دو متغیر یعنی «شرکت در دوره‌های آموزشی» و «نتایج امتحانات» دانش‌آموزان اشاره کرده است که می‌تواند درست یا نادرست باشد؛ پس «فرضیه» است.

عبارت سوم: یک جمله پرسشی مطرح کرده است؛ پس «مسئله» است. عبارت چهارم: رابطه بین دو متغیر «قوانین کشورها» و «محدودشدن آزادی انسان‌ها» را مطرح کرده است؛ پس یک «فرضیه» است.

۲۶- گزینه «۲»: عبارت ذکر شده سؤالی است که ذهن دانشمندان را از قدیم به خود مشغول کرده است و برای آن می‌توان پاسخ‌های متعددی داد؛ یعنی نقش وراثت را در تک‌تک اختلالات روانی مطرح کرد و فرضیه‌های مختلفی را مطرح کرد. اگر این فرضیه‌ها هر کدام ثابت شوند و در کنار هم بیابند، چون در ارتباط با یک موضوع (اختلالات روانی) هستند می‌توانند نظریه‌های اختلالات روانی را تشکیل دهند.

۲۷- بررسی عبارت‌های نادرست: ۱ اگر پاسخ به این سؤال (یعنی فرضیه) ثابت شود اصل یا قانون شکل می‌گیرد. رابطه بین فرضیه و سؤال رابطه دوسویه است و باعث طرح سؤالات دیگر می‌شود نه اصول؛ بنابراین عبارت نادرست است. ۳ معتبر بودن و پذیرفته شدن پاسخ لزوماً به معنای درست و واقعی بودن آن نیست. ۴ برای اثبات فرضیه‌ها لازم است پاسخ‌ها براساس مشاهدات تجربی آزمایش شده و سپس با یافته‌های مقبول در علم تجربی مطابقت داده شود. کنار هم قرارگرفتن اصول در ارتباط با یک موضوع باعث شکل‌گیری نظریه می‌شود.

۲۷- گزینه «۴»: پاسخی که پذیرفته شده لزوماً به معنای درست و واقعی بودن آن پاسخ نیست، بلکه ممکن است پاسخی که اکنون مورد قبول واقع شده و علمی است، پس از مدتی به دلیل آگاهی از نادرستی آزمایشات قبلی و یا به دلیل تغییر در پیش‌فرض‌های دانشمندان، کنار گذاشته شده و نادرست تلقی گردد.

۲۸- گزینه «۲»: عبارت اول: دانشمندان با توجه به دانش و تجربه‌های قبلی و همچنین با استفاده از قوه تخیلشان سعی می‌کنند پاسخ‌های اولیه و تا حد ممکن سنجیده‌ای به مسئله‌های علمی بدهند که «فرضیه» نام دارد؛ پس قوه تخیل در ایجاد «فرضیه» (پاسخ‌های اولیه) نقش دارد.

عبارت دوم فرضیه نیست، چون در فرضیه از قیود تأکید و تکرار مثل همیشه، حتماً قطعاً و ... استفاده نمی‌شود.

عبارت سوم هم به همین دلیل فرضیه نیست.

عبارت چهارم هم فرضیه نیست، چون فرضیه باید جمله خبری باشد نه جمله پرسشی.

۳۳- گزینه «۳» مسئله به صورت یک جمله پرسشی مطرح می‌شود. (حذف ۲ و ۴)

فرضیه به صورت یک گزاره خبری مطرح می‌شود. (رد ۲ و ۴)
همچنین نظریه مجموعه‌ای از اصول و قوانین است، نه مجموعه‌ای از پرسش‌ها یا گزاره‌های احتمالی اثبات نشده. (حذف ۱ و ۴)

۳۴- گزینه «۱» بررسی عبارت‌ها:

عبارت اول: رابطه بین دو متغیر «استفاده از ویتامین D» و «احتمال ابتلا به کرونا» را مطرح می‌کند؛ بنابراین یک «فرضیه» است.

در عبارت دوم دانشمندان به دنبال پاسخ به این سؤال هستند که چه دارویی می‌تواند به طور قطع بیماری کرونا را درمان کند؛ بنابراین در این عبارت یک «مسئله علمی» مطرح شده است.

در عبارت سوم نقش واکسیناسیون بر روی مرگومیر ناشی از کرونا را تأیید کرده است؛ پس یک «اصل یا قانون» است.

۳۵- گزینه «۲» مسئله یک جمله پرسشی است؛ بنابراین عبارت اول در ۲.

۲ و ۴ همگی «مسئله» هستند. فرضیه یک جمله خبری است که رابطه بین دو متغیر را مطرح می‌کند. قسمت دوم در ۱ و ۲ فرضیه هستند و نظریه به مجموعه‌ای از فرضیه‌های تأیید شده (اصول یا قوانین) گفته می‌شود که در ارتباط با یک موضوع هستند. قسمت سوم در ۲، ۳ و ۴ نظریه هستند و قسمت سوم در ۱ در مورد روش‌های جمع‌آوری اطلاعات است که برای آزمودن فرضیه به کار می‌رود.

۳۶- گزینه «۱» وقتی صحبت از نقطه تمرکز تلاش روان‌شناسان می‌شود؛ یعنی چه هدفی دارند که برای رسیدن به آن تلاش می‌کنند. هدف علم روان‌شناسی توصیف، تبیین، پیش‌بینی و کنترل پدیده‌های مربوط به انسان (رفتار و فرایندهای ذهنی) است.

بررسی سایر عبارت‌ها:

۲ شکل‌دهی به فرضیه یکی از مراحل است که برای رسیدن به اهداف روان‌شناسی به کار گرفته می‌شود و خودش هدف نیست. ۳ تجربه منحصربه‌فرد انسان‌ها مربوط به روش‌های شهودی از منابع کسب شناخت است نه روش علمی که روش روان‌شناسان است. ۴ گردآوری و جمع‌آوری اطلاعات لازمه رسیدن به هدف است، ولی خودش هدف نیست.

۳۷- گزینه «۱» تبیین به بیان «چرایی اتفاق افتادن یک پدیده» می‌پردازد مانند عبارت‌هایی که در متن سؤال مطرح شده است.

۳۸- گزینه «۳» چگونگی توصیف دانشمند از یک موضوع یا پدیده، تأثیر بسیار زیادی در مواجهه با آن موضوع و بررسی علمی آن دارد؛ به عنوان مثال فردی که انسان را تنها موجودی جسمانی می‌بیند، بسیار متفاوت از فردی که انسان را دارای ابعاد مختلفی فراتر از بدن جسمانی می‌بیند، به مطالعه و پژوهش علمی درباره انسان خواهد پرداخت.

۳۹- گزینه «۳» دانشمندان در توصیف موضوعات سعی می‌کنند دقیق و بی‌طرف باشند ولی با این وجود روان‌شناسان همانند سایر دانشمندان علوم تجربی، غالباً تحت تأثیر پیش‌فرض‌ها، نظریات پذیرفته شده در علم و همچنین جهت‌گیری‌های موجود در ذهن خویش هستند که این امر، بر مشاهده و دقت آن‌ها تأثیر جدی می‌گذارد.

۴۰- گزینه «۱» همیشه این احتمال وجود دارد که برای یک موضوع یا پدیده، تبیین‌های متفاوت و در عین حال صحیحی وجود داشته باشد؛ بنابراین نباید با دست‌یافتن به یک تبیین خاص، تبیین‌های محتمل یا صحیح دیگر را رد کنیم. سایر عبارت‌ها درست هستند.

عبارت دوم: اگر پس از بررسی فرضیه‌ها با مشاهدات تجربی، نتیجه با یافته‌های مقبول در علم تجربی مطابقت و همخوانی نداشته باشد، پاسخ ارائه شده (فرضیه) پذیرفته نمی‌شود؛ پس عدم مطابقت با یافته‌های مقبول، باعث رد شدن «فرضیه» می‌شود.

عبارت سوم: «تأثیر انگیزه بالا، هنگام مطالعه بر یادگیری» می‌تواند به عنوان یک «اصل» یا «قانون» مطرح شود، نه یک نظریه. چون نظریه مجموعه‌ای از اصول درباره یک موضوع است، در حالی که در این عبارت فقط به یک موضوع اشاره شده است. دقت کنید این عبارت که «انگیزه بالا هنگام مطالعه تأثیر مطلوبی بر یادگیری دارد» مثال خود کتاب است که در فعالیت ۱ - ۳ به عنوان نمونه‌ای از قوانین علمی مطرح شده است.

عبارت چهارم: معتبر بودن و پذیرفته شدن یک پاسخ (فرضیه) لزوماً به معنای درست و واقعی بودن پاسخ نیست، بلکه ممکن است پاسخی که اکنون مورد قبول واقع شده و علمی است (یعنی تبدیل به قانون شده)، پس از مدتی به دلیل آگاهی از نادرستی آزمایشات قبلی و یا به دلیل تغییر در پیش‌فرض‌های دانشمندان کنار گذاشته و نادرست تلقی شوند؛ پس آگاهی از نادرستی آزمایشات قبلی باعث کنار گذاشته شدن یک «قانون» می‌شود.

۲۹- گزینه «۳» پاسخی که درست است و تأیید شده است (یعنی اصول)، ممکن است پس از مدتی به دلیل آگاهی از نادرستی آزمایشات قبلی یا به دلیل تغییر در پیش‌فرض‌های دانشمندان کنار گذاشته شود؛ بنابراین تغییر پیش‌فرض‌های دانشمندان می‌تواند بر روی اصول اثر بگذارد و درستی آن‌ها را دچار تردید کرده و یا باعث نادرست بودن آن‌ها شود.

توجه داشته باشید تغییر در پیش‌فرض‌های دانشمندان ممکن است بر نحوه پاسخ‌دهی آن‌ها به سؤالات اثر بگذارد و فرضیه‌های جدیدی شکل بگیرد ولی بر روی سؤالات (رد ۱) و یا نحوه پاسخ‌دهی به سؤالات و شکل‌دهی به آن‌ها از طریق تخیل دانشمند (رد ۲) اثری ندارد. ضمناً آگاهی از نادرستی آزمایشات قبلی نیز مانند تغییر در پیش‌فرض‌های دانشمندان باعث تردید در صحت اصول می‌شود (رد ۴).

۳۰- گزینه «۱» بررسی سایر عبارت‌ها:

عبارت اول: مجموعه منسجمی از فرضیه‌های ثابت شده «نظریه» نام دارد.
عبارت دوم: یک جمله پرسشی است؛ پس یک «مسئله» علمی مطرح شده است.
عبارت سوم: رابطه بین دو متغیر «هوش» و احتمال ابتلا به «اسکیزوفرنی» را مطرح کرده است؛ پس یک «فرضیه» است.

۳۱- گزینه «۱» توضیح گزینه جواب:

قسمت اول: «حد بهینه اضطراب» یک موقعیت ناشناخته و مجهول است که روان‌شناسان تلاش می‌کنند آن را از ابهام درآورند و به آن پاسخ دهند، پس این عبارت اشاره به یک «مسئله» دارد.

قسمت دوم: یک جمله خبری است که رابطه احتمالی بین دو متغیر (بازخورد خانواده - اضطراب) را بیان می‌کند، پس یک «فرضیه» است.

قسمت سوم: حاصل مجموعه‌ای از اصول و قوانین درباره یک موضوع است، پس اشاره به «نظریه» دارد.

بررسی سایر گزینه‌ها: ۲ مسئله - فرضیه - فرضیه ۳ قسمت اول هرچند یک عبارت پرسشی است، ولی صرفاً دیدگاه یک گروه مشخص را مورد سؤال قرار داده که پاسخ آن از طریق استناد به نظرات آن گروه مشخص می‌شود، لذا یک مسئله علمی که قابل بررسی با روش‌های تجربی باشد، نیست. قسمت دوم نظریه است. قسمت سوم می‌تواند یک مسئله، یک قانون یا صرفاً عنوان یک پژوهش باشد و این موضوع بستگی به نحوه بیان آن دارد. ۴ قسمت اول این گزینه مانند قسمت سوم ۳ است. قسمت دوم مسئله و قسمت سوم فرضیه است.

۳۲- گزینه «۴» بررسی عبارت‌ها:

عبارت اول فرضیه نیست، چون در فرضیه مفاهیم ارزشی مانند زیباتر است، بهتر است و ... استفاده نمی‌شود.